

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

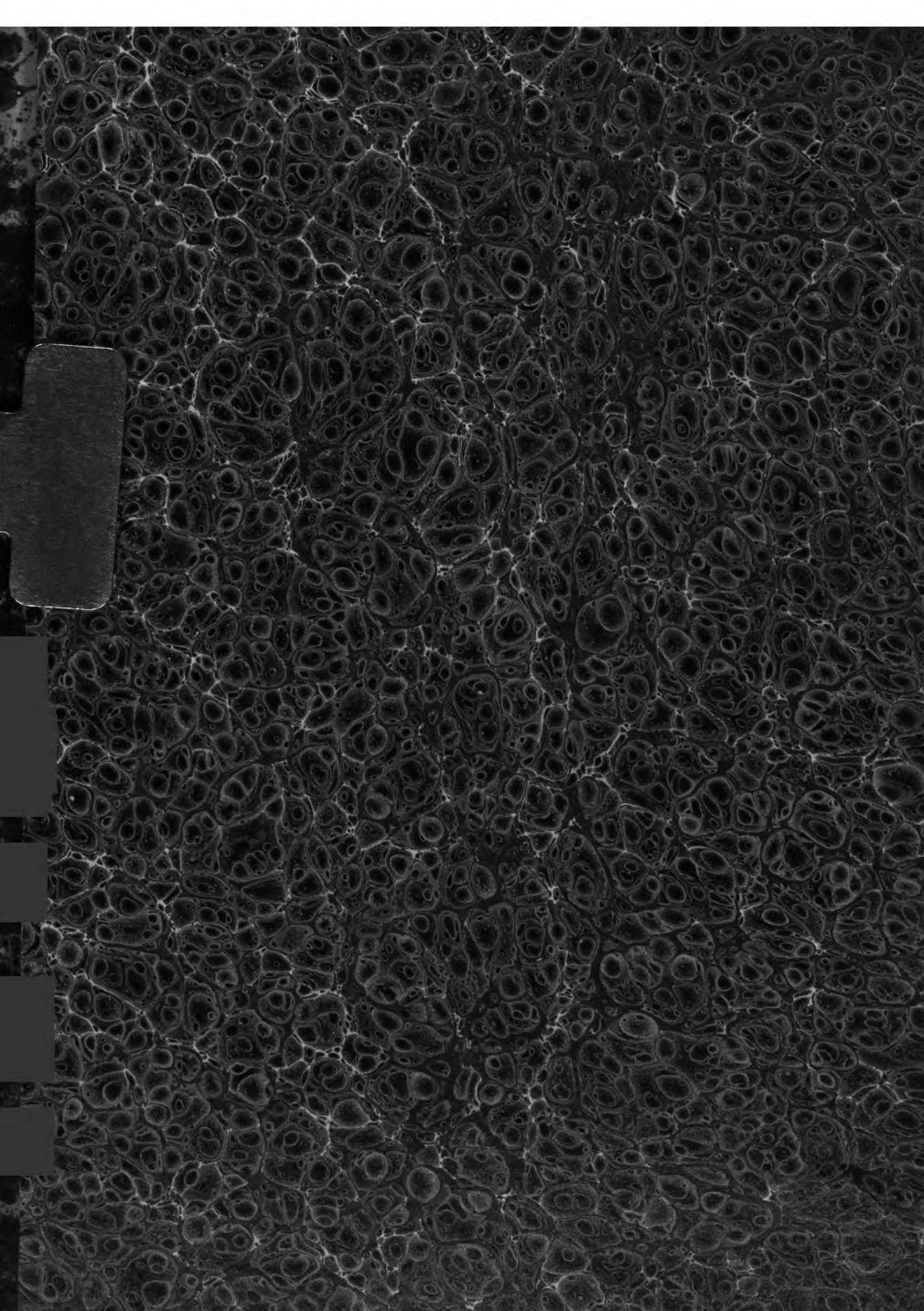
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

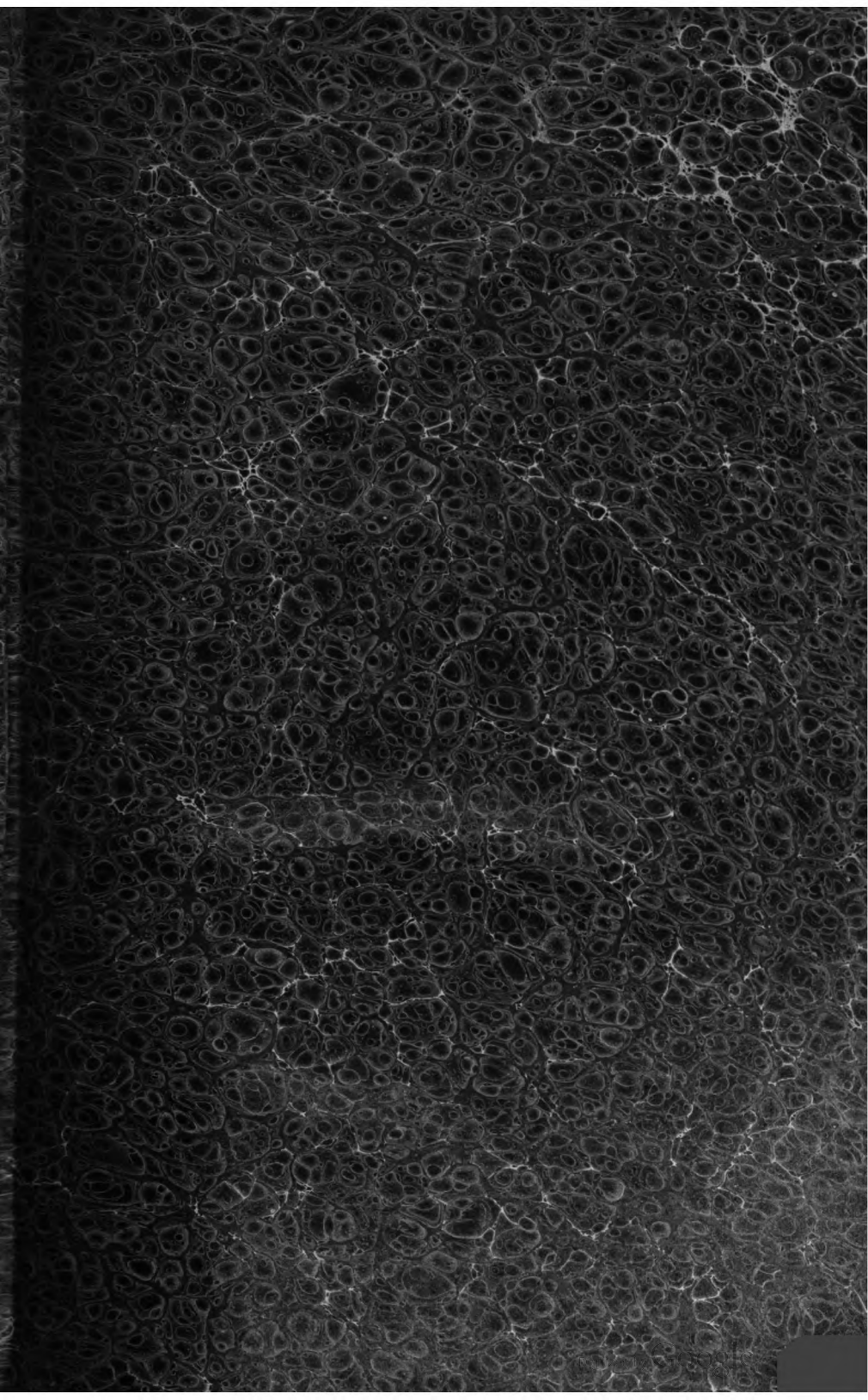

UNIVERSITEITSBIBLI

900000010

Digitized by

13.5. 1985⁸

J. W. K U M P E L,

VADERLANDSCHE

GEDENKSTUKKEN.

1

THE HISTORY OF THE

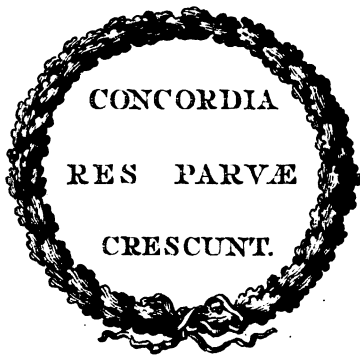
REIGN OF

CHARLES THE FIRST

J . W . KUMPEL

VADERLANDSCHE

GEDENKSTUKKEN

TE: LEYDEN,

BIJ CORNELIS HEYLIGERT, J783.

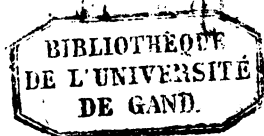
A A N

Z IJ N E

H O O G H E I D.

II A A

D

N

II O O G H E I D.

DOORLUCHTIGSTE HOOG-GEBOOREN

VORST EN HEER!

*Aan wien toch, Doorluchtigste Vorst en Heer!
is beter een boek ter bescherming aanbevoelen dan
aan Uwe Doorluchtige Hoogheid? die voor ons
Vaderland zijt de Luister de Roem en de Be-
schermer van buiten, en bij alle braaven, de Liefde
en Achtung van binnen, en de Behouder van rust.*

*Dus dank ik u recht zulk eenen Bescher-
mer voor dit werk, overtuigt, dat, in uw Door-
luch-*

*luchtigst Vorst en Heer! de wil en de macht is;
beveelende mij in Uwe Doorluchtige Hoogheids;
Hoog-Vorstelijk aandenken; terwijl ik, zo veel in
mij is, met veele oprechte Christenen, Uwe Door-
luchtige Hoogheid en deszelfs Koninglijke Gemä-
lin en Vorstelijke Spruiten, door vuurige gebeden,
in de bescherminge van den drieënige God aan-
beveele, voornaamlijk in 't barnen van deezen
tijd.*

Ik ben

DOORLUCHTIGSTE HOOG - GEBOOREN

VORST EN HEER!

UWE DOORLUCHTIGE HOOGHEIDS

Onderdaanigste en Gehoorzaamste

Dienaar,

J. W. KUMPEL

LEYDEN
den 27. Maart
MDCCLXXX.

VIRO

V I R O J U V E N I

JANO GULIELMO KUMPEL,

J. U. G A N D.

BATAVUM SUUM EDENTI.

Tibi camoenas offerimus leves
Cui Musa curae est, & patriae salus,
Quae laeta te diu fruatur,
Battavici decus in Lycei!

Φιλίας ἔνεκα.

O P

OB DE
VADERLANDSCHE
GEDENKSTUKKEN,
VAN DEN

WEL-ED. HEER

J. W. K U M P E L.

Hier straalt, voor 't Vaderland, een zuivre Liefde door.
Hier word een Lauwerkrans voor Vrijheid t'saam gevlogten.
Hier word de dwing'landij, door Baroos Zoon, bevogten.
Volgt steeds, o Nageslagt! des Dichters loflijk spoor.

DIRK MULLER.

J. U. S T.

D E
L O F
D E R
B A T A V I E R E N,
IN HET TEGENWOORDIG
T I J D S G E W R I C H T:
I N
Z E S L I E R Z A N G E N.

I N H O U D.

Niet zelden is een zucht tot het grote de drijfveer van ongemeene daden: hoe deze ook verschillen in uitoeffening en gevolgen, in dit beginsel zijn zij gelijk; en het is van deze zucht, dat bij den aanhef gesproken wordt. Voorts handelt deze Eerste Zang, als voorbereidend, over den algemeenen oorsprong der meeste Europeansche Volken, welke aanzien en oudheid bij Juslinus in zijn Tweede boek in een geschil tuschen de Scythen en Egyptenaaren blijkt: wijders vervat hij de gelijkheid van hunnen Godsdienst en Vrijheid, en voorts eenige algemeene Aanmerkingen nopens het Oorlog tuschen America en Groot-Brittanje; 't gedrag der Franschen hier in en de poging der Engelschen om er onzen Staat in te mengen; hun trouwloze handelingen; de voorbereidzelen tot vredebreuk; en de waarschuwing omtrent het ontwaken onzer getergde wraak aan de Britten; het ontstaan der gewapende Neutraliteit, welke, hoe aangenaam zij voor 't Vaderland moog zijn, nooit gelijk is te stellen met de gevolgen die voortgebracht konden worden, wanneer men het doorluchtig voorbeeld van de dappere Vadersen nastreefde: en eenen Overgang tot den Tweeden Zang. —

E E R S T E Z A N G.

Was woelt mijn Geest? wat zet mij aan,
Om uit mijn zangerige snaren
Tot lof van kunst en heldendaen
Een Vrijheidsaëmend Lied te baren?
Het is de Zucht voor 't Vaderland,
In 't hart des Bataviers geplant,
Een zucht zo edel, zo verheven:
Zij, die den bleeken dood veracht,
En Helden voor den Staat geslacht,
Met innig zielsvermaak doet sneven.

A 2

Ba

DE LOF DER BATAVIEREN,

Bataaffche Jeugd, werp mij niet voor,
 Dat ik uit vreemden ben gesproten;
 Gun mij een plaats in 't Dichtrenchoor
 Als een' van uwe Landgenoten.
 Zijt gij niet Duitschlands neeven? spreek.
 Ik ben 't van laater eeuw, en kweek
 In 't hart de Vrijheid - zugt der Vaadren:
 Ik stam van oud, van braaf geslacht;
 En Hem, die de eedle Jeugd betracht,
 Hem speelt Tuiskoos bloed in de aadren.

Gun dan den Broedren, die, als gij,
 Het hoofd aan Rome durfden bieden;
 Gun haatren van de dwinglandij;
 Gun 't Kroost van dappere Oorlogslieden,
 Met u geteeld van 't zelfden zaad;
 Het kroost, dat laffe weekheid haat,
 Meer dan den naam van Bondgenoten:
 Neen, neem het als uw eigen aan,
 Het zal met u ten strijde gaan,
 En dwinglandij voor 't voerhoofd stoten.

Maar

Maar 'k ken uw vriendlijk hart, o Jeugd!
 Als Batavier zult gij mij achten,
 En, 'k zweer bij Duitschlands oude deugd,
 Ik zal bij u mijn' plicht betrachten.
 Mijn Vaders acht ge als Broeders, — mij
 Als Batoos kroost, van ouds reeds vrij,
 En deelgenoot der zegeningen,
 Door uwer Vaadren dappre hand
 Zo vast in dit moeras geplant:
 Hoor mij mijn eeuw ter eer dan zingen!

't Ontzenuwd Oosten kusfe vrij
 Den voetstap zijner Dwingelanden:
 De dwang, die snode Helharpij,
 Moog woeden aan Afrykes stranden,
 Of smukken zig met Peru's goud;
 En waar ze een' zetel heeft gebouwd,
 Den lagen slaaf door pracht verblinden:
 Europaas, Duitschlands, Batoos kroost,
 Is Heldenvolk, des doods getroost,
 En laat zich door geen ketens binden.

6 DE LOF DER BATAVIEREN.

Een Heldenvolk, een Broederschap,
Die Dwinglandij heeft uitgebannen,
Zijn Vorsten viert ten hoogsten trap,
Maar de Eerzucht breidelt der Tyrannen.
't Erkent een' Heer, een Wet, een' Plicht,
Als door een' zelfden Geest verlicht,
Schoon ze om zijn' eerdienst somtijds strijden:
Eén word van allen aangebeên,
Schoon met verschil van plechtigheên;
Een wondre God, wien zij belijden.

Doch schoon die Broeders, eensgezind,
De plichten achten van een' Christen,
Toch heeft hen de afgunst vaak verblind,
Die bron van de eerste broedertwisten.
De Gal, de Brit, en 't Duitsche rijk,
Zijn door hunn' stamaart saam gelijk;
Ja 't zelfde bloed rölt hun door de aadren:
Maar Duitschlands kroost bleef aan den stam,
Waar uit het eerst te voorschijn kwam,
Getrouwst, heeft nog de deugd der Vaadren.

De

E E R S T E Z A N G. 7

De Gal week vaak van de oude trouw,
En stookte zelfs in Duitschland twisten.

Ja, hij steunt deels zijn Staetsgebouw
Op schonen schijn, maer vuige listen.

De Brit is trotsch en stug van aart,
Acht niets den naam van edel waard,
Wat niet bij hem is voortgesproten:

Belang bewerkt zijn Staatsverbond,
Maar, 't is ook op den zelfden grond,
Dat hij het weêr om veer durft stoten.

Hij staat van 't hard en klippig strand,
Waar langs der Noordzee golven bruischen,
Een trotsch gezicht naar Nederland,
En waant dat slechts de baren ruischen
Voor hem, niets, niets maakt hem gedwee;
Hij noemt zich meester van de Zee,
Daar de afgunst hem uit de oogen schittert:
Hij ziet en Gal en Kastiljaan,
Met een' gelijken weêrwil aan,
En is om Neêrlands heil verbitterd.

DE LOF DER BATAVIEREN,

Het Volkvernielend Oorlogsvuur
Woed in zijn hart, kost bloed en tranen.

Min krijg is 't met zijn nagebuur,
Dan met zijn kroost, zijn onderdanen.

Hij hoopt der Batavieren trouw
Als of zij 't kroonrecht schenden zou
En ooit met muitren samenspannen:

Hij denkt niet, dat ons vrij geslacht,
Op een gelijke wijs veracht
Een rot van muitren en tyrannen.

Van d' oudsten, d' allereelsten stam
Van allen die onze aard bewonen,

Eer Nylus Rijk noch aanvang nam,
Zijn wij Tufskoos echte zonen.

Ook gij, o trotze, o onverlaat,

Gij, broeder, die uw broedren haet!

Ook gij, schoon zulk eene eer onwaardig,

Daar gij, ons ziende als trouwloos aan,

Waant dat we als Gal en Kastiljaan

Zijn tot uw' ondergang volvaardig.

Waar

E E R S T E Z A N G.

Waar voert uw drift u, dat gij stont
Een oorzaak zoekt tot Staatskrakeelen?
Waar zijn uw eischen op gebouwd?
Wat, zouden we in uw krijgsramp deelen?
Gij eischt — maar op een valschen grond,
Als vestet ge u op 't oud verbond
Der Broederschap, met u gesloten,
Waar is 't verbond, dat ons verbind,
't Volk, door uw woede mitgezind,
Den moorddolk in het hart te stoten.

Niet dat mijn geest door waan misleid,
Den opstand roemt in uw gewesten:
Neen, beiden recht en billijkheid
Mocht hier haar' vasten zetel vesten,
We ontkennen ook uw recht niet, neen. —
Maar wij verachten Overheën,
Die aan den klank van 't recht slechts hangen:
Maar die den geest der wetten viert,
Door billijkheit het recht bestiert,
Dien looft ons hart in onze zangen.

DE LOF DER BATAVIEREN,

Der altoos vrijen Batavier
Mishagen alle slaafsche kluistren,
Die steeds den staat van 't schoonste dier,
Van d'eedlen mensch te zeer ontluiſtren
Moest niet uw dwang d' Amerikaan,
Niet hem, geweldig tegenstaan?
Geen Christen word ooit slaafsch geboren:
De ziel des Godsdienſts maakt hem vrij,
Schoon hij in ieder heerschappij
De ſtem der hoge wet moet horen.

't Is mij bewust, dat slaafsche dwang
In Rusland en aan de Iſterboorden,
Den Rijksſtaf zwaait uit Staatsbelang,
De Vrijheid boeit met taaije koorden.
Dat volk, in later eeuw verlicht,
Week lichter af van wet en plicht
Hun moest een naauwer band verbinden:
Ook is dat dwangjuk niet zo wreed
Als 't uwe, daar gij ketens ſmeedt
Voor uwe Broedren, uwe vrienden.

De

E E R S T E Z A N G. 22

De Transsylviaan is, ik beken't,
Lijfeigen, en de Rus moet bukken;
Maar daar men nooit zijn grondwet schend,
Hem nooit door last op last komt drukken,
Mint hij de kluister, die hem bind:
Maar wij, wij, min dan zij verblind,
Wij haten dwang, en voelen blijheid,
Naar mate meer op 't wareldrond
De toon weergalmt uit mond bij mond,
Onze oude krijgstoone, Vrijheid! Vrijheid!

De Vaders van het Vaderland,
Gehecht aan Grootvaars brave zeden,
Ontzeggen billijk onderstand,
Befchroomd in uw ontwerp te treden.
Ware u het Oorlog aangedaan,
't Is wis, men zou ten strijde gaan;
Wij zijn geen schenders van verbonden;
Oud Rome eerbiedigde onze trouw:
Zij steunt, zij schraagt ons Staatsgebouw,
Dat we op de zuil der Vrijheid gronden.

o Gij

32 DE LOF DER BATAVIEREN,

- o Gij, uit God gebooren Deugd,
- o Licht in dikke duisterheden,
- o Gij, der Englen grootste vreugd,
- o Waarheid! stier mijn wankle schreden;
Verhoed mijn voet, om van uw paân,
Of regts—, of linkswaart af te gaan;
- o Waarheid, leer uw' Dichter zingen,
Hoe met den Gal en Kastiljaan
Reeds lang de Britsche Vloten slaan!
Leer me in 't geheim der Hoven dringen!

Leer mij der Britten kneevlarij
In hunne nieuwe wereld malen!
Doe door u licht mijn Kunstschildrij
Met ongesmukten luister pralen!
En nimmer moet in mijn verhaal
Of lasterzucht, of logentaal
Zich met den toon der Dichtkunst mengen!
De vuige list zij verr' van mij!
De stem der Waarheid, durf ik vrij
Voor 't oor van Batoos neeven brengen.

Een

E E R S T E Z A N G. 13

Een Godlijk vuur verspreid zijn' gleed,
Ontfonkt mijn ziel, bruischt in mijne aadren:
Ik voel, ik voel met drift het bloed
Tot zijnen wel, het hart, vergaaden.
Daar bruischt het op met zwaarder stroom,
Gelijk een Etna, wien, met schroom,
De Reiziger ziet vlammen braken;
Of als de Nijl, die, ongetempd
Zijn bedding golvende overzwemt,
Om 't vruchtbaar aardrijk vet te maken.

Waar zijn wij? — waar? — in welk gewest? —
Help God! verschrikking doet mij ijzen.
De moord, met menschenbloed gemest,
Ontfangt er hulde en eerbewijzen.
Bellona geeft er haar geboon,
Zit met een woesten glans ten Troon,
Of hoort de stem van haar gezanten:
'k Hoor, dat de Tweedracht haar bericht,
Hoe 't volk, door 't Heilgeloof verlicht,
Zich tegen haren wil durft kanten.

Zij

DE LOP DER BATAVIEREN.

Zij zegt: den Rus mishaagt de Krijg,
De Vree heerscht in Saturnus oorden,
Bij Gal, bij Brit, en ach! ik zwijg,
Van trotse Taag- en Iberboorden.
't Krijgsvreugdige Noorden is gedwee:
Tuiskoos kroost aanbidt de Vree.
Vergeefsche porde ik die Adelaaren,
Hun Krijgsvreugd is geheel gefust,
Hun wapen dient slechts om de rust;
Van hunne Staten te bewaaren.

— Die hoort Bellona, schud haar kop:
De Tweedracht eindigt pas te spreken,
Of zij, zij steekt heur haren op,
Die adderen en slangen kweken?
„Hoe, zegt ze, zijt gij uitgeleerd?
„Weet gij niet meer, hoe men regeert?
„In 't hart der volken? durft gij keren,
„En melden mij mijn nederlaag?
„Zal dan mijn luister, zal mijn vaag
„In rook en dikken damp verkeerem?”

Zij

Zij stampvoet, en haar Hoffloet rijst:
 't Belang, en 't schuchtre Wanbetrouwen;
 De Nijd, die zich met lastren spijs;
 't Bedrog, gewoon om leed te brouwen;
 De Trots, geneigd tot dwinglandij:
 Deeze plaatst zij Tweedragt aan de zij:
 Een' pestdamp geeft zij hun tot wagen:
 „ Ga, zegt zij, uitgelezen, stoet!
 „ Naar Albion: gij zult, gij moet
 „ Van daar uw zegepalmen dragen.”

Zij zelfs vaart mee: verwaten Trots
 Grijpt naar de teugels, ment de roesfen,
 En toont zich als een steile rots;
 Verbergt zijn dodelijke klousfen;
 En een gedwonge lach verspreid
 Op 't aanschijn valsche vriendlijkheid.
 De looze mond roopt zelfs tot kousfen;
 Het vlamhend oog schijnt zonneshijn;
 Zijn-lippen gloeijen als robijn,
 Maar 't Akonyton schuilt er tuschen.

Ik

16. DE LOF DER EATAVIEREN,

Ik volg, ik volg hen in hun rocht,
 Op vleuglen van mijn denkvermogen,
 Door kreitsen, nu door ons bezocht,
 En schijn mijn' dampkring gantsch onttoogen.
 Ik zie geen licht of zonneschijn;
 Een nevel, vols van helsch fenijn,
 Schijnt mij in mijnen vaart te omgeven;
 Hoed, hoed mij, Hemel, voor dien damp;
 En laat mij, schietzend de Oorlogsramp
 Aan 't schoon der lieve Vrede kleven!

Zij strijken neêr op Albion.
 Wee, weel hoe zal zich 't land beklagen,
 Wanneer 't, bij 't rijzen van de zon,
 De vracht herkent diêr helsohe wagen;
 Maar ach! ik zie natuur verkracht;
 Ik zie een eeuwge middernacht.
 Het hart van alle Britten dekken:
 Help God! de Nijd, die Helharpij,
 En Trots, de bron der dwinglandij,
 Gaan hier het eerst hunn' post betrekken.

Gij

Brittanje, door den valen tijd
 Beheerscht, vergadert zijne Staten;
 Herdenkend hoe zo in vroeger tijd
 Geducht was bij haar Onderzaten.
 Zij ziet, zij ziet d'American,
 Zich van die kluisters trots ontslaan,
 Die aan geest vrije leden passen;
 Zij ziet te laat, en of men woed,
 Of dreigt, of slaat, zijn heldenmoed
 Is lang de taaije roede ontwasfen.

Gij zijt het, Reden, gij alleen;
 Gij maakt elke oppermacht bestendig;
 Wie zonder u hun pad betreen,
 Zijn nog in 't volst bezit ellendig.
 Dit toont hij, wiens bekrompen ziel
 Aan lagen trots te beurte viel.
 Hen, hen ziet men gedwongen zwichten,
 Wier krachte van ziel in hoofdigheid
 Veraart, terwijl geen woest beleid
 Ooit volk deed keeren tot zijn plichten.

B

Doch

18. DE LOF DER BATAVIEREN.

Doch Reden, gij zijt uit den raad
Der trotsche Britten lang verbannen,
'k Zie al de leden van hun staat
Tot bloedvergieten famenspannen.
„Hoe, zegt men, is de American
„Niet een geboren Onderdaan,
„En zal hij dan voor ons niet buigen?
„Wij zijn, zijn Meesters, en hij leer',
„Om aan zijn' wettig' Opperheer
„Verschuldigde eerbied te betuigen.”

De Tweedracht stookt het helsche vuur,
Welks rook American en Britten
Bedwelmt: dees wil ter aller uur
In 't raadsbesluit van d'andren zitten;
Die, aan zijn' trots te zeer gehecht,
Wil niets, niets afstaan van zijn recht,
Maar maakt zijn' stampenoot verbittert;
Die breekt den band der Slavernij,
En maakt zich door zijn wapnen vrij,
Terwijl zijn oog van gramschap schittert.

Zie

E E R S T E Z A N G. 19

Zie hier de Broeders dan verdeeld;
Maar ach! de Hel dreigt zwaarer plagen!
Zij heeft haar rof niet uitgespeeld,
Eerst zal ze Europe doen gewagen.
Het vuig Belang en de Aehterdocht
Zijn vaardig tot een meluwen tocht,
En 't loos Bedrog bekleed' hun ziën:
Op helsche straken, snel van vlucht
Doorklieven zij de ontfoken lucht
Om zich in Vrankrijk neer te vlijen.

De Gal, gewoon in 's Nabuurs ramp
Zijn eigen voordeel te bejagen,
Ziet licht in dezen donkren damp,
En schept zich lust in Oorlogsplagen,
Straks heeft hij 't hem zo lief Belang
Herkend aan haar' Sirenenzang,
En hoort die stookster van krakkeelen:
Hij bied zijn gunst d'Americaan,
En noopt met list den Kastiljaan:
Om in dien Broederkrijg te deelen.

B 2

Zie

20 DE LOF DER BATAVIËREN;

Zie hier de hel in arbeid, zie
Europa tot een schouwplaats strekken,
Van de allerboosste rollen, die
Dit punt van onzen bol bevleeken.
Het woedend Oorlog barst straks uit,
En, nergens in zijn loop gestuit,
Vliegt heen door vier verscheiden Landen;
De Zee, met kiel bij kiel belaân,
Schijnt in een bliksemvlam te staan
Tot aan de verstgelegen stranden.

Hoe lang, Euroop, is 't reeds geleên,
Dat u de boei des Oorlogs knelde?
Hoe lang getwist? hoe min gestreên?
Waar zijn, waar zijn uwe oude Helden?
Waarom maakt men geen eind en slaat,
Van 't opgaan van den Dageraad
Tot daar de Zon in 't West gaat dalen?
Ai, kom toch eens, gewenschte dag,
Dat na een' glorieijken slag
De lieve Vreë mag zegepralen!

Spoei

Spoei voort, spoei voort, Bataafche Zang!
 Gij moet mijn Volk in de ooren klinken;
 Bepaal u bij ons Staatsbiching,
 Laat in uw vlucht u schijnt niet zinken;
 Wijk wijk van dit Toebel niet af;
 Schoon al iets anders zangstof gaf,
 In 't tijdverloop van zo veel jaren.
 Het Biersche onrecht streeuw niet;
 Want schoon gij Duitschlands Krijgsvaan ziet,
 God zelf zal daar den Vrede bewaren.

Rijk God! hoe dorft uoch Albion
 Bij ons van vreedbreuk zich beklagen?
 Heeft niet, toen te eerste twist begon,
 Mijn Staat voor alles zorg gedragen?
 Is, op het ood verhoft, rechtsonst
 Niet weer een nieuw verbodt gegronnd,
 Van de Nabuurs Vijand niets te zenden,
 Dan dat, wat minner was ontzègd?
 Wie handelde inzien meer oprecht?
 Wie wist ooit min van woord te schenden?

22 DE LOF DER BATAVIEREN;

Maar Gij, die geenen plicht erkent,
 Verdoolde Britten! wilt: vrij beven,
 Daar Gij het Recht der Volkren seheidt,
 En van Tufskoos vrije riveen.
 De koopvloot plondert, en 't gezag
 Der Staten hoort in hunne vlag:
 Beeft! want de Godheid zat u straffen,
 Nooit blijft de boosheid dus verschoond!
 God zal ons, door uw trots gekroond,
 Door gansch Europa recht verschaffen.

De woeste Geest van miltterij, sed' den
 Veeltijds uit bijgeloof geboren,
 Vertoon' haar macht en heerschappij
 Bij u, gelijk zij deed te wenen,
 O! Londen, Londen! zie uw straf goet
 De vlam delft voor uw pracht een graf.
 Maar ach, gij spreidt vergeefsch voor blinder,
 O Waarheid! uwen heldren glans:
 Hij wende 't oog naar 's hemels trons,
 -- Vergeefsch; hij kan de Zon niet vinden.

Ver-

Verblinde Brit! ai zie, ja zie,
 Uw' val voorhanden: leer ons kennen,
 En 't aaklig doodsgevaar, van die
 Den Leeuw tot wreken aan durft schennen:
 Hij is grootmoedig; maar zijn kracht
 Word nimmer straffeloos veracht:
 En schud hij eens zijn grijze manen,
 Dan werd al 't boschgediert gedwee,
 Hij zal zich uit zijn legersteê
 Den weg ter overwinning' banen.

Maar 't is vergeefsch: uw blindheid sark
 Den eedlen moed der Batavieren;
 Nog teuglen zij hun driftig hart,
 Het welk reeds haakt naar krijgs-laurieren.
 Ja, was de Olijfstak min hun lust,
 Ik zag u in uw hart ontrust,
 Door 't dondren hunner zeekasteelen,
 Nog wenden ze alle poging aan
 Om zulk een vredebreuk te ontgaan,
 En gij blijft plondren, gij blijft stelen.

Voorzichtigheid, der wijzen lust,
 Een deugd uit Hemelsch zaad gesprooten,
 Verschijnt in 't diepste van de rust
 Op 't leger van Europaas Groten.
 Maant Catharijne, en Christiaan,
 Een Bondgenootschap aan te gaan
 Met Fredrik, de eer van Duitslands zonen,
 En hem, wiens deugd al de aard behaagt,
 Daar hij de Zweedsche Rijkskroon draagt,
 En ons, die Baroos erf bewonen.

Het heilig Recht, 't welk voor ons pleit,
 Baart met de zucht tot rust en vrede
 Gewapende Onpartijdigheid.
 Ach! mocht dat wicht op onze bedden,
 Van zijn geboortestond af aan,
 Het woën der Britten tegengaan!
 Mocht hij, wien we als Tuisko eeren,
 De Hoop van Duitschland, tonen, dat
 Hij 't bloed van zijne Vaadren had,
 En de onderdrukte trouw verweeren!

Ja, de eer van 't Huis van Oostenrijk,
 Josephus, door zijn deugd verheven,
 Zal in dit tijdsgericht een blijb
 Van Duitschlands oude zeden geven,
 Zijn dapperheid, met trouw gepaard,
 Maakt hem den Roomschen ziele waard
 Hij, 't hoofd der moedige Germanen,
 Hij ziet met smart dat Albion
 Ontaart, en wenscht zelf, dat Bourbon
 Zich moge een' weg tot zegen banen

De Grote Fredrik, die dezt eeuw
 Met zijn' gedachten naam door pralen,
 Staat reeds op Nederlands' fiere Leeuw
 Het oog, wie zes dien held noch palen?
 Hij is in spijt des Brits, bereid
 Zijn wapen bij de Onzijdigheid
 Zijn' fiere Adelaar, te zetten
 Hij, 't evenwicht in 't Duitche rijk,
 Doet Trogen viddren, 't ongelijk
 Zwicht voor den donder van zijn' wetten

DE LOF DER BATAVIEREN,

Maar nog, ach nog is alles stil,
 En 'k zie ook bij Tutskoos zonen,
 Hen, die in zulk een Staatigefchil,
 Hun Vorstlijk bloed, hunne afkomst hont.
 'k Zie, door de Britten aangezocht,
 's Volks leven smood voor goud verkocht,
 En d'onderdan ten slachtbank' brengen.
 's Lands Stenden zwijgen; vreeslijk lot!
 Gedooft gij dit, rechtvaardig God,
 Laat gij der Volkren bloed dus plengent

Maar 'k zie 't, de Landzaat word gewekt,
 Die Menschephandel afgebroekt,
 Die Dukslands kroost tot schande strekt,
 En duizend twisten stond te stoken.
 Maar 't is genoeg, ik wehd mijn zang
 Tot Bataos kroost, in wiens belang
 Ik deel zo lang ik aem mag halen:
 o Broeders, Broeders! deze tijd
 Roept, wapent, dagvaart ons ten strijd,
 Op dat wij heerlijk zegepralen.

Maar

E E R S T E Z A N G.

Maar hê! in die omstandigheden
Een vloot en legermacht te derven!
Van waar, van waar thands volk, bij één
In 't nijpen van den nood te werven!
Nochtans, mijn Broeders, maakt u reê,
Gij ziet alleen een glimp van vrede;
En schoon de Brit de Americanen
Bestrijd, schoon 't al hem weêrstand bied,
Vertrouwt op vreemden bijstand niet,
Mistrouw en Gal en Kastiljanen.

Gewapende Onpartijdigheid,
Hoe schoon zij is, hoe hooggeboven,
Doet minder nut dan 't kloek beleid,
Waar mede uw Vaders, lang te voren,
Op Vaders Willem wijzen raad,
De grondzuil bouwden van den Staat.
Leert in u-zelf uw bijstand vinden;
Mistrouwt de Vriendschap niet, maar wacht
Al wat gij kunt door eigen macht,
Nooit van den bijstand uwer Vrienden.

Mijn

Mijn Vrienden, ach! de trotsche Brit,
 Zal zelfs mishandlend u bespottende beschyft
 En mogelijk is het zelfs zijn witschap
 U op te komen met zijn rotten
 Elk voorstel van zijn' Afgezant,
 Vertoont u, dat het dwingziek land
 Niets zoekt dan oorzaak van krakkeelen;
 't Verbond van Kromwel rekt men uit,
 Men stoort uw handel, en besluit
 Met u als met een blad te spelen.

Rijk God, zo mild in zegening,
 Let in dit tijdstip op mijn bede!
 Daar ik mijne Eeuw ter eere zing,
 Let daar op onze omstandigheden!
 Ontbloom van Menschenhulp, moech Gij
 Ons wapnen, om de knevelrijnorg
 Des sporelozen Brits te storen!
 Zo blink' de roem van onzen tijd
 Europe, in 't oog door strijd op strijd
 Gelijk der Vaadren roem te yoren!

Geef

E E R S T E Z A N G. 29

Geef heilige Eendracht, ja geef moed!
Uw vlammend zwaard moet voor ons strijden!
Leer, leer gij- zelf 't Bataafsche bloed,
Den dood voor 't Vaderland te lijden!
Dan zal uw Volk ontfonkt, verrukt,
Voor uwen voetschabel gebukt,
Door 't teerst gevoel, in zilte tranen
Van wellust en van dankbaarheid
Wegsmelten, en, ten slag bereid,
Tot eeuwige eer zich wegen banen!

I N H O U D.

Dees tweede Zang bevat in zich 't vermoeden, waar op de Britten ons het Oorlog aandoen, als zijnde de waan van Stormond, dat wij, voor Brittanje bevreesd, hun door onze hulp den vrede zouden afkoopen. Een stip van hun handelwijs met St. Eustathius, enz., het sneuvelen van den dapperen CRUL, wiens ziel in zijn hemelyvaart Walhalla aandoet en de handelwijs der Britten aan Tuisko verhaalt; welken Stamvader, daar hij in 't heil der Belgen deel neemt, Gods verborgenheden voor 't toekomend ontdekt worden; die bericht, aan de overige Helden, bewoners van Walhalla geeft, van 't geen hij gezien heeft: waar op allen een' Lofzang aanheffen, den Batavieren heil wenschen en Gode smeken om berichten hunner zegenpralen te erlangen —
Oorgang tot den derden Zang.

* * *

T W E E D E Z A N G.

O Waarheid! — Gij, wie ik voorheen
Om bijstand smeekte in mijne zangen,
Blijf steeds Geleidster mijner schreên!
Een nieuwe taak is aangevangen;
Men reppe min van Kastiljaan,
Van Gauler, of Americaan;
Mijn Lier doe andre tonen klimmen!
Tot in Walhalla klink' mijn zang!
Dat hem het oor der Vaadren vang',
Het oor van Duitschlands Heldenſchinnen!

Bel.

Bellone, aan 't Albionsche strand
 Gezeten, doet haar' Raad vergaëren.
 Zij toont haar monsters Nederland,
 En durft hun dus haar' wensch verklaren!
 „ Zie daar, zegt zij, uw gloriefpoor:
 „ Zie daar een Volk, dat in den gloot
 „ Der Vrijheid al zijn' lust durft zetten!
 „ Schend tegen dit uw Britten aan:
 „ 't Mint vree, maar zal ten strijde gaan!
 „ Het is naijvrig van zijn wetten.”

Wantrouwen, Trots, en vuige Nijd,
 't Bedrog, de Dwangzucht, en 't Belangen,
 De Tweedracht, teekster van den strijd,
 Zijn straks gereed heur wet te ontfangen.
 Zij branden ijlings, om de hel
 Te dienen in heur moordbevel,
 En vliegen op haar wenken henen.
 Zij streven in den Britschen Raad,
 En doen hem tegen Neêrlands Staat,
 Het oor aan 's afgronds inspraak leenen.

Uit die gedrochten, saamvergaard;
 Wordt wanhoop tot gezant gekoren;
 Een monster, dat der Britten aart
 Tot gruwzaamheên weet aan te sporen:
 Een monster, voortgeteeld uit tijd,
 Dat nadeel brouwt in vrede en strijd;
 Altods met strop en dolk gewapend:
 Dit geeft men last: — 't ontrust den Brit;
 't Roept, daar hij op zijn wolbaal zit,
 „ Blijf voor den Leeuw, al is hij slapend!

„ O Britten! als hij eens ontwaakt
 „ En zich in staat stelt om te wreken;
 „ En” — doch schoon 't hart van gramschap blaakt;
 De schrik belet haat meer te spreken:
 Zij zwijgt: nu zijt gij voorbereid;
 O Britten, —! 'k zie Hoogmoedigheid;
 'k Zie al de Helgedrochten samen
 Heur rollen speelen in tw' raad;
 Wantrouwen, Trots, Nijd, Eigenbaat, —
 Maar 'k schrik voor al die Hel'sche namen:

e

„ Wie

„ Wij zien, zegt *Stormond*, ons bekliefd,
 „ Maar laat de nabuur zulks niet horen:
 „ 't Is best, door 't plegen van geweld
 „ Ook zelfs den Batavier te storen.
 „ Hij, buiten staat van tegenwêr,
 „ Herstelt gewis uw wanklende eer,
 „ Zijn macht zij te onzer hulpe vaardig!
 „ 't Gaat vast: ons kan hij niet weêrstaan,
 „ Maar hij is Gal en Kastiljaen,
 „ In macht en dapperheid licht waardig.”

„ Mijn Vrienden, zijne kracht dult niet
 „ Als wij het oorlog hem verklaren,
 „ Dat hij ons wakkrên weêrstand bied.
 „ Ook dreigen hem meer Staatsgevaaren:
 „ Met schatten van 'zijn' Onderdaan
 „ Zijn onze schuuren vol gelaân:
 „ 't Gevaar prest hem aan alle kanten.
 „ Hij zal ons smeken om den vrêe,
 „ En dan, dan zal hij straks gedwee
 „ In onzen naam zijn Standaarts planten.”

„ Dus

- „ Dus werd de Britsche roem hersteld;
 „ Hij zal, hij moet u hulpe bieden:
 „ Geloof het geen mij 't hart voorspelt;
 „ Gewis, dit moet, dit zal geschieden.
 „ Hij zal geen weerstand bién, ó neen;
 „ Maar straks in ons belangen treén.
 „ Niets valt te vrezen; veel te hopen!”
 Hij vind gehoor — men tast naar 't zwaard;
 En 't Gorlog word terstond verklaart: —
 O God! welk wreed Toneel gaat open!

Een van Gods eerstgeboornen, die
 Dit wordend Waereldrond aanschouwde;
 Roept uit: „ Aartsgoedheid, ach! voorzie;
 „ Gij, die zo schoon dees Wäereld bouwde!
 „ Voorzie eene onrechtvaardigheid;
 „ Die tot uw' hogen zetel schreit:
 „ Toom, toom den Brit in woede ontfleken
 „ Het bloed dat hij onschuldig plengt;
 „ Daar 't voor uw' Throon een Engel brengt;
 „ Maant u, als Abels bloed, tot wreken!

E 2

„ De

- „ De schorre Krijgstoep rolt: de Zee
 „ Bruischt sterker op dan ooit te voren:
 „ De Tweedracht arbeid, om den Vreë,
 „ Kan 't zijn, door gansch Euroop te storen.
 „ Zal dus de Hel haar lust voldoen?
 „ Almachtig Vader! straf dat woën!
 „ Maar 't is uw wil, de Vloot heeft vleuglen.
 „ Eustatius, zult gij weêrstaan?
 „ Zal u 't geweld in ketens slaan?
 „ Zult gij de Britsche woede teuglen?“

Hier zwijgt zijn mond: maar ach! hij wend
 Het oog naar 's Aardrijks Westerdeelen.

Hij ziet het Eiland, en herkent
 De Brittenlandsche Zeekasteelen.

't Verraste Volk ziet hij ontbloot,
 Gedrukt door Weê en Hongersnood,
 Vertzaagd door zijn geleden rampen.

De Dagtoorts wend het aangezicht:

De Maan verbergt haar zwijmlend licht:

De novels dóven 's Hemels lāmpen.

De

De dappre CRUL, nog onbewust
 Hoe 't Oorlogsvuur reeds ware ontstoken,
 Geleid zijn Vloot naar Neêrlands kust:
 Maar ach! de sloten zijn verbroken
 Van Janus Tempeldeuren; hij,
 Hij proeft het eerst, hoe Tyrannij,
 Geweld, en moedwil samentspannen.
 En, wederhouden in zijn tocht,
 Verweert zich tegen 't Helgedrocht:
 Als 't voegt aan wakkere Oorlogsmannen.

Maar ach! wie kan toch de overmacht
 Beteuglen, schoon hij haar doe beven?
 Wat helpt mijn Held zijn moed, zijn kracht?
 Genoeg! 't is hem gelukt te sneven!
 Hij streed als Barkaas jonge Leeuw,
 En strekt tot luister van onze eeuw:
 Ik zie hem in den kring der Vaadren;
 En in Walhalla word zijn deugd
 Beloond met eindeloze vreugd,
 Zijn kruin bekranst met lauwerbladen.

DE LOF DER BATAVIEREN.

Aldus spreekt hij Tuisko aan:

- „ o Hoofd van vrije, dappre Volken!
 „ Indien wij op de Starrenbaan,
 „ Ver boven nevelen en wolken,
 „ Nog voelen kunnen Aardsche smart,
 „ Wat moet u dan niet gaan aan 't hart!
 „ De onéénigheid van uwe zonen!
 „ 't Dwangzuchtig Albion ontruist
 „ Met zijne Schepen kust bij kust,
 „ En durft schier alle vlaggen honen.

- „ o Zoon, hervat de grijze Held,
 „ Van hier weert God allet aardsche smarten;
 „ Hier zijn wij boven algefteld,
 „ Wat droefheid baart aan eedle harten,
 „ Maar, dappre Zoon, af mekelaan mij;
 „ Is 't knoost uit mijne lendnen vrij?
 „ Of bukte 't voor des slaaffchen kluister?
 „ Meld mij: wat was uw Vaderland?
 „ Hoe na toch zijt ge aan mij verwand?
 „ Spreek, strekt gij aan mijn bloed tot luster?

„ Hij

- „ Hij antwoord: ja, uw nageslacht
 „ Ik vrij, heeft uitgebreide Staten.
 „ Dan, 'k ken er, wie huns Vorsten macht
 „ Meer Slaven maakt dan Onderzaten.
 „ Doch door de zachtheid van gebied
 „ Gevoelen zij die kluisters niet
 „ Te meer! men laat ze een vrij geweten.
 „ Ik, Vader! ben een Batavier:
 „ Ik eerde 't schoonste Staatsbestier,
 „ Dat boven alle vrij mag heeten.”

Die hoort Civilis, en, verrukt,
 Rijst hij om onzen Held te groeten,
 En, daar hij hem in de armen drukt,
 Juicht ze alles toe bij dit ontmoeten.
 „ Mijn Vader!” Roept de brave Zoon,
 En 's Hemels echo doet dien toon
 Door al Walhallaas Zalen klinken.
 Hij meld zijn wederwaardigheên,
 En Hemelsch vuur doet bij zijn reên
 Zijn oog als 't licht der Starren blinken.

LOF DER BATAVIEREN,

- „ Tufskol! Hoor, wie uit uw kroost
 „ Tot smaad strekt van der Vaadren Zeden
 „ Ik zie 't, o brave! dat gij bloost:
 „ Maar Waarheid ftiert tot hiet mijn schreden,
 „ Zij wil, dat zelfs dit zalig rijk
 „ Gewage van het ongelijk,
 „ Gepleegd door ruwe, woefte Britten,
 „ Gij weet licht, hoe Columbus vond
 „ Een Waereld in ons Waereldrond,
 „ Die uwe Neven thans bezitten.

- „ Van daar Europaas overvloed!
 „ Ik wil hier 't gronden niet verhalen
 „ Van dat gebied in menschenbloed,
 „ Ik wil bij heden mij bepalen.
 „ Wie uit uw dapper nageslacht
 „ Ooit naar dat oord werd toegebracht,
 „ Bleef vrij; en onder de oude wetten.
 „ Dus was de Noordamerikaan
 „ Van 't Britsche Rijk een Onderdaan;
 „ En in zijn trouw nooit om te zetten.

„ o Neen

- „ O Neen, dat heldenvolk weleer
 „ Aan Grootbrittanjes kroon verbonden,
 „ Streed voor het moederland met eer,
 „ En had zijn plichten nooit geschonden.
 „ De handel was zijn toeverlaat
 „ En tevens goudmijn voor zijn staat;
 „ Brittanje voegde 't, dien te sterken:
 „ Geen drukkende overwicht en last
 „ Voegt als des broeders rijkdom wast,
 „ Schoon wij zijn overvloed bemerken.

- „ Maar neen: de Brit erkent geen recht:
 „ Hij wil naar willekeur gebieden,
 „ En heeft zijn lijzen juk gelegd
 „ Op vrije, vrijgeboren lieden.
 „ Hij ziet, dat, schoon met last op last
 „ Gedrukt, het Volk in rijkdom wast;
 „ Dit kan hij van geen Slaven lijden
 „ Want dus, dus acht hij hen, en wil
 „ Hun onderwerping: dit geschil
 „ Doet thans de naaste broedren strijden.

- „ 't Is noodloos, dat ik u vertoon,
 „ In 't wijd geschiedboek dezer Landen,
 „ Waarsom zij tegens Englands kroon
 „ Met zoo veel ijvers samenbonden,
 „ Hun opstand is min mittervij,
 „ Dan weêrstand tegens dwinglandij,
 „ Verzetting tegens rechten schending,
 „ Noch hangt hun vrijheid in balans:
 „ Zij strijden met gelijken kans;
 „ Maar 't Oorlogslot is snel van wending.

- „ 't Belang noopt Gal en Kastiliaan
 „ Om bijstand aan dat Volk te bieden,
 „ Dit zet den haat der Britten aan,
 „ En doet hun 't bloed in de adren zieden,
 „ Vijf machten, uit gelijk beleid,
 „ Beslooten tot onzijdigheid,
 „ Met hun zijn ook mijn Landgenoten,
 „ Maar dat de Brit hun vrede schond,
 „ Tuigt deze borst, met wond bij wond,
 „ Door 't Britsche donderloot doorschoten.

Hier

Hier zwijgt de Held. Een Hemelling
 Vervangt zijn ongeslukte rede,
 En toepst: „in aller eeuwen kring
 „ Bestond nooit snoder breuk van Vrede;
 „ Bataafsche Trouw werd nooit baloofd;
 „ Der Helden vlg word stout gehoofd;
 „ 't Is niets dan plóndren, rooven, stropen;
 „ Dit, die onttrist den Bataaf;
 „ Hij, in zijn vreedzaam staatsbestier
 „ Zet Jarius Tempeldeuren open

„ 't Is Vrijheid, Leven, Eer, en Goed,
 „ Waarom zij tot den krijg besluiten.
 „ Niet lichtlijk bruischt dat Heldenbloed;
 „ Maar min is 't, dan een stroom, te stuiten.
 „ Die 'winters uit zijn bedding zwelt,
 „ En dam en vlakten overfnelt.
 „ Tuisko, 'k vrees voor broedermoord;
 „ Neen, nimmer word der Belgen hart;
 „ Door lassen oorlogsfchrik behard,
 „ Maar 'k zie, gij gloeit op deze woorden

Dees

34 DE LOF DER BATAVIEREN.

Dees Engel zwijgt: een dikke lucht
 Omgeeft den Vader der Germanen.
 Hij voelt de menschheid weêr, en zucht,
 Zijn flonk'rend oog loost Heldentranen.
 „ Waar ben ik? zegt hij, keer ik weêr?
 „ En wacht mij nieuwe Heldeneer?
 „ 'k Voel beurtelings mijn hart bestrijden:
 „ 'k Voel Vaderlijke strengheid; 'k voel
 „ In 't hart een teêr en zacht gewoel,
 „ De kracht van werkend medelijden.

Tufsko'smart die broederhaat.
 Dus voelde onze allereêrste Vader
 In 's Waerelds vroegen dageraad
 Een bittre pijn, als de aartsverrader
 Van 't menschdom Kains hart verwon,
 Dat hij zijn drift niet teuglen kon,
 Maar steeds met ijverzuchtige oogen
 Op Abel zag; tot hij zijn moed
 Verkoelde in 's vromen broeders bloed,
 Voor 't wreckend oog van 't Alvermogen.

„ Ach,

„ Ach, zegt de Held, is dit mijn lot?
 „ Moet ik dit in Walhalla horen,
 „ Veraart mijn kroost aldus! o God!
 „ Mijn kroost, uit Saxens stam geboren!
 „ o Bato, Bato! uw geflacht
 „ Wordt om zijn reine deugd veracht!
 „ Ook grieft me uw lot, Americanen!
 „ Thans lijde ik wat men menschlijk lijd,
 „ Wanneer men met het noodlot strijd,
 „ Stroomt, vrij als beken, zilte tranen!

„ Mocht ik, als Vader van mijn kroost,
 „ Deez' straffen, geenen recht verschaffen!
 „ Zoo waar mij dit ten hoogsten troost,
 „ Zoo zou mijn hand den moedwil straffen.
 „ Maar Gij, Gij, die in allen tijd
 „ Meer dan onze ijde Wodan zijt!
 „ Die u mij deed genadigst kennen!
 „ Straf Gij den trotschen onverlaat,
 „ En, sloor de werkers van het kwaad
 „ Die van het pad der deugden rennen.

„ Uw

25 . DE LOF DER BATAVIËREN,

- „ Uw zaak is mijne, o Batavier!
- „ Ach, hebt gij wel genoegzaam krachten,
- „ Om bij d'ontrolden Krijgsbanier,
- „ Uw fellen vijand af te wachten?
- „ Ik ken thands 't woedend Albion:
- „ Helaas! indien het u verwon,
- „ Zijn dwanglust zoude u ketens smeden.
- „ Ik wensch, ik ducht, ik voel mijn haat.
- „ Bekneld, in vrees en hoop verward.
- „ Ten prooi aan alle angsvalligheden.

Hij die zijn Throon in 't Beuwig licht,
 Ontstuwde van Machten, Engelsen,
 Heeft op den grond zijns wils gesticht;
 Verr' van vergaanklijkheid gescheiden;
 Van waar hij 't zalige gestarnt,
 Dat onder in zijn voetbank barnt,
 Beschouwt; maar ook de duistere rijken;
 Zag op den Vader in zijn leed:
 En, tot den troost des Heids gereed,
 Deed hij hem zijne goedheid blijken.

„ Gr

- „ Ga heen, zegt God, o Uriël,
 „ Toon aan Tuisko 's Hemels Thronen;
 „ De Starren, waar, op mijn bevel,
 „ De meer verlichte Geesten wonen.
 „ Voer Crul daar heen, op dat ook hij
 „ Met Christenheden zalig zij,
 „ Ontdek Tuisko mijne wegen:
 „ Zeg hem, hoe hij met zijn geslacht,
 „ Als alles eerst zal zijn volbracht,
 „ Zál deelen in den Hoogsten zegen.”

Gods Dienaar vliegt, gezwindet dan
 De snelste zijner Bliksemstralen.
 Hij ziet den ouden Oorlogsmán,
 Die straks in wellust aan mag haken.
 „ Hoe klopt Tuisko 't hart, hij groet
 „ Den Hemelboó: dees zegt: „houd moed,
 „ o Dappre Vader der Germanen!
 „ God zelf heeft ook voor u bereid
 „ Meer licht en groter zaligheid:
 „ Wisch van uw oog de zilte tranen.”

„ Wals

„ Walhalla geeft u Hemelvreugd:
 „ Maar in den heilstaal kent men trappen.
 „ De Godheid loonde uw Heldendeugd:
 „ Maar Zij, zo rijk in eigenschappen,
 „ Zij, op wier wenk 't heelal zich wend,
 „ Zij was, u niet genoeg bekend
 „ Op Aard' om 't grooter heil te smaken,
 „ Dat u verlichter kroost ontving,
 „ 't Geen langs verheevner paden ging,
 „ Om zich daar toe bekwaam te maken.”

„ Waan niet, dat uit uw Nageslacht
 „ Geen meerder helden zijn gesproten:
 „ Maar, zij naar hoger oord gebracht,
 „ Hebt gij hun bijzijn niet genoten.
 „ Doch zie daar ginds in 't blinkend licht,
 „ Waar God hun woonplaats heeft gesticht,
 „ Zie daar een rij van Heldenzielen.
 „ 't Word haast aan u, aan u verleend,
 „ Om met uw Heldenkroost vereend,
 „ Voor 't eigenst outer neer te knielen.”

„ De

De Grijsaart hoort het, en, verruikt,
 Strekt hij zijn flonkrende oogen heenen —
 Naar 't oord, waar hij lauwriren plukt
 Wiens deugd hier helder heeft gefchienen;
 Dat verr' Walhalla overtreft;
 Welks wellust geen vernuft befeft;
 Hoe hoog verlicht het ook moog heeten.
 Hij ziet het talloos Heldenheir
 Dat voor het menschdom, voor Gods eer;
 Zich op den aardbol heeft gekweten.

„ Indien, dus vangt de Vader aan,
 „ Indien 't mij vrij staat om te vragen,
 „ Zijn deze, die die lauwerblazen
 „ Op hunne heldre fchedels dragen.
 „ Mijne Zonen? fpreek, heeft mijn Geflacht
 „ Op aard zoo wijs de deugd betracht?
 „ Zijn zij dit rijk geftarnte waardig?”
 De Aartsengel antwoord: „ 't treffe u niet;
 „ Dat gij ze aan hoger oorden ziet:
 „ Maak, maak uw oor voor wond'ren vaardig.

D

„ Het

„ Het hoogste Wezen had wel eer
 „ Voor zich uw' Broeder uitverkoren.
 „ 't Geheim van zijn verheven leer
 „ Te weten, was zijn kroost beschoren.
 „ Het werd gestadig voorbereid
 „ Tot Hemelsche verborgenheid:
 „ Het hield een Englenzang beneden,
 „ Welks inhoud was, hoe van Gods Throon
 „ Eens dalen zou zijn Groote Zoon,
 „ En 't hoofd des hellschen draaks vertreden.

„ Zie daar langs Starren zonder end
 „ Uws uitverkoren' Broeders Zonen:
 „ Want dit gezaligd Firmament
 „ Is vol van machten, vol van thronen.
 „ Zij eindigden hunn' aardschen loop
 „ In 't blij vooruitzicht van de Hoop,
 „ Die aan hun kroost niet is verschenen,
 „ Of dat verbasterd nageslacht
 „ Heeft Gods geheiligst pand veracht,
 „ En zijne gunsten zijn verdwenen.

„ Dus

T W E E D E Z A N G. 61

„ Dus wendde God, in 't Eeuwig licht
„ ('t Geen gij niet vatbaar zijt te aanschouwen)
„ Gehuisd, zijn vriendlijk aangezicht
„ Tot uw geslacht: dat, vol vertrouwen;
„ Zijn roepstem volgde langs het spoor,
„ Van 't lijden; om eens in den gloor'
„ Waar in gij thands hen ziet, te deelen;
„ En eens, als alles is volbracht;
„ Zult gij ook met uw nageslacht,
„ Het eeuwig lied der weelde kwelen: ”

„ Voorts zwoer de Godheid; dat zij zou
„ De Vrijheid uwer Neeven sparen.
„ Zij zwoer; — Wie is als Zij getrouw?
„ Zij, Zij zal Batóos erf bewaren;
„ De Britten teuglen op de Zee,
„ En aan Euroop den zachten vrede
„ Na kloeke daden wedergeven.
„ God, God heeft uit uw nageslacht
„ Den Batavier steeds lief geacht.
„ En zoudt gij voor zijn nootlos beven: ”

DE LOF DER BATAVIEREN.

De Aartsengel zwijgt: Tuisko zegt:

„'k Misgun uw' staat, verlichte Zonen,

„ U niet t de Godheid is gerecht! —

„ Dat Oord, o Held, moet ge ook bewonen”!

Hij spreekt, en lacht den Zeeman aan, —

„ 'k Ben niet meer met uw lot begaan,

„ (Hervat hij) dappre Batavieren!

„ Blijft trouw aan Haardsteede en Altaar,

„ En God, God, de Opperzegenaar,

„ Zal u voor 's vijands oog lauwreren.”

„ Maar ach! Almachtige! verhoor

„ Mijn Bede voor mijne andre Stammen:

„ Stier Duitschlands bloed in 't gloriefpoor,

„ Doe weer den Brit op deugden vlammen.

„ Delg, delg naar uw Alwijs besluit

„ De werkers der verwoesting uit,

„ Die hun dien bozen rol doen spelen.

„ Geef Vrede, Vrijheid aan Euroop,

„ En laat door aller Eeuwen loop

„ Het schoon der deugd het menschedom strelen.”

Gods

T W E E D E Z A N G. 33.

Gods Engel, eer hij nog verdwijnt,
 Herneemt; „de Godheid hoort uw beden.”
 Terwijl den lichte Wolk verschijnt,
 En voert Held CRUL naar 't opperst Eden.
 De Vader staat zijn opvaart gaaf,
 En ziet zo lang de Wolkkoets na,
 Tot hem een nevel valt voor de oogen.
 En keêrend tot zich-zelfen weer,
 Ziet hij het Heilgestarnt niet meer;
 't Is al aan zijn gezicht onttoogen.

Hij roept: „o Heldenzielen, wien
 „Walhalla werdt geschikt ter woning!
 „Helpt, helpt me een dankbaar offer bren
 „Aan d'onbegrijpbren Hémelkoning.
 „Ons kroost, o Helden, is nog vrij,
 „En voert alom schier heerschappij.
 „Zaagt gij die lichte wolk vertrekken?
 „Zaagt gij 't, o Bato? Herman? Gij,
 „Civilis? Helden, hoort van mij,
 „Wat my Godheid deed ontdekken!

54 DE LOF DER BATAVIEREN,

Hier meld hij hun, het geen zijn oog,
Het geen zijn oor al had vernomen!
Walhallaas juichen klint om hoog,
En weg tot 's Hoogsten Throonzaal komen,
Elk die in deeze rustplaats deelt,
Wordt door des Vaders reën gestreelt,
En op het hupplen van de blijheid,
Klinkt voor de Godheid deze toon:
„ Geloofd zij op Zijn' hogen Throon,
„ God, God, Beschermers van de Vrijheid!

„ Geloofd zij Hij, die Batoos kroost
„ Beschouwt met tederminnende oogen!
„ Die de onderdrukten steeds vertroost,
„ De zwakken door zijn Alvermogen,
„ Versterkt! Zijn' naam zij eeuwige Eer!
„ Voor Hem buig zich al de aarde neer!
„ Dat Hemel, Hel, Hem eere geven!
„ Zijn vrije Schepfen hoedde Hij,
„ Voor al 't geweld der dwinglandij;
„ Door Hem is 't, dat ze in vrijheid leven!

„ Hij

„ Hij steun' der kronen Majesteit!
 „ Zijn hoede moet haar nooit verlaten!
 „ Hij steun elks Vorsten achtbaarheid,
 „ En zorg' voor Neêrlands vrije Staten!
 „ Hij vaag' de helsche tooverdamp,
 „ Die bron van alle wreede ramp,
 „ Van 't oog en uit het hart der Britten!
 „ Geev' vrede aan Gal en Kastiljaan
 „ En doe den Noordamerikaan
 „ In vrije olijvenschaduw zitten!”

Dus klinkt de Duitſche Heldentoon,
 Daar Grieken, Romers, en Barbaaren,
 Daar Scipio en Hannoos Zoon
 Zich met denzelfden lofgalm paren.
 Zij zingen, dat Walhalla klinkt,
 Een ongewone luister blinkt,
 En straalt van de achtbre Heldenwangen.
 Elk ſiert zich met een' friſſchen krans
 De blijdfchap leid den rei ten dans,
 En alles daverd van hun zangen.

46 DE LOF DER BATAVIEREN,

In hunne wenschen deelt al de aard;
 Doch 't allermeest Civilis Neeven.
 Zij zijn ook 't eerst hun wenschen waard,
 Die 't grootste blijk van deugden geven.
 De Deugd, de reine Deugd alleen,
 Doet Helden op de starren treên,
 Hun namen in Walhalla noemen,
 „ Gun God, smeekt hier de Heldenrij,
 „ Meer naricht van dat vólk, dat wij
 „ In hun uw wijze voorzorg roemen.

„ In 't eind, (hier sluit der Helden zang,)
 „ In 't eind zien wij die blijde dagen,
 „ Dat we in een' nieuwen Heldendrang
 „ Ons kroost met klifter op zien dagen!
 „ Ons kroost — ! veel gróter noch dan wij!
 „ Van bijgeloof en dwaling vrij,
 „ Door ware Heldendeugd verheven!
 „ Men love, Aartsgoedheid, uw bestier!
 „ Welhaast zal met den Batavier
 „ Al 't Christendom in Vrijheid leven!”

Ge-

Genoeg, o Zangeres, keer weer.

Ons wacht een nieuwe reeks van Helden.

Help ons, o Waarheid, ook, om de eer
Van deze braven recht te melden!

Zoo klink de roem van Batoos kroost

Tot daar de Zon de Volkren roost!

Schraag, schraag een poging, zo verheven!

Op dat mijn Zang hier nut verricht:

Mijn hoogste wensch is, voor mijn plicht,

Voor 't heil van 't Vaderland te leven.

I N H O U D.

De *schandelijke Vredebreuk* in den *Tweeden Zang* getoond zijnde, zou men den *Derden* een' *Slachtzang* kunnen noemen. In 't voorbijgaan word met betrekking tot 's Lands Hoge en Souveraine *Vergadering* (behoudens de *Souverainiteit* van ijdcr *Provincie*) de *Haag* als de *Tempel* der eensgezindheid aangemerkt; gave God dat zulks nooit een punt van twijfel wierd! Bij deze gelegenheid roer ik 't *Dichtkundig Kunstgenootschap* dat op *Graaf Maurits Zaal* vergadert, aan: daar na, het besluiten tot wederstand, en een *Beschrijving* zo omstandig als mijn optwerp lijden kan van den slag van den 5 van Oogstmaand 1781, waar in de dappere *Graaf van Bentink sneuvelt*; wiens ziel ik naar 't *Paradijs* als *Dichter* volge, die onderweg eenen *Engel* ontmoet, en genoopt word om in *Walhalla* bericht te geven van de daden der *Batavieren*: waar op de *Held* aan *Tuisko* den staat des *Oorlogs* verhaalt, en vervolgens naar 't *Paradijs* vertrékt; terwijl de verwonderde *Helden* van *Walhalla* een *Lied* tot lof der *Batavieren* aanheffen, en God smeken, dat het hun vergund worde, de daden der *Belgen* te zien, 't geen hun niet alleen wordt toegestaan maer zelfs om geleigeeften der *Helden* te zijn. De *Vloot* zeilt weder uit. *Tuisko* zend *Civilis* om den *Vlootvoogd* wegens 't *Jaargetij* tot wederkeren aan te manen: hij verschijnt den *Held* in den droom: die, ofschoon scheorvoetend, die inspraak volgt en zijn' moed dat pas door reden bedwingt. — Overgang tot den *Vierden Zang*.

*

*

*

DERDE ZANG.

o **Z**uijre schaduw van de Deugd,
Die ijver wekt bij de Engelenreien!
En die haar port, haar Heilige vreugd,
Om strijd met luister uit te breien;
Het zalig Choor beproeft zijn' toon,
o Teelster van al 't ware schoon,
Alleen op uw gewijde klanken:
In 't klein zelfs zijt gij grootsch, maar sprek
In 't grote loutre Majesteit,
Gelijk de Zon haar gloënde spranken.

o Eer!

DE LOF DER BATAVIEREN,

o Eer! Gij, lust van 't zalig rijk!
 Beschik van mijne teedre snaren!
 Leer mij door Hemelsch kunstmuzijk,
 Terwijl ik rook op uwe Altaren;
 Op dat, met weidsche Cytherzwier,
 Ik uit mijne elpenbeenen Lier,
 Een' ongewonen toon doe klimmen!
 Gij, Heilige Eer, terwijl mijn lied
 Op 's Landzaats eedle Deugden ziet,
 Moet van uw' Throon me in 't aanschijn glimmen.

Ik voel, ik voel een' Hemelgloed,
 Als ik, o dierbre Landgenoten,
 Herdenk, hoe uw ontfonkte moed
 Tot dappren weêrstand heeft befloten.
 Gij, Dichters, zo ge een voorwerp zoekt,
 Waar vindt gij iets zo schoon geboekt?
 Dees tijd geeft stof voor uw snaren
 De onteekte krijg ontrust ons niet.
 De dappre Batavier ontziet
 Om oorlog geen doodsgewaren.

DE R D E Z A N G 63

De wijsheid leid ons wakker volk
Door wetenschap en dappre daden!
Baant hun op eene lichte wolk,
Voor ieder onbegankbre paden.
In vrede wet zij ons verstand,
Of steld de wapens ons ter hand,
Als waren wij Ulysses zonen:
Ons kranssen, door haar hoog bevel,
De lauwwen van het worstelspel,
En van den zangstrijd gouden kronen.

Wij zongen voortmaals, Zangeres,
Een schets van Staatsomstandigheden.
Gun mij, o Wijsheid, uwe les
Hier op den toon der Eer te smeden.
Hoor gij den Lof van mijne tijd,
Gij Eeuwen die toekomstig zijt!
Ziet gij ze, o Helden van voor beeten!
Wat zijn wij? — Was is Albion? —
Wat beider recht? Tuig dit, o Zon,
Die beider stranden hebt beschepen!

Wat

Wat tellen we ons belangen dan,
 Wen 't vrijheid gelt, de lust van 't leven?
 Wanneer men de eer slechts redden kan,
 Door alle schatten prijs te geeven?
 't Belang verbind den Batavier,
 Ten sterkste aan 't Britsche Staatsbestier;
 Maar wij, wij leren 't hoe te zwichten,
 Wanneer zich de eer er teegen kant:
 De Vreë zelfs is ons Vaderland
 Slechts lief, behoudens hoger plichten.

Dit, dit heet moed! van al ontbloor,
 Op 't recht van zijne zaak te bouwen:
 En in het nijpen van den nood,
 Op 's Hoogften bijstand te betrouwen;
 Te strijden onder 't wijs beleid,
 Der Almacht, die de billijkheid
 Alom op 't schoonst doet triomfeeren.
 Hoe zeer ook onze macht verschilt,
 Geen nood: de Godheid is het schild
 Dat 's Vijands pijlen af zal keren.

De

De Tweedracht, uit Bellonaas stoet
Word gantsch vergeefsch ons toegezonden.

Ons volk heeft veel te lang het zoet
Der Heilige Eendracht ondervonden,
Gezelschap van de Razernij,
Dan dat het aan u dienstbaar zij.

Almachtig Vader, snoer de banden
Van onze vrije Staten vast!
Nooit worden wij door twist verrast!
Bind gij de Harten, bind de Handen!

Offchoon de rijkbekranste Vreë
't Bataafsche Zeestrand moog begeven,
Bij ons is een gewijde steê
Alwaar zij is ten Throon verheven.
Bezien we, ô Zangster, eens dat oord,
Door weetlust eindlijk opgespoord!
Begeerte ligt aan hare voeten
Gekluisterd, daar zij zit ten Throon,
En staart getrouw op haar geboën:
Wel aan dan, laat ons haar begroeten!

Haar

DE LOF DER BATAVIEREN;

Haar krans is van olijvenblaau,
Doorvlochten met lauwrier en rozen.
Ter zijde biedt de Trouw zich aan
Met de Eenvoud, onbewust van blozen;
Heil, met een vriendlijk zacht gelaat,
Die bij het Slangenaltaar staat;
En Deugd verlicht den ganschen Tempel;
Men ziet de Grootheid van gemoed,
Milddadigheid, en Overvloed,
Zo ras men stapt op haren drempel.

Men ziet den blinkenden granaat,
Dien Eendrachtsappel, in haar zalen;
Den voorraad, met haar gul gelaat;
En de Eer, gehuld met Zonnestraalen.
Het heilig Recht, de Billijkheid,
De Godvrucht, de Standvastigheid,
De Hoop, de Liefde, en 't Mededogen,
De Goedertierenheid, 't Geluk,
De ware Wijsheid; die in druk,
Den traan der zwakheid vaagt uit de oogen.

Daar

Daar spreid de Vrijheid haren glans
 Ten afschrik aller aartstyrannen;
 Zij wuift den hoed en drift de lans;
 Voor eetiwig word daar dwang verbannen.
 Een beek, die als de Pizon vliet,
 Vervoert den toon van 't keurigst lied
 Van daar na de omgelegen streken, —
 Dus klinkt det Piëriden toon
 Van Castalis, — haar zuiver schoon
 Leert ons een zuivre Taal te spreken:

Blijf, lieve Vrede! en laat ons latid
 Aan een standvastigen gelijken,
 Die schoon door rampen aangerand,
 Voor haar gewicht niet zal bezwijken.
 Ai, laat uw schild van Krystalijn,
 o Wijsheid! ons ten armschild zijn!
 De nood roept ons, te Wapen! Wapen!
 De binnenrust maake in deez' tijd,
 Ons meer gemoedigd tot den strijd;
 Daar Neêrlands kloekheid nooit zal slapen:

66 DE LOF DER BATAVIEREN;

Het IJ, de Maas, de Vecht, de Rijn,
De Schelde, Waal en Drusus stromen

En Vrieslands kustnadjaden, zijn

Met Zeelands Stroomgoon saamgekomen,

Geheel 't vereenigt Nederland

Besluit tot wakkren tegenstand.

De Theems mag beven voor zijn woeden,

Men rust terstond een smaldeel uit:

Des Zeevolks vaart word niet gestuit,

Zij breidlen toomloos woefse vlooden.

Het Opperhoofd der kleene Vloot

Mag met zijn' moed bedaartheid paten:

Zijn hart vreest niet voor 's Vijands lood,

Of 't woën van ongestuime barep,

Geluk, ô Helden, dat uw tocht

Het Heil van 't Vaderland volwrocht!

De Zegenpraal moet voor u streven!

Veel heil! deez toon van onze ree

Weërgalmt reeds op de holle zee:

Ik zie het sein ten uittocht geven,

't Schip,

't Schip, dat den dappren Vlootvoogd draagt,
 Noopt zelfs den Held om roem te halen:
 't Pronkt met een' naam, daar de aard van waagt,
 Van de Eer van Neérlands Admiraalen:
 De Ruiters naam, zoo hoog geacht
 Bij 't onverbasterd nageslacht.
 Hem volgt de Lust der Batavieren;
 En voorts, de Hoop van 't Vaderland:
 En met hen wijkt van Texels Strand
 Wat zich met Hollandsch naam mag fieren.

De Batavier, die ons den moed
 Dier dappre Vaadren stelt voor oogen;
 En 't geen men met een' naam begroet
 Te vroeg aan 't Vaderland ontogen:
 Voorts de Argo; Hemel! welk een naam!
 O! Mocht ook eens de vlugge Faam
 Van deze onze Argonauten spreken
 Ga, Heldenstoet, verkrijg meer eer
 Dan zij, en keer niet tot ons weer,
 Dan met het Gulden Zeegetteken!

Een kleiner voort, niet minder fier
 Gaat nevens hen door 't pekcl streven:
 Gij, Amphitrite, in 't rijksbestier
 Aan 's grijzen Zeevoogds zij verheven:
 Bellone, gij, der volkren schrik;
 En voorts, het wakkre Medenblik,
 De Zephyr, nevens de Eensgezindheid,
 En de Ajax; eedle naam, weleer
 Verdadiger van Griekens Eer,
 Maar nu de straf der Britsche blindheid.

De kunstenminnende Dolfijn,
 Verliefd op Dichterlijke zangen,
 Die zich menschlievend toont te zijn
 En aan Arions toon bleef hangen:
 De lieve Venus, zacht van zin,
 De moeder van de teedre Min;
 En een die ziet uit Argus oogen:
 In 't eind de Zwaluw, 't zinnebeeld
 Van hem, wien de eedle Vrijheid streelt,
 Vokooit het Neêrlands Zeevermogen.

Zij

Zij gaan: een labbrend koeltje speelt
In 't zeil, Najaân en Tritons zwemmen
Rondom de Vloot: Neptuûn beveelt
Zijn' stoet, de golfjes glad te kemmen.
Maar, welk een maar! wat meld de Faam?
Zij zegt, zij zag de Vloten t'saam,
En hoorde 't dondren der kartouwen.
Bij 't lichten van den Dageraad,
Heeft naar de Vloot van onzen Staat,
De dappre Brit den koers gebouën.

Daar vormden beïden fluks hun lijn,
Elk om zijn Vijand weêr te bieden:
De roem van heer des velds te zijn
Deed beider bloed in de adren zieden,
De schuchtre Zeenajaden vloën,
De Tritons waanden 't hoofd der Goôn
Gehuisd te zijn op een der Vloten:
Neen, ze achte Zoutman als Jupijn,
Den Opperdondervoogd te zijn,
En doken als er wierd geschoten.

DE LOF DER BATAVIEREN,

Wat toon vloog door het luchtruim heen!
 Door 't kraken van de Zeekasteelen
 Was 't of 't Heelal te barsten scheen,
 Zij spuwden vuur uit ijzren kelen.
 Maar eindelijk, van den middagtrans,
 Spreid Titan luisterrijker glans,
 Terwijl 't gedonder der kartouwen
 Een einde neemt: o blijde dag
 De Batavier heeft in dien Slag
 Het bloedig pekerveld behouwen.

Hij keert te rug in Zegepraal.
 Men kranst met onverdoofbre glorie
 De fiere Kielen, wier metaal
 Wij d' eerpalm danken der viktorie.
 Schoon Holland zonk, schoon in den Slag
 Veel braven sheuvelden; dees dag
 Geeft nochtans stof tot blijde klanken:
 Schoon gij, o BENTINK, zijt gewond,
 'k Weet, dat gij toch met hart en mond
 Uw God voor 't Vaderland zult danken.

Maar

Maar wie, wie sliert mijn geest, gereed,
Uw Uitvaart, dappre Held, te' zingen,

Dat hij een hoger spoor betreed',
Om met u door 't gestarnt te dringen?
o Heldenziel, ik volg u na,

Wij zien geen Aarde meer! hoe dra
Belanden wij in zalige oorden!

Een Throonheraut vol deugdenmin
Wacht u, o dappre Vlootvoogd in,
En spreekt u toe met deze woorden:

o Heldenziel, voldoe de beë
Van Tufsko, 't Stamhoofd der Germanen:
Beschouw Walhalla, waar in vree
Hij om zijn kroost plengt Heldentranen.
Toon hoe de Batavier zich kweet,
Hoe de Almaacht aan zijn zijde streed.
Gij zult hem gindsch bij Helden vinden.
d'Aarts-Engel zwijgt: geen bliksemflicht
Schiet sneller voort uit ons gezicht,
Dan hij ver boven 't rijk der Winden.

LOF DER BATAVIEREN,

Ook spoed mijn Held: Wlj landen aan.
 Durf ik mij in Walhallaas Zalen
 Te treden, veilig onderstaan?
 Maar niets, niets zet mijn ijer palen.
 Geen Vader Dedalus, een God,
 Een God beschoor mij 't heilrijk lot;
 Tot daar de zielen na te streven.
 Hoort, Batoos Zonen, wat de Held
 Aan onze Vaadren heeft gemeld,
 Ik zal u 't trouwste naricht geven.

Noch naauw is Bensinck daar begroet:
 Of hij vangt aan met dus te spreken:
 Gij, zegt hij, Eedle Heldenstoer!
 De Godheid hoorde uw ijerig smeken:
 Ik, in een' Zeeslag, van mijn post
 Op Aard met Iuister afgelost,
 Steeg op, om voor Gods Throon te naadren.
 Maar kreeg bevel van de Oppermacht,
 Om u te melden, hoe 't geslacht
 Van Bato overwint, ô Vaadren.

In 't Lichten van den Morgenstond,
 Berichtte ons een van onze Schepen
 Waar zich de Britsche Vloot bevond.
 't Was de Ajax, in de kunst doorflepen
 Om, naauw gefloken van de ree
 Des Vijands Vloot in ruime Zee
 Langs vreemde wegen op te sporen
 Maar ik zag als hij ons bericht bracht
 Van 's Vijands groter Watermacht,
 Het Heldenvuur bij allen gloren.

Wij hielden stand: de Brit, bericht
 Waar onze kielen zich bevonden,
 Heeft naar 't Zuid-Oost zijn' koers gericht,
 Daar ze op hun tal hun hope gronden.
 De dappre ZOUTMAN, nooit verrast,
 Gaf eenigen van 't Smaldeel last,
 Den weerelozen stoet te dekken.
 Zoo deed ook Parker, die terstond
 Die Kielen naar hun Havens zond,
 Om al zijn macht bij een te trekken.

DE LOF DER BATAVIEREN,

In de Achterhoede valt hun Vloot
 Ons Smaldeel aan: om af te weeren
 Dat we eens in 't nijpen van den nood
 Den Koers naar onze kusten keren.
 Maar de onze, van hun Stuurmanspligt
 Niet min dan de andren afgepicht,
 Verijlden wendende al hun pogen;
 Dus word het Britsch ontwerp gestuit,
 En beider Scheepsmacht breidt zich uit,
 En komt zijn Vijand onder de oogen.

De Britsche Waterpits bestond
 Uit vierpaar machtige Oorlogschepen:
 Maar Hollandsch Smaldeel in dien stond
 Was om zijn aantal niet benepen,
 Al zag 't Fregatten, wel bemand,
 En Kotters, vaardig bij de hand,
 Om bresfen in de nood te floppen,
 Neen, Neêrlands blakend Oorlogsvuur
 Stond aan de Britten waarlijk duur,
 En velde kloeke Heldenkoppen.

't Ba-

't Bataafche Smaldeel had veel min
Geschut, en immers minder kielen:

Maar 't oude krijgswoord: sterf of win,
Ontfongke straks de Heldenzielen!

En wij, slechts zeven Schepen sterk,
Wij stellen alle kunst te werk,
Om daadlijk dapper weer te bieden:

Nog twee Fregatten volgden, en
De Kotter Ajax: nu erken,
o Vader, zijn wij Oorlogslieden?

't Geschut der Schepen aan de zij
Des Brits had vijftig holle menden

Meer dan bij Batoos Heldenrij:
Bij hun werd overvloed gevonden

Ter hulpe, wen haar macht ontbrak!
Maar, daar onze eedle toorn ontfak,

Daar baatte niets het stalen wapen.

Held ZOUTMAN, die met Parker streed

Werd fluks gevolgd' en elk gereed

Vertoonde zich voor 't vuur geschapen.

Ma-

76 **DE LOF DER BATAVIEREN,**

Macartny tast **VAN KINSBERG** aan,
En word genoodzaakt om te zwichten,
Daar de eedle **ZOUTMAN** onder 't slaan
Ons leert wat trouw en deugd verrichten;
Hij overtreft door krijgsbeleid,
Door mannenmoed en dapperheid,
Zo ver het hoofd der Britsche vloeten;
Dat Ferguson moest bijstand bidden:
Toen heb ik 't ijslijkst vuur gezien,
Naar Braitwayts zeekasteel geschoten.

Het vuur van **DEDEL** was zo heet,
Dat Braitwayt zelfs moest nootsein maken:
Makbride, tot zijn hulp gereed,
Schoot toe in 't hevigt van het blaken.
Nu stond de dappre **DEDEL** bloot
Voor heider vuur en doodend loot;
In 't eind is ook die kiel verloren.
Ik heb met Ferguson gestreên,
Gij zult door alle tijden heen,
Steeds van mijn plichtbetrachten horen.

Van

Van BRAAK, met Graeme in gevecht,
 Doet vaak hem deinzen onder 't strijden;
 Maar Murray hield zijn cours gerecht,
 Als hulpfregat, naar deze zijden:
 Dit ziet VAN WELBREN en schiet aan,
 Om met den trotschen Brit te slaan.
 Trufcot word door VAN BRAAM bevochten.
 Daar STARING Blair doet deinzen, daar,
 Daar toont de gansche Heldenschaar,
 Wat moed en trouw in nood vermochten.

Vier volle stonden heeft de slag
 Volduurd, en MULDER, op de teeknen
 Volleerd, deed al wat hij vermag,
 Die op geen doodsgevaar wil reeknen.
 Voorts dekte hij met mannenmoed
 Der koopvaardij onweerbren stoet.
 Maar wie kan naam voor naam verhalen
 Der helden, welker deugd en moed
 Ons recht beweerden met hun bloed?
 Maar allen zullen ze eeuwig prelen.

'k Was

DE LOF DER BATAVIEREN,

'k Was doodlijk in den slag gewond,
 Maar 'k mocht het heuchlijk zoet verwerven,
 Om na dien hachelijken stond,
 Voor 't lieve Vaderland te sterven,
 En in Walhalla's vreugdezaal,
 't Bericht van deze zegenpraal,
 Aan u te melden, dappre Vaadren;
 Vaantwel! ik ga naar hoger Hof,
 Om meer dan om Walhalla's lof:
 Een kroon van onyervelkbre blaadren.

Geheel Walhalla staat verbaasd:
 Die maar gaat nog heur hoop te beven.
 Laat, zegt Tufsko, laat ons haast
 Den moed van Batoo's zonen loven.
 Laat, laat ons faam ten reie gaan.
 Heft, helden, heft een' krijgstoorn aan!
 Gij, Saxens zonen zult ook zingen,
 Gij andre tweeling, 't store u niet,
 Dat u uw bastaard kroost verliet,
 Misdadigen zijn vreemdelingen!

Zingt

Zingt Eedle Helden, zingt uw lied,
Tot lof van Batoos dappre neven!
Hier vangt men aan: de vreugd gebied
De Helden, om hun stem te geven;
Maar Herman, Herman zingt hun voor;
Daar volgt het gantsche Heldenschoor:
En in den luister van zijn Telgen,
Verheugt zich vader Bato, ja
Een later zangchoor zingt hun na:
Uw Heldendeugd zij eer, o Belgen!

Gij kwaamt, gij zaagt, gij overwont!
Gij stoort des Helhonds snoodste listen:
Gij leidet door uw deugd den grond
Tot groter daên, en meugt betwisten
Aan alle volkren Oorlogsmoed:
Gij toont u 't ware Heldenbloed:
Het Oosten zal u daden prijzen,
En 't Noorden roemt uw fier bestaan:
En waar gij 't licht ziet ondergaan,
Daar zal het Volk u Eer bewijzen.

Wal-

85 DE LOF DER BATAVIEREN,

Walhalla zal uw' waren lof
 Weergalmen horen in zijn zalen;
 En in nog hoger Hemelhof,
 Zal men uw deugden zelfs verhalen.
 Wij zwijgen: want verheevner lied,
 Voegt hoger choor, ons voegt het niet;
 Genoeg, zo wij 't van verre horen,
 En 's Hemels blijde zangtoon klimt,
 Oneindig hoog —, de Boosheid grimt,
 Der Belgen lof zweeft bij Gods Choren.

Stamvader van 't Bataësch geslacht;
 o Oudste van Tuiskoos zonen!
 Ik zie hoe gij uw telgen acht;
 Hoe gij verdienst met gunst wilt lonen.
 Hoor, dierbre Lantgenoot, ai hoor
 De jongste beë van 't Heldenchoor,
 Vervat in korte en klare woorden:
 „ Gij die uw Throon op starren bouwt,
 „ In 't oogenblik 't Heelal beschouwt,
 „ En u doet kennen aan alle Oorden.

Gun

D E R D E Z A N G. 81.

„ Gun in uw onbegrenst gebied;
„ Waar duizend waerelden in wenden;
„ Gun 't oord dat op de Belgen ziet;
„ Aan ons ter woon: Wij, Vader! zenden
„ Om deze Gunst u onze beë;
„ Wij laten willig deeze steë;
„ Alleen om op dat Volk te staren;
„ Ach, 't is ons kroost; laat zulks geschiën;
„ Laat ons haar dappre daden zien;
„ En loven met gezang en snaren;

De Heldenbede wort verhoord;
Hun oog verlicht, om blij te aanschouwen;
Uit hun zo rijk gezegend Oord,
Het Land, dat wij met vreugd bebouwen;
Een Land, zo rijk door onze vlijt;
Door tijds nabuur schier benijdt;
En door Natuur het minst gezegend:
Van oeds of helde of waterplas;
Maar nu, getogen uit Moeras;
Door oost en west met vreez' bejegend:

F

Een

DE LOF DER BATAVIEREN;

Een Hemelstemme roept hun toe:
 Dit oord, Germanen, Batavieren,
 Het geen ik u beschouwen doe,
 Dat oord wist steeds van zegevieren.
 Dit, Bato, is uw nageslacht,
 Geef vrij op deze Helden acht,
 Daar ligt de Vloot die zegepraalde:
 Zij is op nieuw ten strijd gereed:
 Want niemand deed den Belg ooit leed,
 Op wien dat volk geen schae verhaalde.

Daar, daar, steekt weer de Vloot in Zee,
 De Gallen en de Kastiljaanen,
 Zijn mee gestoken van de ree,
 Gij ziet den Brit zich wegen banen;
 Gij ziet noch Gal noch Kastiljaan
 Den Britschen Zeemacht grootsch weerstaan,
 Maar tot hun Havens wederkeren;
 Maar ziet, de Vloot van Nederland
 Houd in dit hachlijk tijdstip stand,
 En durft den Britschen trots braveeren.

Ik

DERDE ZANG. 53

Ik geef aan u, o Heldenstoet!
 Stamvaders van de Batavieren,
 Verlof, dat gij den Heldenmoed
 Van uwe Zonen moogt beftieren.
 En gij, Tuisko! gij geef acht,
 En zorg voor Batoos nageflacht,
 En zend hun, die de Vloot geleiden;
 Voort raadslieën uit uw hoge rij;
 Zo blijft den Batavier steeds vrij;
 En mag zich nieuwen roen bereiden.

Tuisko voelt de dankbaarheid:
 Zijn boezem klopt voor zo veel gaven.
 De vretgde sluit, hoe zeer bereid,
 Zijn mond, hij ziet zijn wenschen staven:
 Ik dank u, God, voor 't dierbaar kroost,
 Ik zal, o Vader, hun met troost,
 En trouwe Raadslieën staag versterken,
 Roept hij, in 't eind, weegt beider macht,
 En weet bij Batoos nageflacht
 Terstond wat hun ontbrekt te merken.

84 DE LOF DER BATAVIEREN,

Ga, zegt hij dappre Claudius!
Ga, en doe Nederlands Vlootvoogd keren,
Brittanjes Overmacht moet dus
Niet op mijn neeven triumfceren:
De Gal en logge Kastilljaan,
Ontweken reeds de waterbaan:
't Ware onvoorzichtig te verwijlen;
De waare moed moet nimmermeer,
Verlokt door valschen schijn van Eer,
Een' wisslen dood in 't aanzicht ijlen.

Van Hoop ontbloot, en vruchteloos
Te sneven, heet zijn Volk verraden:
Dies, stier den Held dien 't Volk verkoos,
Dat, hij zig spaar voor grote daden.
Civilis daalt in 't holst der nacht,
En gaat onzichtbaar door de Wacht,
Het leger van den Zeeman vinden.
De Held waant zich in droom, en ziet
Civilis; die hem fluks gebied
Zijn' felle krijgsdrift in te binden.

In

In 't eind ontwaakt hij, en roept uit:
Hoe keeren — zonder eerlouwriren!
Hij wikt en weegt, bedenkt, besluit,
Dat blinde moed geen Held kan siereñ,
Welaan, wij keren, zegt de Held,
Op dat we op 't schuimend pekerveld,
Daar na te wisfer zegepralen,
Hij keert. — Civilis vaart om hoog.
'k Verlies Walhalla uit het oog,
En kome op de aard weér ademhalen.

I N H O U D.

Genoegzaam zijn de moed der Batavieren en hunne Heldendeugd gebleken in den voorgaanden Zang; doch daar wij den Lof der Batavieren zingen, voldoet zulks niet alleen; en, behalven dat de invallende Winter gelegenheid gaf aan de Dichtkunst om een verblijf in de Steden te zoeken, zo was 't gezegde ook ter proeve genoeg; en er was reden om tot de Kunsten overtegaan, welke 't onderwerp van dezen onzen Vierden Zang uitmaken, Vooraf handelen wij van de Trouw, waar mede wij onze beloften staven, onze Godvrucht, onze dankbaarheid aan zegepralende Helden. Voorts komen wij tot onze Dichtkunst, 't Haagſche Zang-Choor, Handel, Oudheidkunde, kracht van Taal, uitdrukking van gevoel, 't gansch vermogen der kunst. Staat van onze Muzijk, Schilder, Beeldhouw, Graveer- en Etskunst, Wis-, Starre-, Kruid-, Heel- en Natuurkunde: Wetten: onze vindingen b. v. Boekdrukkunst, Fabrieken, en Handel- Societeten: Land- en Veebouw: onze gulle Vrolijkheid. Voorts betrachten de Helden van Walhalla, die nu volgens den voorgaanden Zang onze aarde beſchouwen, en herhalen den lof der Batavieren. Aanſporing aan de Belgen. Eenige oude Germaansche Gedenkſtukken der Vrijheid en Overgang tot den Vijfden Zang.

*

*

*

VIERDE ZANG.

Het wisselende Jaargetij,
Verbied door ongestuime vlagen,
Bellonaas dolle razermij;
En houd als in een' band geslagen,
De schone werking der Natuur.
Wij zien heur levenwekkend vuur,
Als langzaam in zijn asfchen doven:
Maar schoon' verandering hier gebied,
Geen kou vind plaats in 't warme lied,
Van Dichters die hun Landzaat loven,

DE LOF DER BATAVIEREN,

Die ruwe Koning voert alleen
 Den rijksstaf over handelingen,
 Waar bij wij lichaamskracht bestaan;
 Maar de opperste oorzaak aller dingen
 Onthief den vrijen eedlen Geest,
 Van alle dwangjuk dat hij vreest:
 Ja, schoon ook alles mocht verstijven,
 De Reden die op Waarheid grond,
 Zal zelfs in d' allerkoudsten stond
 Vol vuur, vol werkend leven blijven.

Gepeins ô Leidsvrouw mijner Jeugd!
 Niet minder nut dan goede Boeken!
 Koom gij, van ouds mijn lust en vreugd,
 Mij, in mijn stil vertrek bezoeken.
 Help mij, 'k zoek voor mijn Eeuw meer Lof,
 Dan Krijgsrumoer en Heldenstof?
 Help mij, om in het zeedlijk wezen
 Des Landzaats Deugden te doen zien
 Die al wat leeft moet hulde bién,
 Wier opslag alle bozen vreên.

Ga

Ga voort, bewijs uit groote daan,
Wat eedle plichten wij betrachten.

Wij zongen waren moed in 't slaan,
Leer, leer nu alles wat wij achten;

Hoe trouw wij staven ons Verbond,
Dat onze oprechtheid nimmer schond;
Met Godvrucht, rokende aan de Altaren.

Vertoon 's Volks eedle Dankbaarheid,
Altoos tot wederdienst bereid,
Ja zelfs ten kosten van gevaren.

Maar wie kan onze blanke Trouw,
Genoegzaam na verdiensten loven?

Zij, steunfel van ons Staatsgebouw,
Stijgt aller Dichtren lof te boven.

Roemt SESWALDS deugd, erkent hem dus

Voor uwen Duitschen Regulus,

o Gij, Tufskoës wettige erven!

Maar weet ook, dat zijn trouw en deugd,

Behaagt aan Neêrlands Heldenjeugd,

Gereed voor 't Vaderland te sterven.

DE LOF-REK BATAVIEREN.

Dus staat hun Trouw voor 't Vaderland;
Maar ook voor vriend en bondgenoten.

Ja zelfs wij doen het woord gestand,
Dat met een Vijand is gesloten.

Reeds had Brittanje ons wreed gehoond,
Der Staten Vlag zelfs niet verschoond,
Toen de Opper machten streng verboden,
(Na 't oud verbond) dat de Onderdaan
Niets aan den Gal of Kastiljaan
Mocht zenden, tot den krijg van noden.

Maar wie, wie meld ó Batavier,
Uw Godvrucht, en waartoe dit melden?
Ten klaarste blijkt ze in uw bestier,
Haar invloed vormt alleen uw Helden.
Uw Godvrucht eischt geen meer bewijs;
Zij toont zig klaar, en haar ten prijs'
Zal zelfs het lied des Nabuurs klinken:
Want noemt de Gal u onbeschaaft,
't Is wijl uw toon zo woest niet draaft,
En gij geen klatergoud doet blinken.

Maar

Maar is u dit tot schande? neen,
 Tuiskoos kroost won Adelaaren,
 Op 't Roomsche heir, en gaf voorheen
 Zig zelf den toenaam van Barbaaren.
 Waarom — ? Zij achtten heldeneer,
 Op trouw en deugd gegrond, veelmeer
 Dan al de trotschheid der Romeinen,
 't Toetmalig Rome minde schijn;
 Zij, meer om waarlijk groot te zijn,
 En niets, niets kan haar deugd verkleinen.

O Schelle toon, klim uit mijn lier!
 Klim, en doe alle volken horen,
 Den lof van de eedlen Batavier!
 Laat vrij de naam der Grieken smoren;
 Want bij haar weidsche heldenstoet,
 Wort een ondankbaar volk ontraet,
 Geneigd die braven boos te schenden.
 Wie wijs, en edel dacht, en vrij,
 Vervolgde snood Sophisterij,
 En moest in boeiens 't leven enden.

Bij

Bij ons, Triumf Bataaffche deugd!

Bij ons vind Heldenmoed beloning:

Getuig, mijne eeuw, getuig met vreugd,

Wat schoonheid is een Lauwerkroning!

De Held verwon — de maar klikt vlug

Alom, hij keert tot ons te rugg,

En wij, wij kustchen zijne schreden;

Wij strooien bloemen waar hij treed,

De krans der Eer is reeds gereed,

Daar hij haar Tempel in zal treden.

Dus pronkt onze eedle dankbaarheid

Ook in dit uur met heldren luister;

Hier, waar zij al haar glans verspreid,

Gelijk een fonkerstar in 't duister.

Die geest beftiert ons, die weleer

Oud Rome strekte tot haar eer,

En kunsten in haar school deed bloeien.

Dank, Hemel dat, ik op deez' stond

Dien slip bewoon van 't waereldrond,

Waar voor de deugd de harten gloeien.

In

In welk een toppunt is de kunst,
 De schone Dichtkunst niet geprezen!
 Wat al Meceenen haar ter guast!
 Zij wort aan 't Staatshof zelfs geprezen:
 In 't midden van het koopgewoel.
 Verheft ze in Amstels Stad haar' stoel,
 En 't IJ weergalmt van hare tonen:
 Die Koopvorstin, door nijvre vlijt,
 Baart, schoon begrimt door valen nijd,
 Bij Hermes kroost Apollo's zonen.

Alreeds roemde ik, o 's Gravenhaag!
 Voorheen uw zangerige reien,
 Uw hofstad mag door kunst haar vaag,
 Als 't licht op andre steden spreien.
 Maar 't is de Dichtkunst niet alleen,
 Hoe zeer door alle de eeuwen heen
 Geroemt, die Batoos zonen kweken:
 Wie twijfelt aan het kloek verstand
 Van 't volk van 't bloeiend Nederland,
 Die hoor Romein of Griek zelfs spreken.

Alom.

Alom in mijn Bataafsch gewest
 Zien wij gewijde Dichttrebreien:
 Aan ijder strand, in ijder vest,
 Hoort men den toon van hun schalmeien;
 Roem vrij, mijne elpenbeene her,
 Met welk een weidsche cijtherzwier,
 Des Leydschen zangbergs tonen klinken,
 De blonde Apollo laat dien roet,
 Als uit een kerk vol Bacchus bloed,
 't Kastalisch nat met wellust drinken.

Maar ook geen Volk ontzegt ons de eer
 Van Hooggeleerde Wijze Mannen.

Doch van den Duitfcher werd weleer,
 Bataaffe Dichtkunst ver verbannen.

Ik rep van and're Volkren niet:
 Hun dwaasheid baart mij min verdriet,
 Dan die van onze naaste Neven;
 Maar haast, haast treên ze in ons belang,
 En zullen aan Bataaffchen Zang,
 Als bijên aan een bloemkelk kleven.

Met

VIERDE ZANG. 23

Met wat gevoel, met welk een kracht,
Zijn wij in staat ons uitte drukken!
In Grootheid dient ons woordenpracht,
Ja ijder aanflag kan gelukken.
En melden wij 't gevoelig schoon
Der blijheid, dan, dan danst de toon;
Of is ons hart van rouw benepen,
Dan valt de taal den Dichter mee,
Zijn zang maakt aller hart gedwee,
Als hij de tonen zacht doet sloepen.

In 't teêr en zuchtend minnelied,
Toont zelfs iets stootend haar gevoelen.
De Dichter meld met zoet verdriet,
Wat vlammen hem de borst doorwoelen.
De albudheid en de kracht der Tael,
Haar rijkdom en haar woordenpraal,
Zal zelfs een Aduing klaar bewijzen,
Die schatten uit de albudheid graaft:
Maar thands, thands word de taal beschaafd,
De taak die Duitschland zelfs moet prijzen.

o Schone

DE LOF DER BATAVIEREN,

o Schone Dichtkunst, hoog geroemd,
 Gij wekt Bataafche zangchoralen:
 Voor ons strooit gij uw celst gebloemt,
 En doet u gaven nederdalen
 Bij ons, wien, klevende aan Uw' toon,
 Gij steeds vergast op 't edelst schoon:
 Apollo heeft hier echte telgen.
 o Schone kunst! o Poëzij!
 Verban de laffe rijmlarij,
 Verban die uit het choor der Belgen.

Die bastaart stoort de zuivre toon,
 En, horen haar de vreemdelingen,
 Dan achten zij ontbloot van schoon;
 Al wat Bataafche zangers zingen.
 Stoor gij dat mank en smaakloos lied,
 En dult haar laffe zangen niet,
 Die nooit aan d' aardfchen damp ontfijgen.
 Sluit zulke Tempels, waar geen schoon
 In heerscht, dat Filomelaas toon,
 't Gekrijsch der uilen vrij doe zwijgen.

Toon

Toon, eedle Dichtkunst, toon al de aard,
 Hoe gij hier woont bij Batoos Neeven,
 En maak den naam van Dichter waard,
 Al wie door Hemelvuur gedreven
 U hulde bied, en door zijn vlijt
 Naar laauwren dingt aan kunst gewijdt:
 Rijk, rijk hem zelfs het Speeltuig over:
 Zo roeme Europa ons bestier,
 En Heldenmoed, en Cytherzwier,
 En schenke ons zelfs den eerelover:

Ginds roeme vrijlijk de Italjaan
 Op Snarespel en zangakkoorden;
 En leer Euroop de maat te slaan;
 Aan Taag, op Rhijn of Iberboorden:
 Wij volgen; en deze Eeuw mischien
 Zal noch in Neerland meesters zien;
 Die zelfs voor geen Correllies wijken.
 Voor 't minst, wij voelen al het schoon;
 Dat zuivre smaak hier zit tén thoon;
 Doe wij aan al de waereld blijken:

G

Is,

Is, is niet Neêrlands Kunstpenceel
 Beroemd als dat der oude Grieken?
 Wat volk viel vrijer trek ten deel,
 En hoe wierd niet op Aadlaars wicken,
 De naam getorst van 't kunstig Choor,
 Dat de Ouden navolgde op hun spoor;
 Maar, zonder slaafsch hun nateaëmen,
 Natuur was 't voorbeeld van de kunst,
 En in Eurôpa haar ter gunst',
 Spande al tot lof der meesters famen.

Deze Eeuw kweekt nog in Nederland
 Alomberoemde Kunstpenceelen,
 En mannen, in wier nette hand
 De Rietpen beide en Etsnaald spelen.
 Ontbreekt de Wiskunst ons? o neen.
 Of zijn we in 't meesterlijk ontleen,
 Of 't mengen van de Artzenijen,
 Beneden andre Volkren wij!
 o Neen, de Landzaat wijst hier vrij,
 Den vreemdeling naar 't School te Leyën,

Of

Of is ons de omloop van 't gestarnt,
 Ook vreemd? Maar neen, 't is ijdel vragen:
 Hier ziet een kind noch naauw hoe 't bernt,
 Of 't schept in 't onderzoek behagen.
 Of tonen wij ons minder kloek,
 Als wij op Aard het wonderboek;
 Vol Heilige geheimenissen,
 Het eerste boekdeel der Natuur,
 Omfluiten? Neen, een Hemelvuur
 Verlicht ons om geen spoor te mislen.

Straalt niet Lycurgus hoge geest,
 Niet Minos oordeel in de Wetten,
 Die men bij onzen Landzaat leest,
 Waar in we op hoger sporen letten.
 Vermaak, en Rust, en Veiligheid
 Van 't Volk bestieren 't kloek beleid
 Van hun, wien 't oefnen van de Wetten
 Bevolen is: en wie beval?
 De grote Schepper van 't Heelal:
 Hij leerde ons hier de schreden zetten.

Wij, door geheel Euroop befaamd,
 Wij zijn het, die een trouw doen blijken,
 Die aller Volkren deugd beschaamt,
 En die wij doen met luister prijken.

Al wat de nijvre kunst hier wrocht,
 Voldoet: hoe duur 't ook zij gekocht
 't Voldoet, en heeft in zich de waarde.
 De kooper ziet niets slecht bereid,
 Noch word door valschen glans misleid;
 Bedrog, dat nooit een Gauler spaarde.

Zeg, welk een arbeid is ons vreemd;
 In welk een kunst zijn we onbedreven?
 Schoon Mars de Koopvorstinne stremt,
 Kan hij haar wel den doodsteek geven?
 Neen, neen, dat gansch Europa vrij
 Om Batoos Kroost verwonderd zij:
 't Land is te klein om ons te voeden,
 Maar schaft in 't nijpen van den nood
 Aan al de Nagebuuren brood;
 Als Krijg en Honger bij hun woeden.

Ont-

Ontbreekt ons vinding? Zeg, van waar
 Leerde eerst Euroop haar Schriften drukken?
 Van ons, 't bewijs is zonne klaar,
 Men tracht vergeefsch ons de eer te ontrukken.
 Zo had ook in deze eeuw voorheen
 Ons Vaderland 't geheim alleen,
 Van 't moeilijk. Tabaksbereiden,
 Een lage knecht van slaaffchen aart,
 Het vrije Vaderland onwaard,
 Ging bij den Gal die kunst verspreiden.

Waar vind men Lakens, even goed
 Als in de vrije Nederlanden?
 Wat stap, dat ook mijn Zangster doet,
 Zij vind hier stof aan alle stranden.
 Europe acht, dat geen verwerij
 Met de onze te gelijken zij,
 Schoon Duitschland ons tragt nateaëmen.
 Wij drukken, dat zelf de Indiaan
 Van Bloem en Kleur verbaasd moet staan,
 Ja zich zijn Schilderkunst moet schamen.

Der kunsten Kweekschool, waar geen moed
Ontbreekt, om hoger op te stijgen,

Is Nederland; en daar, daar doet
De vlijt den hoogsten prijs verkrijgen.

Waar is, waar is een Burgerij,
Zo machtig en zo rijk, zo vrij,
Als die van onze Nederlanden?

Waar is op Aard zoo'n Koopcomptoir,
Beroemd de wijde waereld door,
Dat wetten geeft aan vreemde Stranden?

Een drom van handelende liën,
Voor wie zich Slulërkronen buigen,
En wien zij steeds naar de oogen zien,
En allerdiepst ontzag betuigen!

Een Staat, in 't hart van onzen Staat,
Gevest in 's Aardrijks Dageraad,
Maar nu gereed de Nederlanden
Met kloeke Scheepen hulp te biën!
Zo blijv', dit moog Europa zien,
Niet strafloos wie ons aan durft randen!

* Erken,

'k Erken, ik zei niet zonder reên,
 't Land is te klein om ons te spijsen;
 Maar 't ligt niet onbeploegd, o neen:
 Men mach hier Vee en Landbouw prijzen.
 De Zeeuw vereert ons keurig Graan:
 De nijvere arbeid blijft bestaan,
 In veel van Neérlands schoonste streken.
 Maar onze Veehouw geeft gewin,
 En brengt hier dubble schatten in,
 Daar wij met dubble vlijt haar kweken.

Geen schat van Vruchten derven wij,
 Noch Ceres noch Iacchus gaven;
 En bij die schatten zijn wij vrij,
 Zo niet van onze driften slaven.
 Van onze driften? — Neen, o neen:
 Wat landstreek pronkt met beter zeên,
 Bij groter maat van schat en blijheid,
 Alleen door nijvre vlijt gekocht?
 Zij word, zij word vergeefsch gezocht;
 In Neérland slechts is ware vrijheid.

104 **DE LOF DER BATAVIEREN,**

De vlijt verhief dit woest Gewest,
Uit een moeras ten lustig' Eden;
En, daar het was aan 't strand gevest,
Kwam overvloed in alle Steden:
De rijke Handel, ongestoord,
Haalt hier de pracht van ijder oord:
De Nektar vloeit in gouden schalen.
Hoe vaak, mijn Vrienden, zingen wij:
Ja, de eedle Wijnstok maakt ons blij,
Als wij elkander gul onthalen!

Hoe vaak rolt onze blijde toon:
Drinkt, Broeders, drinkt met frische teugen:
Ziet, ziet, den Wijn vol fonkrend schoon,
En drinkt, daar wij genieten meugen.
Wanneer wij liggen uitgestrekt,
Wanneer de blaauwe zerk ons dekt,
Wat baat ons dan het ijdel sparen?
Voldoet, voldeet den wil van God,
Hij mint ons, schiep ons voor 't genot,
En voor 't gebruik der frische jaren.

Drinkt

Drinkt, broeders, drinkt, hij zij veracht,
 Die op den eedlen wijn durft smalen,
 Als of hij ons tot ontucht bracht:
 't Voegt ons het hart recht op te halen.
 Toch prijst de matigheid, die deugd,
 Gij, wien de les der vaadren heugt:
 Eén teug kan tot gezondheid strekken,
 Een tweede ontvlamt de kracht der geest,
 En hij die voor een' derden vreest,
 Zal nooit zijn' disch met vreugde dekken.

Drinkt broeders, lieve broeders, drinkt:
 Verbant gepeins en nare zorgen,
 En laat, terwijl de beker klinkt,
 Die uitgebannen tot den morgen:
 Laat, laat ons matig bij den wijn,
 Om 's Gevers wil, toch vrolijk zijn:
 Geen treurig hart kan wel ontfangen:
 Die noodloos zorgt, die wantrouwt God;
 Hij word onvatbaar voor 't genot,
 En zelfs onwaardig meer te erlangen.

Dus zingen wij. Gelukkig 't volk :
 Dat zo; gevoelig voor Gods gaven ,
 Geniet; en in geen' diepen kolk
 Ligt van ondankbaarheid begraven!
 De rechte vrije Landzaat spot
 Met al het bijgelovig rot,
 Dat steeds het hoofd naar de aard doet hangen.
 Hij durft zijn oogen opwaart slaan;
 Zijn boezem, met geen schuld belaan,
 Meld God met blijdschap zijn verlangen.

De leer van Gods verborgenheên
 Word onvervalscht in deze streken
 Geleerd, door mannen, welker zeên,
 Niet minder stichten dan hun preken.
 Geen bijgeloof vervoert ons; wij,
 Wij zijn van alle dwaling vrij:
 Elk durft hier naar zijn hart belijen:
 Verdraagzaamheid, dat Christlijk merk,
 Is 't hoogste doelwit onzer kerk,
 Zij echter dult geen ketterijen.

En

En wat wrocht niet dat hoog gevoel,
Der Godvrucht bij de Batavieren?

Waar wetenschap zich heft ten stoel,
Zal zij der volkren zeden sieren.

Zo siert zij waarlijk onze zeën,
En doet, door dikke nevels heen;
Het licht der Wijsheid bij ons stralen:

Dat blinkt ons toe, en toont ons 't spoor,
Waar langs wij bij het Englen choor
Verschijuen in de Hemelzalen.

De Wijsheid is die hoogste deugd,
Dat eerste kenmerk van Gods wezen,
Die moeder alle Hemelvreugd,
Door 't eeuwig hallel hoog geprezen.
Ze is boven 't menschelijk verstand,
En zij die in haar vaderland,
Gestaag haar' hogen invloed smaken,
Zij vinden in hun Englentaal,
Geen woordenkracht noch redenpraal,
Om haar gevoel bekend te maken.

Men

108 DE LOF DER BATAVIEREN,

Men kent haar aan gewrogtē, die
In duizenden bijzondere tonen,
Melodisch stemmen, en bij wie
Het ware schoon kan eeuwig wonen.
Ze is meer een oorzaak dan een kracht
In Gode: ze is.... maar zangster! zegt,
Laat af, gij kunt haar niet bepalen:
Ze is met Gods wegen zo verknocht,
Dat als men haar ontdekken mocht,
Men ook dat wezen af kon malen,

Genoeg voor ons indien wij haar
Slechts kennen door haar hoog geleiden,
Haar wenken volgen, en ons daar
Van andre volken onderscheiden,
Waar ijdele dwaling hun verblind.
Genoeg, zo wij slechts, rechtgezind,
Het ware goed door rechte wegen
Steeds zoeken, en ons hoogste goed
Erkennen in een vrij gemoed,
In recht en billijkheid te plegen,

Ja

Ja de eersten aller kundigheên,
 De nuttigsten in 't menschlijk leven,
 Die in 't gelaat en in de zeên,
 Leert, door wat wondre drift gedreven,
 De mensch of dit of dat begeert,
 Dit, brandend zoekt, dat, van zich weert:
 Die edle kunst, die hartenkennis,
 Is 't eigen van den Batavier:
 En hij acht in zijn Staatsbestier,
 Gewetensdwang voor heilighennis.

Hoor vrij, o kroost van Bato! hoor
 Uw' lof, hoor dien van duizend tongen!
 Denk vrij dat in Walhallaas choor
 Ook u ter eere word gezongen:
 Want uwe roem verblind u niet.
 Zo daavre dan mijn zwellend lied
 Vrij in uw oor, ô echte telgen!
 Mij dunkt, ik hoor in 't stargewelf
 Den klank van onze vaadren zelf
 Uw' lof verbreiden, dappre Belgen!

Dus

110 DE LOF DER BATAVIEREN,

Dus klinkt, dus klinkt der Helden toon:
Veel heils, o rechtgeaarte neeven!
Bij u blinkt aller deugden schoon,
Gij hebt den waren smaak van 't leven!
Gelukkig Heldenvolk! gij ach!
De matigheid voor wereldsche pracht:
Niets kan bij uwe Vrijheid halen:
't Laag kruipend vleijen kent gij niet,
Veracht elk oord waar zulks geschied:
Dus doemt gij ook het ijdel pralen.

Wij zien uit dit ons zalig dord,
o Eedle zonen, uwe daden.
Vergeefs word uwe rust gestoord,
Wij zien een' krans van Lauwerbladen.
De blijde zege slacht u aan,
De Brit zal u vergeefsch weêrstaan,
Uw broeders zullen met u strijden,
Europa zal u hulde biën,
En Oost en West uw macht ontzien,
U eeren als in vroeger tijden.

Zo,

V I E R D E Z A N G. 111

Zo, zo klinkt in Walhalla thands
De toon van onze dappre Vaadren!
Zo wasfen in den starrentrans
Voor ons zelfs onverwelkbre blaadren!
Volhard, volhard, o eedle jeugd,
Op 't spoor van uwer Vaadren deugd,
En toon u waarlijk echte teigen,
Dan blijft door uwe grote daan
Uw kunst en krijgsroem steeds bestaan,
Die gij verworven hebt, o Belgen!

Doorlees, doorlees, o Batavier,
Wat van u Vaadren is gefchreven.
Ga, Heldenkroost, ga, zegevier,
Waag voor den Staat het dierbaar leven.
Het bloed, ten dienft' van 't Land gestort,
Is vruchtbaar daar 't vergoten word,
En geeft de onsterfelijkheid aan Helden.
De Naneeff ijvrig van haar' gloor,
Stapt veilig na in 't zelfde spoor,
En ziet zich ook zijn deugd vergelden.

Zie;

in DE LOF DER BATAVIEREN,

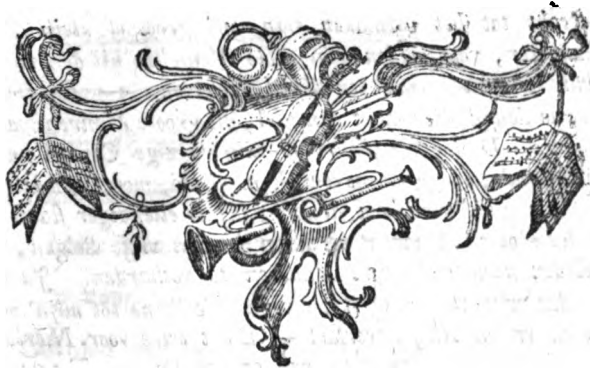
Zie, zegt de rappe jongeling,
Zie, dit heeft Grootvaars moed bedreven;
Zijn naam beklijft in zegening,
Zijn deugd roert ons nog, ons, zijn Neeven.
Zo roemt gantsch Duitschland Hermans moed,
Zo Seswalds trouw, wie tegenspoed
Noch doodsgavaren konden mindren.
Zo toont nog heden dezen dag,
Den zögezegden Knochenbach
Een waare Duitscher aan zijn kindren.

Zo Teutoburg, en Varus wald:
Leert ons Cherusk, en Franken kennen,
Fries, Brukter, Wild, en Sax; en 't valt
Der jeugd niet zwaar hun na te remmen.
Zo leert men Batoös nageslacht,
Hoe hier de oprechtheid werd geacht:
Hoe wij aan Rome een burecht verstrekten
(Wij waren 's Keizens wacht): — hoe wij,
Gedrukt door wreede dwingladij,
Weér alles tegen Rome wekten.

Rust

V I E R D E Z A N G. 113

Rust hier, ja rust, Bataafsche Zang!
Gij, gij deed alle Volkren blijken,
Hoe wij, als haters van den dwang,
Den dappren Vaadren nog gelijken.
Gij toonde d'aart des Volks, hunn' Moed,
Den waten luister van hun bloed,
Hun Deugd, hunn' Rijkdom, Wetenschappen:
Rust dan een wyl, en wacht dat uur,
Dat gij ontfonkt door Hemelvuur,
Met luister naar het eind kunt stappen.

H

I N.

I N H O U D.

Jacobus Bongarsius schrijft te récht aan F. Rösceus Abbanus.

„ Recte judicas, Francisce, eum qui mores hominum mul-
 „ torum vidit & urbes; ad Judicandum sapientiore & ad
 „ agendum paratior fore.”

Zo dat volgens 't oordeel van die Schrijvers, zodanige kennis om te oordeelen vooraf moest gaan; even zoo dachten wij; dat om te voorspellen, de grond der voorspelling in 's Volks zedelijk Character eerst moest blijken! Dus hebben wij onze voorspelling tot hier uitgesteld, en 'er deeze Zang toe doen dienen nu het overige afgehandeld is. Men dulde dat een korte schetse des Oorlogs voorafga, met een algemeene aanmerking over ons verband in geheel Europa, en in de voorspelling iets omtrent de achting van Europa, door haar Vorsten aan ons te bewijzen. Wij zien Walhalla op nieuw, Duitche Stamaart-ijdelheid van geboorterecht tot het uitmaken van ons groot of klein Zedelijk Character, voorbeelden van grote Menschen uit den minder stand van 't leven, vaak ten Zetel verheven. — En zeererlijk, 't is de deugd, die kracht van ziel, die groote Mannen maakt, niets anders. De logge rijkaart op zijn vadzige Canapé na een bloedverdikkende, en geestbenevelende maaltijd, moog zich iets inbeelden, als alles voor hem draaft; hij is ellendiger slaaf dan de heffe des Volks. Daarom vermaan ik mijn vrije Belgen, om bij de Zeden hunner dappere Vadersen te volharden. Ja God verhoede dat niet al 't vergift der verwijfde Seine tot mijn mannelijken en vrijen Rhijn oversla! — En 't ware voor Neerland's Heil te hopen, dat de Werken van de onvolprezen TACITUS alle, van de zedenbedervende VOLTAIRE in geene handen waren.

* * *

V I J F D E Z A N D.

Calliopé, zij, daal nu neêr!
 Genoeg rustte uw Bataafsche Zangers,
 Span gij zijn zwaïre Cyther weêr;
 Vorstinne, daal nu en toef niet langer!
 Maar 'k, zie uw komst in 't aardsch gewest;
 'k Vang aan, en zing den krijg, die pest,
 Gevolgd van weê en bitter rampen;
 Die de akkers verwt met menschenbloed,
 En spant en kouter rusten doet,
 De lucht besmet met zwaveldampen.

116 DE LOF DER BATAVIËREN,

Zo stroomde aan Xanthus kust weleer
Het bloed van Grieken en Trojanen,
En stortede uit de wonden neêr,
Om zich een weg naar 't strand te banen:
Het Grieksche, gloeiend, Vorstlijk rood,
In duistren praal, scheen na den dood
Der Helden nog om wraak te schreeuwen,
't Mengt zich met dat van Troije niet,
Waar in men Venus luister ziet:
Die haat gaf treurstof aan alle Eeuwen.

Het bloed van Turnus stroomde aldus,
Hesperie, in uw rijke dalen:
Zo 't Roomsche in 't oog Catulus,
Op welken slag de Duitfchen pralen:
En zo, zo viel voor Hermans staat,
Na een te vrolijk vriendfchmaal,
Misleide Varus met zijn benden:
Zo, zo heeft dit Bataafsch Gewest
Haar grond met Roomes bloed gemest,
't Viel Cerialis in de lenden.

Maar

Maar schoon wij moed en Heldeneer,
 Als 't voegt, met luider stemme loven;
 Toch achten wij de Legerpeer,
 Een felle Geesfeloë van boven.
 Het Oorlog is een peat voor de aad,
 : Maakt ons der Menschlijkheid onwaard:
 Geen Leeuw in Barka is verwoeder:
 't Drievormig monster, haalt niet bij
 Den krijg, in woeste razernij,
 Noch was van zo veel rampen moeder.

Geen Cerberus, der Helle ontroofd,
 Geen Sphinx, door Edipus bedwongen,
 Geen wreede Stieren, die het hoofd
 Der Argonauten uit hun longen
 Met vuur bedreigden, noch de Draak,
 Gehjst door Junoos minnewraak,
 De Python, door Apol verslagen:
 Noch geen Centauren zijn zo wreed,
 Als 't woedend Oorlog. — Wat, wat deed
 Dan Mars den naam van Krijgsgod dragen.

DE LOF DER BATAVIEREN,

O Fabeleeuwen! Razernij

En waan misleidden 't hart der Volken,

En leerden hun de muiterij,

Der Titans, die door lucht en wolken,

De macht der Goden heeft getergd,

Hun' throon bestormd met aardsch gebergte;

Waan heeft het Oorlog dus verheven.

De Krijg een Godheid? neen, het is

Een monster, 't is een ergernis,

Gevloekt bij die als wijzen leven.

Hoe 't echter zij, Rechtvaardigheid,

Ontstaat ook niet in 't oorelogen:

Zij heeft Bataaffchen moed geleid,

Civilis slagzwaard uitgetogen.

Rechtvaardigheid deed ons bestaan,

Om ons van Spanjes Jok te ontsaan,

En onze Vrijheid vast te zetten;

En thands uit nood, Rechtvaardigheid!

Scherpt gij 't Bataaffche Krijgsbeleid,

Daar wij Brittanjes woen beletten.

De

De Groothéid, de verdienste, en deugd
 Der Volken schromen geen Tyrannen;
 Hun rust der ziel, die Hemelvreugd,
 Word door géén' wreeden blik verbannen.
 Schoon 't gansch Heelal uw zij verliet,
 't Verijdelde uwe ontwerpen niet;
 Die kracht van geest deed u beschouwen,
 O Herkles, 't vlammente gesticht,
 Dat in het oog der Goden licht,
 Waarop zij hunne zetels bouwen.

Gij Castor, en gij Pollux; zijt
 Den Acheron door brave zeden
 Ontrent. Maar hoe! waar toe den tijd
 In 't Rijk der Faablen te besteden?
 Ontrent niet altijd de eedle Deugd
 Het nietig stof om Hemelvreugd?
 Zijt gij met Gode en met u-zelfven
 Zo min bekend, o Sterveling?
 o Leer de Waarheid, die ik zing,
 Zo stijgt gij tot de Stargewelven.

DE LOF DER BATAVIEREN,

Stroom uit mijn volle Dichtaar vrij,
 Veradeld vocht! wek mijn verrukking
 Voor 't Vaderland! o God! doe 't mij
 Beschouwen, vrij van onderdrukking!
 Verrukking, die de ziel ontfonkt,
 Die eer der Vaadren hart doordrongt,
 Als zij Gods stemme hoorden dondren!
 Wek, wek mijn' toon, leer gij mij zien,
 Hoe ons Gods macht zal bijstand biën,
 Door wegen die al de aard verwondren?

Licht, licht, o God, het schutdoek weg,
 Waar mede Gij 't aanstaande dekte,
 Dat ik 't toekomstige voorzeg!
 Gij zijt het die mijn' ijver wekte:
 U zal mijn Zangster hulde biën,
 Daar, waar zij 't Voorgeflacht zal zien:
 Mijn toon zal U ter eere klimmen:
 Ai, leer mij door Uw Hemellicht,
 Zo lere ik Batoos kroost hunn' plicht,
 Zij volgen, wat hun aan moog grimmén!

Wat.

Wat duistere nacht bedekt mijn oog?
 Help God! — 'k zie juist genoegzaam stralen
 Van licht, om mij het naar vertoog
 Van dezen nevel af te malen.
 Is dit gevolg van krijg en moord?
 Of duisternis, waar door men boort
 Om tot het ware licht te stappen?
 Grijp moed! die de Acheron doorsnelt,
 Bereikt het zalig Zienveld,
 o Zangster, ijder staat heeft trappen.

Niet mijn goeds moeds, als die Gemaak,
 Die, om zijn Echtvriendin te ontdekken,
 Zelfs door de poort van helsch metaal
 Het aaklijk Styx dorst overtrekken,
 En stappen in het duister dal
 Treed ik stoutmoedig toe, en zal
 Om waarheids glans geen' nevel schroomen.
 Ik zie, ik zie een langzaam licht
 Mij vrolijk lonken voor 't gezicht: —
 Ik zie den dag te voorschijn komen.

Maar hoe! waar ben ik? en waar zijn
Behoeftigheden en gebreken?

Hoe is dit waarheid, of is 't schijn?
Ik ben mijn' dampkring gansch ontweken.

In welk een zachte zuivre luche
Bevinde ik mij in mijne vlucht?

Werkt dan de ziel, van stof ontslagen,

Door eigen krachten? Ja, gewis,

Der Vaadren zielsgesteltenis

Voorspelde dus in de oude dagen.

Ook ik, door Hemelglans verlicht,

Ik durf, o Belgen, profeteeren:

Niet als Casandra, wier gezicht

Den driesten afgrond kon bezweeren:

Zij, zij voorspelde wéé en ramp;

En ik, na dezen Oorlogsdamp,

Voorspel u heil, ó Batavieren!

Gij hebt met Troije niets gemeen:

De braafheid lei den eersten steen,

Bij u: gaat heen, en wint lauwrieren!

Laomedon heeft niet mijn' Staat,
 Gesticht: neen, Volk van heter Zeden.
 Wij, kroost uit 's aardrijks edelst zaad,
 Ter rolle der noodschiklijkheden,
 Staan boven aan: Wij zijn het; Wij,
 Die 't noodlot noemt natuurlijk vrij;
 Wij, de eelfte van Tufskoos Telgen.
 Hoort dan Europa's Staatsbelang,
 Gods wil, en uw verheven rang,
 Uw' Dichter melden, dappre Belgen!

De mensch kruipt als een worm in 't stof;
 Een hoger Geest regeert de dingen:
 Een wonder één, die 't Hemelhof
 Bestiert en dultend Starrekringen.
 Ons Erfdoet word begrind door nijd,
 Maar 't moet nochtans in strijd bij strijd,
 Ja, door zijn ramp zelfs, triumfeeren:
 De Boosheid-zelve, als 't God gebiedt,
 Veroorzaakt dat het goed geschiedt:
 'k Durf dit uit kracht der Waarheid leren.

Wat

Wat is, is recht: 't loopt alles saam,
't Is alles harmonij en orden.

Was niets tot tegenstand bekwaam,
Wat zou 't gevoel van deugd dan worden?

Hoe zou zij dan in kracht bestaan?

Zij blijkt, in 't kwaad te keer te gaan,
En daarom heet ze een Zielsvermogen.

Raad met uw hart, ô Sterveling!

Gevoel de Waarheid, die ik zing:

Gevoel! — wat wij zo driest betogen.

Ken 't stelsel van Europa, ken't.

Niet meer bestaat 't al dwingend Rome;

En Duitschland, aan geen Jok gewend,

Kan luisterrijk te voorschijn komen.

Brittanje, eertijds oud Romes spot,

Weérstaat en schikt het Oorlogslot:

Zie Kastiljanen, Portugeezen:

Zes duizend Franken togen 't zwaard,

En Gallien, hun aanslag waard,

Mocht haast het bloeiend Frankrijk wezen.

De

De wetten van de menschlijkheid,
Doen zich verstaan aan de Isterboorden.

Wij zien een' Koning, vol beleid,
Geen' slaaf van lof of lasterwoorden,
Een onafhankelijke oppermacht,
Een' vijand van verwijfde pracht,
Vol jeugdig vuur en grijs van hairen.
Euroop is vrij, en zo gesteld,
Dat tegen al 't uitheemsch geweld
Zij blijft haar evenwicht bewaren.

Geen oppermacht, hoe groot die zij,
Kan mijn Batavië bedwingen,
't Belang der Vorsten houdt het vrij,
En hij, die 't roekloos wou bespringen,
Verbrak 't vermogende evenwicht;
Geen Mogentheid gedoogde 't licht;
Wie 't zocht, zou zich een moordkwil delven.
Daar Vrijheid u ter harte gaat,
Is nijd de ringhuur van uw' staats.
Bataven, leert dit, kent u-zelfen.

Wel

126 DE LOF DER BATAVIEREN;

Welhaast verrijst de Leentoon,
 En ziet uw zeekrachten vaardig:
 De moed maakt hem, die eens verwon,
 Op nieuw weer zegenpalmen waardig.
 Steeds roert u, de oude wapenklink:
 En gij stelde op den Doggersbank:
 Een mast, om midden in de stroomen;
 Een eertrofé voor 't Vaderland
 Ten baak te houden, die op 't zand
 Door 't woën des tijds niet om zal komen:

Vertrouw, op hulp van de Almacht, wijft
 Schoon gansch Euroop u wou begeven;
 Hij stond u wijs in 't airerst bij,
 En zou u, haaren, tegenstreven!
 Ik zie, ik zie uw zegenpraat:
 'k Zie, door uw donderend metaal.
 Gods wil, uw deugden, recht verschaffent
 Europe, Vorstlijk gelaurend;
 Met harer zusters goud gefierd,
 Zal hare ontaarde Telgen straffen.

Europa

Europa, met een' weidschen floet
 Gekroonde hoofden, Waereldvorsten,
 Bereid zich, dat ze in tijds ons groet,
 Ons, die met lof de rampen torsten.
 Jofefus, 't wonder onzer tijd,
 Bemind in vrêe, gehard ten strijd,
 Volgt haar, als de eerste van haar Groten.
 Roem, Zangster, vrij een' Vorst zo braaf,
 Een' Keizer, en geen Pauzen slaaf,
 Die 't bijgeloof voor 't hoofd durft stoten.

Zijn geest, versierd met kundigheden,
 Hij, minnaar van zelfs, te ondervinden,
 Wordt niet misleid door dwaze reën,
 En laat door schijn, zich niet verblinden.
 Hij reist en trekt van oord tot oord,
 En licht word door hem opgespoord
 Het waar belang der Onderzaaten.
 Hij, komende in dit schoon gewest,
 Ziet hoe in ons Gemeenbest
 Gewetensvrijheid word gelaren.

Hij

128 DE LOF DER BATAVIEREN;

Hij zag 't, hij keerde wêr, beval,
Geen' stervling om 't geloof te dwingen.
Elk mag den Schepper van 't heelal,
De oneindige dorzaak aller dingen,
Thands in zijn ganfche Rijksgebied,
Naar 't licht, dat hij van God geniet,
En naaf zijn beste welen, loven;
In 't-leezen van het Bijbelwoord
Word thands geen' Duitfcher meer' geftoord.
Zo komt men allen waan te boven:

Zijne Eeuw zij de Eeuw dan van August!
Hij meuge in Heil hem evenaren,
Wiens ftaf Europa heeft gekust!
Zijn Zetel bloeie een' reeks van Jaren!
Die Titus en Trajan in deugd,
Tot zijner Onderdanen vreugd,
Gelijkt, of zelfs mag overtreffen.
En, roept hem 's Hoogften ftem van de aard,
Dan zie hij in zijn Hemelvaart,
Zich in der Englen rang verheffen!

Ik

Ik zie den groten Keizer met
Alle andre Vorsten ons vereeren:

De Brit zélf hoort der dengden wet;
Mij dunkt 'k zie hem den Vreë bezweeren.

De wellust van het Hemelhof,
Onvatbaar voor den aardfchen lof,
Bevrucht ons strand met haar Olijven:

Zij teelt om hoog bij de Englenrij
Gevoel, en wikt hun Melodij;
En regelt alle hun bedrijven:

Gelijk de Zonnen, door heer! gloed,
Haar Stelzels 't vrolijk leven fchenken;

Niet anders is de Vrede, en doet
Het alles lachen op haar wenken.

Zij koomt, zij koomt met fchat belaan;

Zij brengt ons Heil en Rijkdom aan:

Ja, Batavieren, 'k zie haar komen:

Ik dank, ik dank U, Gróte God,

Voor 't blij vooruitzicht in ons lot!

Ge ontheft mijn ziel van ijdel fchromen.

Ik dank U, en de Dankbaarheid,
Zal steeds het reedlijk wezen voegen.

Mijn Kunstgenoot heeft lang bepleit,
Hoe zij de bron is van 't genoegens.

Dit leerde mij uw schelle klank,

Mijn waarde Halsvriend, mijn LE FRANÇO,
Klim dan, mijn lied, om blij te danken!

Stijg, stijg ten Hemel, tot Gods thronen!

Vermeng u met der Englen toon!

Of smelt in hun verheeven klanken!

Dank driewerf, Eeuwig Vader! dank
Voor uw bestuur ten allen tijden!

Ja steeds zal onze blijde klank
U duizend, duizend Zangen wijden.

Dat van U onze wijsheid zij,
o Grote God, erkennen wij;

En onze Vrijheid doet Gij bloeien.

Dank driewerf, Eeuwig Vader! dank!

U wijden we onzen blijden klank,
En zien die Paradijsvrucht groeien!

Voor

Voor onze Godsdienst danken wij!
 Door haar ontsluit ge ons 's Hemels zalen,
 Dankt nevens ons, o dankt ook gij,
 o Englen, Hemelsche Choralen!
 Gij Machten, Thronen, eindloos tal,
 Van Heerschiappijen in 't Heelal!
 Gij, Vorsten! en gij, Heldenzielen,
 Door deugd verengelden, buigt neêr!
 Dankt met ons aller Opperheer!
 Verheven is 't, voor Hem te knielen.

Voor 't dankvermogen danken wij!
 Wij danken zelfs voor aardfche rampen!
 Want deze, o God, beschikte Gij,
 Dat daar ze ons schijngeluk bekampen,
 Zij dienen om de zaligheid,
 Die Ge ons, o Vader, hebt bereid,
 Ons met meer wellust te doen smaken.
 'k Voel thands wat vreugd dat danken geeft:
 'k Gevoel het, maar wat tongval heeft,
 De krachten om 't bekend te maken.

Gij hebt, Aartsgoedheid, mij gehoord:
 'k Durf in verrukking't oord beschouwen,
 Waar onze Vaders ongehoord
 Zich hunne Zetels mochten bouwen.
 Ik durf tot in Wakhalla treên,
 Germanen; langs de Lethê heen,
 Waar in verwijfde namen smoorden,
 De Vaadren zoeken in dat oord:
 De Vaadren, meer door deugd bekoord,
 Dan door den klank van grootsche woorden.

Hier woont Tuiskoos dapper krobst,
 En haar bevallige Thusniden,
 Wier hart nooit bloedaart heeft getroost,
 Aan wien zij nooit haar gaven spilden.
 De Helden smaken hier Ambroos
 En rusten vrolijk, zorgeloos,
 Te vreên met dat, wat zij verrichtten.
 De smaak van Hemelsche Granaat,
 Is een gevolg, dat steeds ontstaat
 Uit altoos trouwbetrachte plichten.

Hoort

Hoort in Walthalla vrij mijn Lied!
 Mijn toon mag vrij uw Ooren naadren:
 Gelijk een ruisfchend beekje vliet,
 Rol zij tot Vrijheids lof, o Vaadren!
 Gij weet, wat arbeid Vrijheid kost,
 Gij, die den Rhijnstroom hebt verlost:
 Gij weet haar' prijs, gij kent haar waarde:
 Zij staat ons duur, toch zingen wij,
 Triumf; ons hart geniet haar blij,
 Haar, 't allerdierbaarst goed op aarde,

Maar zacht! ik hoor een' blijden toon
 Weér van de Vaadren tot mij keren.
 Zij klinkt: Betuig aan de aarde, ó Zoon,
 Dat wij der Belgen deugd waardeeren.
 Vloek Flavius, o Barden lied,
 En noem Segestes schandnaam niet;
 Maar prijs de deugd der Batavieren!
 Want, gingen wij die Helden voor,
 Zij bleven in het deugdenspoor;
 Men moet hun kruin met Lauwren sieren,

Hier zwijgen zij: daar hoger lied
 Weërgalmt door de Amathisten zalen,
 Waar in niet min ons recht gefchied,
 Door onze daden op te halen.
 Dan, wat beproeft mijn Poëzij
 De tonen van deeze Englenrij,
 Te buigen naar mijn Cytherinaren?
 Der Vaadren kenmerk, hun beleid,
 Hun Oorlogsroem en Dapperheid,
 Mocht grootscher Dichter lang verklaren.

Dit was uw taak, mijn BILDERDÏJK!
 Gevoelig Vriend, in Kunstvermogen,
 In Wetenschap, en Deugd, zo rijk!
 Dit stelde uw Zangster ons voor oogen.
 Mijn Vriend — mij dunkt, een Englenrij
 Herhaalt om hoog uw Poëzij:
 't Heelal waagt van den lof der Belgen:
 't Klinkt alles tot der Vaadren lof:
 En Wij, wij geven prijzens stof,
 Als 't voegt, aan onze laatren telgen.

Maar

Maar gij, ô Vaders, die hier woont,
Wilt, wilt mij van dit Oord berichten!

Word niet de weetlust licht verschoond,
In hun, die trachten nut te stichten?

Dit tracht ik, Vaders, en bedwing
Die zucht niet: want in d'engsten kring
Kan zig een braave 't Eerspoor banen.

'k Stam meê uit vrije Vaadren, die
Ik ook in uwe rijen zie:
'k Stam meê uit wakkere Germanen.

Ook mijn geboorte geeft mij 't recht;
Om naar dit Zielendal te dingen.

Mijn hart, aan de oude zeën gehecht,
Schijnt nog van blijdschap op te springen,
Waar Vrijheids toon heerscht in het woord,
Of 't oor van zware slachten hoort.

Schoon 't stof des tijds de Schilden, Speeren,
En Wapenkleuren heeft bedekt,

Geen nood: het hart bleef onbevlekt,
De moed durft tijd en dood trotseeren.

Geen nood, schoon 't groen of ravenzwart,
Zijn van 't gevleugeld Schild verbeterd.

Dit valt een' eedlen zoon niet hard,
Als hij van eerlijk bloed mag heeten.

Indien de brave slechts gevoelt

Het vuur, dat in zijn' boezem woelt,
Hij zal niet meer bewijzen vragen:

Hij mint die hem het leven gaf,

Doch zoekt geen luister bij het graf,
Maar eerbied de asfchen zijner Magen.

Mijn eerbied, ô mijn Vaders, valt
U toe, ook u die de eiken planten,

In 't noch befaamde Boezekswald:

'k Behoor ook tot uw Bloedverwanten.

En hebt gij voor dat heilig hout

Het zaad den Duitschen grond betrouwt,
Tot luister van de laatre neeven;

Dan is 't ook recht, om mij voortaan

Een takje met zijn Eikenblaân,

Ter aangedachtenis te geven.

Maar

Maar hoe! wat Godspraak roept mij toe:

„ Keer — keer van langverloopen tijden:

„ Klaag niet om 's noodlots ijzren roe,

„ Of om verval uit brand, of strijden.

„ Hij, die de ware deugd betracht,

„ Behoeft geen glansrijk voorgeslacht.

„ Genoeg is hem zijn plichtbetrachten.

„ Een snode looft hem niet, o neen;

„ Maar zal hem echter om zijn zeen

„ Door een verborgen kracht nog achten.

„ Let, let, o Dichter, op dees stem,

„ En bind uw oor aan deze woorden:

„ Wat is de mensch, wat baat het hem,

„ Van wien hij stamt, of uit wat oorden?

„ Van waar Homerus zo befaamd,

„ Van waar werd Cicero vernaamd,

„ Die 't puiklatijn aan 's aardrijks heeren

„ In de ooren donderde? Van waar,

„ Was Flakkus, wiens vergode snaar

„ Zelfs Tejus Dichter dorst trotseeren?

- „ Of was Sesostris minder groot,
 „ Voor wien Egypte lag gebogen,
 „ Wyl hij het licht dat hij genoot,
 „ Uit schamele ouders had getogen? —
 „ Was Jeses zoon geen rijkskroon waard,
 „ Wiens moed met wijsheid was gepaard,
 „ Schoon hij voorheen de schapen hoedde?
 „ Heeft Catharyne, ook ongeacht,
 „ Niet Ruslands voorspoed aangebracht?
 „ Dien Staat gerukt uit 's oorlogs woede?

- „ Een oud, een braaf, een goed geslacht,
 „ Is wenschlijk; maar de ware luister
 „ Word slechts door deugden voortgebracht:
 „ Deugd is een flonkerbag in 't duister.
 „ Vooroordeel, waan, of hovaardij,
 „ Zette aan geboorte grootheid bij;
 „ 't Zijn wetenschappen die ons sieren;
 „ Maar heldendeugd en burgertrouw,
 „ Zijn zuilen van een staatsgebouw
 „ En kransen ons met eerlaurieren”.

Hier

Hier zwijgt de Godspreek: en ik keer
 Van uit Walhalla's rijke zalen
 Tot mijnen eigen' dampkring weêr,
 Om van mijn' tocht weêr aam te halen.
 Maar hoe! wat heldre zonneglans:
 Beschouwt mijn oog aan 's Hemels trins?
 Wat achtbre Vrouwe daalt daar neder,
 Verzeld van drie Bevalligheên?
 Daalt gij, o Godvrucht, dan beneên?
 o Ja, gij zijt het, stier mijn veder!

Ja, Batavieren, 't is haar wil: .
 Ik zeg het u; 'k dorst Heil voorspellen:
 'k Zag lettende op des noodlots spil,
 U vrij van banden die u knellen.
 Maar wilt gij dat mijn profecij,
 Geheel en al bewaarheid zij,
 Wacht u uw Heilgdom te onteeren:
 En zo gij dwaalde van uw' plicht,
 Tracht, tracht dan, tot Gods aangezicht
 Geheel boetvaardig weêr te keren.

Werp

140 DE LOF DER BATAVIEREN,

Werp verr' van u de flavernij,
Waar meê de Gierigheid u kluistert,
En maak u van de boei eens vrij,
Die uwer daden glans ontluistert.
Ontsluit uw' boezem voor 't gevoel;
Ontvlucht, ontvlucht de jammerpoel,
Waarin de gouddorst u zou storten:
Volg de inspraak der natuur, en let
Alleen op haar verheven wet,
Zij zal geen wormpjes recht verkorten.

Volhard bij uwer vaadren zeên:
Leer mannelijke klokheid prijzen:
't Is noodloos, welgevormde leên
Te buigen naar uitheemsche wijzen.
Verban hunn' schaamtelozen smaak,
Geen wakkre jongling schiept vermaak
In 't zien van al te dartle vrouwen:
De schaamteblos, ik weet niet wat,
Bezit iets achtbaars, grootsch, en dat
Den dartle zelfs te rug kan houën.

Maar

Maar 't is genoeg: de Batavier,
 Beroemd voor snedig, vat mijn reden.
 Welhaast, welhaast, en 'k zie hem fiet
 Alle eere-loze boei vertreden.
 'k Voorspelde het, en 't zal geschiên:
 Euroop' zal ons verwinnaars zien,
 En al de wereld ons eens eeren;
 En dus, de hoogste Majestelt,
 In macht en in rechtvaardigheid,
 Door Batoos zonen kennen leren.

I N.

I N H O U D.

Wij hebben de oorzaken der onlusten in Europa, 't gedrag der Batavieren in dezen Oorlog, hun kunsten, wetenschappen en hun vooruitzicht tot heil verhandeld. Wij trekken hier alles kortlijk te samen, en streyen naar 't eindperk: wij maken de zucht van ons hart kennelijk, en zo een Geestvervoering mij deed uitroepen: Semper in orbe canam, zo is deze een inspraak, aan alle Dichters gemeen, die met even dezelfde warme liefde voor hun Vaderland zijn aangedaan: een liefde, zeker niet bekend bij hen, wie alleen winzucht aan een oord bind, of die uit kracht van dezelve de grootste en niet de rechtvaardigste partij aankleven — en welken Commentarius de zodanigen aan mijnen text hangen, is mij om 't even — Odi profanum vulgus, & (Deo volente) arceo — Ik ben ten uiterste met al zulk eene inspraak voldaan. — Wij spoeden, als gezegd is naar 't einde; billijk wijden wij onzen Bataaffchen zang aan 't Vaderland en billijk aan den Germaanschen Stamaart; billijk aan onze vrije Stamvaders; maar aller billijkst, aan U, DOORLUCHTIGSTE VORST, wien wij hartelijk wenschen 's Lands welbeminde te mogen noemen, hoe zeer ons hart tevens verre is van verbittering, voor hun die anders denken: en schoon wij haar diepe onkunde in 't geen 's Lands welvaart eischt verachten; zo gelooven wij, na 't algemeen beginsel van ons Vaderland, zo min in deeze als in 't stuk van Godsdienst, gewetens rechters te mogen zijn. De zon der waarheid zal eens boven de kimmen gerezen zijnde, hun den dag doen zien, en ons in onze beginselen versterken; die wij is 't nood, loffelijk zullen bezeugelen. — Hier mede waren wij wel aan 't eind, edoch hij wiens boezem gloeit voor 't Vaderland, hij moet voor Godsdienst gloeien: volgt mij, Batavieren, op dat men op ons nooit toepasfe:

*Delicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
Aedesque labentes Deorum,
Foeda nigro simulacra fumo.*

HORATIUS.

Neen, dankbaarheid aan God, en eerbied voor 's Lands Vaders bestieren onze daden! en zachte kalmte des gemoeds, zal onze beloning zijn.

— I

ZES-

* * *

Z E S D E Z A N G.

Geluk, o Zangeres, daar wij
Naar 't eindperk spoen van ons verlangen!

Dank, Hemel, dank! Gij stond mij bij,
Gij stierde mijne Maatgezangen!

Het store dan mijn' Lezer niet,

Als hij mij kort herhalen ziet,

Al wat ik ruimer heb gezongen:

Hij sta mijn' Geestverrukking toe,

Eer ik den voorhang sluiten doe:

Bataaffche Zang blijve ongedwongen!

Wij

Wij zongen in den Eersten Zang,
 Het bloedverwantschap der Germanen,
 Hunn' Godsdienst, en hun Staatsbelang:
 Hoe zich Bellone een spoor kost banen:
 Hoe, daar zich 't al ten krijg bereid,
 Gewapende Onpartijdigheid
 Bij Duitschlands groten wierdt gebooren!
 De Belgen noopte ik in dien Zang,
 Meer naar hun waare Staatsbelang
 Dan 't hooggeboren Wicht te horen.

Mijn Zangtoon spoeide: ik zong, wat hoort
 De Brit mijn Volk deed wedervaren:
 Een dapper Vaderlandsche Zoon,
 Gesneuveld roemde ik op mijn snaren
 Ik volgde hem in 't Stargewelf,
 En zong, hoe in Walhalla zelf
 Mijn CARL verhaalde de onderdrukking:
 Ik zong Germanjes Heldenrij,
 Hun vloek der Britsche dwinglandij:
 'k Verloot mij-zelv' in mijn verrukking.

Maar

Maar toen ontfonkte ons Hemelgloed,
 Daar wij de Heilige Eendragt zongen,
 En 't kenmerk van Bataaffchen moed,
 Die nu tot weerstand werdt gedwongen,
 Mijn Derde Zang, was 't kort verhaal,
 Van Strijd en Dood en Zeegepraal,
 't Blonk door den glans van Heldendaden,
 Een Heldenrij verschaftte stof,
 Mijn Zangster gaf haar billijk lof,
 In mijne Dichterlijke bladen.

Maar tot, al de eër van dezen tijd,
 Werds meer vereischt dan Krijgslautieren;
 Dus zongen wij, hoe buiten strijd,
 Wij met der kunsten Goud ons fieren;
 Hoe, in ons Eeuwig vrij geweest,
 Zich Pallas zeter heeft gevest;
 Hoe Maja's Zoon van vreemde stranden
 Ons sehatten halen doet, hoe Wij,
 Geroerd door zuiv're melodij,
 In min voor de Eedle Zangkunst branden.

K

Hoe

146. DE LOF DER BATAVIEREN,

Hoe 't hart van Vaderlandsche min,
 Vervuld was, deed mijn Zang bespeuren,
 Geen enge kreitsen sloot het in,
 Maar als de Nardus spreid haar geuren,
 Zoo waasfemde mijn kokend bloed,
 En gaf mij tot voorspellen moed:
 Ja Belgen, Belgen 'k propheteerde,
 't Stond me als der waarheid Priester vrij,
 Te melden wat u schaadlijk zij,
 Daar ik u Deugt en Wijsheid leerde.

Verdenkt me, ô Batavieren, niet,
 Zo 'k op den Duitschen Stamaart boogde,
 Gij weet hoe ge in uw' Staatsverdriet,
 Vaak op hunn' reeden bijstand oogde;
 Met recht beroemt zig de eedle Rhijn,
 Europa's Stroomvorstin te zijn;
 Zou 'k op den Stamaart der Germanen,
 Geen Glorie dragen, 'k waar ontaart,
 En 't vrije Vaderland onwaard,
 Onwaard de schat uit bloed en tranen.

Gij

Gij dan Bellona die ik zach,
 Van uit des Afgronds duisternissen,
 Op 't Aardrijk komen, die den dach
 Zijn blijden luister lang deed misfen;
 Vertrek naar 't Onderaardsche rijk,
 Daar zijnde laat dan 't dampig slijk,
 Van 't aaklig Styx u eeuw'ig kluistren,
 Zo worde de Aarde een Paradijs,
 Zo Zingen we op verheevner wijs;
 Dat zelfs Gods Throonhierauteu luistren.

Hoor vrij Bataafche Jeugd, hoor vrij;
 Waarom deze eeuw die Eer' is waardig;
 Waarom ik haar mijn Lofzang wij;
 Ik ben, ik ben, volkōmen vaardig;
 Om voor uw oog te recht te staan;
 Van deze en al mijne andre daen;
 'k Zong Krijgsroem, Handel, Weetenfchappen;
 Al 't zaam in een vereenigt, en
 Van alle Volkren die ik ken,
 Kost geen ooit op die hoogte fappen.

Als Rome hoogde op Tullius,
 Ontfond een Caefar die haar drukte,
 Daar Maro, daar Horatius,
 Vast voor Augustus zetel bukte;
 En node had Minerve een stoel,
 Bij 't eeuwig drukke koopgewoel;
 Hoe node is smaak en kunst en vrijheid
 Vereent, maar in ons Vaderland,
 Klimt dit en 't ander blijft in stand,
 En alles aamt hier deugd en blijheid.

Een Echte Zoon van 't Vaderland
 Zal met zijn lot te vreedn wezen,
 't Word wijs beftuurd van hoger hand,
 En heeft geen wending ooit te vrezen,
 En hebben wij niet grote borg,
 In onzer Staten trouwe zorg.
 Veragt dan vrij, o echte Zonen,
 Het laag gefpuis het welk hun gift,
 Verspreid in naamloos lasterfchrift,
 Het is ontveen wie zij heenen.

Een

Eerzeerlijk man, hoe laag van staat,
 Behoeft zich nooit zijn naams te schromen,
 Steeds durft hij met een heusch gelaas,
 Voor 't oog van 's Waerelds Grooten komen,
 Nooit klopt zijn hart, wie hem veraght,
 Word van hem als een dwaas geacht,
 En die verachters zijn zulks waardig,
 Maar bijlijk bloot dat vuil gebroed,
 't Welk stil zijn laaterzigt voldoer,
 En deugt zelfs, honten durft vuilaardig.

Als hij die in de Renbaan liep,
 En tot den eindpaal is gekomen,
 Het volk beschouwt dat tot hem riep,
 Iets tuschen 't hopen en het schromen,
 Gesoelt, dat hij zijn oogen slaat,
 Op 't Volk en op den breedten raad,
 En haakt met uitgestrekte verlangen,
 Naar 't oordeel dat de Grijsheid velst,
 Zo, zo is ook mijn hart gestelt,
 Benieuwt wat prijs ik zal ontvangen.

150 DE LOF DER BATAVIEREN,

Maar dat de Hoop mijn Hart ontfonkt,
Verwoadre u niet ô Batavieren,
Geen Dichter, die zij niet belonkt,
Elk hoopt zich eens met mirth te fieren.
En alles wat ik heb bestaan,
Is voor mijn Vaderland gedaan,
Voor 't Vaderland en laatre Neven;
't Is nuttig dat men in zijn dicht,
Een zuil voor tijdgenooten stigt,
't Kan moed aan later Helden geven.

Geloof mij vrij op 't woord van eer,
Dat ik en Goed en Bloed en leven,
Bij 't kletteren van de legerspeer,
Voor 't lieve Vaderland zou geven:
't Is waar mijn staat roept mij wel niet,
Daar 't menschenbloed bij stroomen vliet,
Maar legt op mij gewijde plichten;
Almachtig Vader hoedt mij, dat
Ik 't rein gewisfe nooit beklad
Laat eigenbaat voor trouw vrij zwigten.

Dan

Dan prijkt mijn hoofd met Lauwerblaau,
Oneindig meer dan schatten waardig!

Dan zal ik blij ten grave gaan,
Dan ben ik daaglijks reizenvaardig.

Ja, schoon ook om des Aardrijks as,
Mijn Eeuw mij zelfs ongunstig was;
Geen nood de Naoef zou mij prijzen:

Licht leide bij mijn needrig graf,
Een vriend noch wel den Lijsplicht af,
En zou mijne Aschen eer bewijzen:

o Mocht ik iets ten nut bestaan,
En van mijn Hart de blijken geven,
Eer ik naar beter oord zal gaan,
Om daar in God en mij te lezen!

Moocht ik door trouw en deugd alleen,
Door 't woën der laatste tijden heen,
Mijn naam voor ondergang behoeden!
Zo ware ik met mij-zelv' te vreên,
Zo tartte ik alle tegenheên,

Die hier op 't menschlijk leven woeden.

DE LOF DER BATAVIEREN,

Maar zacht! ik voel, terwijl ik schrijf,
 Een Hemelsche inspraak in het harte:
 'k Voel, dat ik in 't geheugen blijf,
 Na dat der Vrienden trouw met smarte,
 Een' Handpalm aarde heeft besteld.
 Ik zal, schoon door den dood geveld,
 In 't hart van Batoos Zoonen leven.
 Gaat, Zangen, die ik hun durf bién,
 Gij, die na mij het licht zult zien,
 Zult lezers vinden bij de Neven.

Welaan dan, woed vrij boze tijd!
 Gij kunt het spil van 't lot niet wenden;
 Een zelfde God heerscht t'allen tijd,
 Wat komt, behaagt hem om te zenden.
 'k Heb', tot mijn heil, voorheen geleerd,
 Te vreên te zijn; hoe 't lot ook keert.
 Die recht zijn voorbeschikking huldigt,
 Die kruipt noch bromt; kent geen verdriet,
 Maar, voor al 't goed dat hem geschied,
 Acht hij zich dank aan God verschuldigd.

Zo

Zo echter niet, dat om die reën, 100
 Hij zijnen dank zijn Vrienden weigert, 100
 En dat zijn moed als trotsche zbeër, 100
 Als opgeruide baren steigert, 100
 Die zich in voorspoed dus verheft, 100
 Is, als des onspoeds donder treft, 100
 Veel kruipender dan lage slaven, 100
 Heel anders hij, die God betrouwt, 100
 En op geen' mensch zijne sterkte bouwt, 100
 Die niemand vleit om aardfche gaven, 100

Weg met de Goudbeuw van August 100
 Zij zwichte vrij voor onze tijden! 100
 Wie onze vrijheid stout oncrust, 100
 Ziet ons als leeuwenwelpen strijden, 100
 Deze Eeuw des Vijfden Willems zal U 100
 Den lof des Nantefst overal, 100
 Weërgalmen doen, wanneer de vrède, 100
 Weët Janus Tempeldeuren fluit, 100
 En, bij het freelendst maatgeluid, 100
 Weër de overvloed te voorschijn trede, 100

154 DE LOF DER BATAVIEREN,

Wat zal dan nutte Koopvaardij,
Weér schatten zaamlen en weér zwoegen!
Wat zal dan de Akkerman weér blij
Zijn' grond met eigene Ossen ploegen!
Hoe zal dan IJ en Rottē stroom,
Weér zonder naar gepeins of schroom,
Aan 's Winds genā de Kielen wagen,
En tierende met blij geschal,
Den schat zien in der Steeden wal,
In hunne voortraadschuuren dragen.

Ik wijde, o dierbaar Vaderland:
Ik wijde u deze Lofgezangen,
Op hope dat aan strand' bij strand,
Verheevner Dichters mij vervangen.
U komen deze Zangen toe,
Gun dan, dat ik mijn' plicht voldoe,
En voeg bij al u schone Zeden,
De heuschheid, dappre Landzaad, vrij,
Op dat u niet wanfmaaklijk zij,
Mijn toon, mijne ongedwongen reden.

Ont-

Ontfang dit lied, dat tot uw' lof,
 o Eedle Belgen, is geschreven!
 Wil steeds door uwe deugden stof,
 Tot Dichterlijke Zangen geven!
 Zo, ziet gij, immermeer verrukt,
 Het Oost en West voor u gebukt,
 En gantsch Europa zal u eeren:
 Gij zult der Volkren pogelijc,
 En aller kuaften Kweekfchool zijn,
 En groter! — hun, hun plichten leeren

Maar hoe! zoud' ik aan Duitschland niet,
 Mijn rond en vrij gezang bevelen?
 Ontfang, ontfang ook gij mijn Lied,
 Die in mijn teêrheid diep meogendeelen,
 o Dapper Heldenvolk! ontfang,
 Ontfang mijn' Lof en Vrijheids Zang:
 Laat hij u om zijn' Stof betagen!
 Zo moet uw Vorstelijke Rhiijn,
 Steeds vrij van boeien klauwers zijn,
 En blij den krans van Bacchus dragen!

Nog

156 DE LOFADER BATAVIEREN,

Nog lang moet ik in 't Herfstfaizoen,
 Met de eedle Zonen der Germanen,
 Den blijden Bacchus hulde doen,
 En, bij het openen der kranen,
 Steeds zingen, *Bravé! der Wijzen!*
 Gebied, den Sterf'ling, blijf te zijn,
 Gulharte Broeders, laat ons drinken,
 Op 't welzijn van 't Bataafsche Strand!
 En van 't Duitfche Moederland!
 Laat ons den groeten roemer klinken!

Of wilt gij 't nog naar de Oude wijs,
 Wel laat den Berkeheijer kopten,
 't Zijn gulle Zeden die ik prijs,
 Meer dan den overloed van Romein!
 't Zal 't welzijn der Thunilden zijn,
 Der vrije Meagden aan den Rijn,
 Die 't Duitfche bloed nog speelt in de ad'ren,
 Wier flonkrend nog 'nbg ze allen uit,
 Zijn voedzel geeft aan 't Heldenvuur,
 Zo, Broeders, dat's de toon der Vaadkele!

Ge-

Geloof, het, zulk een vrije maagd,
 Kan eenig Duitschlands Zonen strelen,
 Wier hart gevoel van vrijheid draagt,
 Den Dwing'land vloekt en zyn bevelen.
 Haar hart is teér, maar hel haar blik,
 En nooit beroerd door ijdlén schrik:
 Zij gespen 't Harnas aan de leden
 Van die hun 't liefste zijn, haar mond
 Ontluit een' Heilwensch, gul en rond,
 Daar zij hem naar den strijd zlen treden:

Vaar wel, mijn Vriend, ja, gij waart mijn:
 Nu roepen u verheevner plichten.
 Gij moet, wilt gij noch mijne zijn,
 Die als een man van Eer vertichten.
 Gij zult, als gij met luister keert,
 U van mij zien bemind, geëerd,
 'k Zou, waart gij blode, u wis verachten:
 Maar, als gij sneuvelt zal mijn trouw,
 Hoe 't Hart ook zij beklemd van rouw,
 Aan u zijn jongsten plicht betrachten.

Nog

158 DE LOF DER BATAVIEREN,

Nog lang, nog lang o Vriendensloet,
Wil ik aan u mijn Zangen wijden:
Nog lang moet mij uw gul gemoed,
Aan Op. of Neder-Rhijn verblijden.
Wij zijn toch allen van een teelt;
En 't bloed, dat in onze ad'ren speelt,
Is één: al laat dan mijne Zangen,
Waar in uw glans ook is verspreid,
Ook weer, door uw gulhartigheid,
Het wenschlijk Burgerrecht erlangen!

Gij, die in beter oord den Staat,
Uw Nakroosts overweegt, o Vaaders,
Daar u zijn heil ter harte gaat!
Mijn Zangster durft tot u ook naadren.
Ontfang, ontfang, o Heldenrij,
Het Lied dat ik uw deugden wijt!
o Laat het in Walhalla klinken!
Ja, weet gij iets van ons in 't stof,
't Is wis, dat dan mijn Zang u trof,
Want nooit zal uwe kunstmin-zinken.

Wij

Wij stelden 't, ja, dat Heldental
 Slaat ook der Menschen daden gade.
 De Grote Schepper van 't Heelal,
 De volle Bronaar van genade,
 Vergunde aan deezen drom misfchien,
 Het Noodlot van hun kroost te zien:
 Ja Vaders, ja, gij ziet uw telgen,
 (Deez' stelling is mij toe te staan)
 Getroffen door de grote daan,
 Van echte, dappre, ware Belgen.

Dus bied' ik mijne Zaten vrij
 Aan hen of aan hun dierbare Astchen.
 Dat hunne Deugd steeds Heilig zij
 Aan 't Kroost, uit hunnen Stam gewassen,
 Dit blijft mijn dierste wensch en zucht,
 Dat Vrijheid, vrijheid steeds de vrucht,
 Van Burgertrouw en Deugd moog blijven!
 Dit wenscht mijn Hart, op dat we, vrij,
 Gelijk wij zijn, ons eens weêr blij,
 Bekransen met de Vreê-Olijven!

δ Vorst,

156 DE LOF DER BATAVIËREN,

o Vorst, o Spruit van Heldenbloed,
Zoon van Tuisko, voortgesproten
Uit Nascauw's Stamhuis, Stam! wiens moed,
Doorluchtig blonk in alle loten!
Die, door onheugbre Tijden heen,
In Duitschland werd als aangeên,
Wien 't Graaflijk Goud reeds Eeuwen fierde.
Die reeds voor Eeuwen aan zijn Kroon,
De Vorsten Paalen tot zijn loon,
Mocht hechten; daar 't steeds Zegevierde.

Doorluchte Zoon Tuiskoos aan
De Bloem der Kronen naauw verbonden,
Zie in mijn Lied de merken staan,
Met welk een Hart het wordt gezonden;
't Is geen verachte waan, die mij,
U aan doet biên mijn Poëzij.
Neen 't is gevoel van Deugd, en Plichten.
'k Weet wie hij was, die door zijn trouw,
In Utrecht 't groote Staatsgebouw,
De grootste Vrijheid-zail mocht stichten.

Maar

Maar wie kan ieder grootē daad,
 Van uwe, van 's Lands Vaadren melden?
 Al 't bloed gestord voor Neêrlands Staat;
 En 't Sterfot veelcr achtbre helden —?
 Verradet, die 's Lands Vader wond;
 De laatste zucht uit Willems mond
 Stijgt toe Gods Throon; de Heemlen hooren
 Waar Willem stervend de Almacht smeekt;
 Daar is 't, dat door de Wolken breekt;
 Zijn beê, herhaald bij de Englen Chœren!

Smeekt Jofua voor Israël;
 Dat de aarde nalaat zich te wenden;
 En hoort hem God, geeft zijn bevel
 De Zegepraal aan Isrels benden?
 Niet min staat Hij uw bēde gaa,
 Wanneer gij smeekt om zijn genad,
 O Stervend Vorst; voor Neêrlands Staaten;
 Of mocht een ziel, die met dien zucht;
 Haar' engen Kerker blij ontvlucht;
 Gerust uw' Heiland overlaten.

L

8 Mon-

162 DE LOF DER BATAVIËREN,

o Monsters! vult en vuigt gebroed,
 Die Heilige lasten uit durft braken,
 Erd dampen die Gehennas gloed!
 Schoon wij uw boze daden wraken,
 Omkleed met snod schijnheiligheid!
 Vermeeten die ons Volk misleidt,
 En veilt voor Vrijheid slaafche banden!
 Door wien, indien zulks kon geschiên,
 Men 't recht des Volke vergaan zou ziet,
 Dat ge in zijn Hoofd reeds aan durft randen!

Wijk, snode hoopt — maar Gij, o Vorst,
 Voor wien de Vrijheidszonen blaken!
 Gij, die 't gezag met luster torscht,
 En 't Volk gelukkig tracht te maken!
 'k Wijde u mijn' Vaderlandfchen Zang,
 Geen doemenswaardig zelf belang,
 Kent hij, die zich vóór wíj geboren is,
 Ik heb één hoofd, één rechter hand —
 Maar beide zijn voor 't Vaderland:
 Niets zal die eedle gesschrift smeten.

Een

Een dwaas dient slaafsch de omstandigheên;
 Een Bloedaart schikt zich na de tijden;
 Een Wijze kan 't geval vertreên;
 Een Held ligt hoon om waarheid lijden.
 Men kent de trouw in tegenspoed.
 Wel hem die slechts zijn' plicht voldoert!
 't Verwondre u niet, wat wij verrichten,
 o Vorst! wij hangen van geen' tijd,
 Of nootlot af, van gunst noch nijd:
 Genoeg, wij volgen onze plichten.

Hij is, hij is geen echte Zoon,
 Die weigert om u eer te geven,
 En tast uw Stamhuis naar de Kroon;
 Hij word door Hellsche drift gedreven:
 Hij mag in 's Lands Historie staan,
 Niet dat met schaamte, de oogen slaan;
 En, zuigt hij gift uit eedle Bloemen,
 De fiere, waarheid, die nooit zwijgt,
 Door wie de lastnaar loon verkrijgt,
 Zal hem en zijne daden doemen.

Maar ik, gevoelig aangedaan
 Door deugden, die uw Stamhuis fieren,
 Ik durf mij veilig onderstaan
 U aan te bliën mijn Dichtlaurieren.
 Zo ken mij 't gantsche Vaderland,
 En weet, zoo lang mijn Rechterhand
 Den veder zwaai, hoe ik zal schrijven:
 Maar, word het oirbaar dat mijn bloed
 Het geen ik schrijf bezeeglen moet,
 Wel aan dan, 'k zal niet achter blijven.

o Zangeres! nu zien wij Strand,
 En zeilen haast de Haven binnen;
 Daar vinden we, in gezeegend Land,
 Een kalmte voor vermoeide zinnen.
 Zoo reden mijnen koers gericht,
 En Waarheid mij heeft voor gelicht,
 Om door deez' Oceaan te streven,
 Dan zal, dan zal gewis de vracht,
 In Neêrlands Kunsttrezor gebracht,
 Noch minnaars vinden bij de Neeven.

Hoe

Hoe 't zij, ik zie mijn' wensch voldaan,
 En voel mijn Borst van ijver gloeien.
 Een blijde erkentenis zet mij aan,
 Om daar 'k mijn zang naar 't eind zie spoelen,
 Hem dank te bieden, die mijn' Toon
 Geleid heeft, van wiens hogen Throon,
 Een Rijkdom vloeit, een schat van gaven.
 Het algenoegzaam Wezen, dat
 In zich wat is of was bevat,
 Dat vrije Menschen schiep, geen Slaven.

Hoor van een levend stofje in 't stof,
 Een reedlijk Wormpje, een Menschlijk wezen,
 Zoo kort van duur, een' zwakken lof,
 Dien 't u, ô Vader, nooit volprezen,
 (Hoe bevend' ook ons hart die loost)
 Behaagt te ontfangen van uw Kroost!
 Uw Kroost, dat eens hier na verengeld,
 Gekocht voor 't bloed van uwen Zoon,
 Zijn Lied zal zingen voor uw Throon,
 Met dat van 's Hemels rej gemengeld.

Hij klinkt dan uit mijn helle borst;
Mijn Dankbre toon! hij stroom daar henen!

Gij zelfs, geduchte Hemelvorst!

Muet mij tot danken kracht verleen.

Ik breng uw Goedheid in dit uur

Eer-Offel, maar uw Hemelvuur,

Moet dat op 't Hartaltaar ontfonken!

Wie is de Mensch dóór zich? hoe vrij,

Hij is der driften slaaf, zo hij

Met kracht der deugd niet wordt beschenken.

Zoo verr't 't het Godlijk wezen dult;

Gevort ik, God, mijn onvermogen,

Tersnijl uw' grootheid mij vervult;

En 'k wend half neêrgeflagene Oogen;

Ten Hemel; niet door vrees, ó neêrheid

Gevóel van Eerbied 'is 't alleen:

'k Gevoel u schikking, 'k voel uw orden;

Dit maakt mijn Toon zoo vrij, zo stout;

Door u, op wien ik heb gebouwd,

Kan slechts mijn Lied verzegeld worden.

'k Dank

'k Dank u, dat mijns Ziel zoo vrij
 Zich in haar tonen uit durft drukken,
 En nog voor 's Aardrijks dwinglandij,
 Voor 't geul niet is gewoen te bukken;
 Dat de eegle Vrijheid haar behaagt;
 Dat zij 't getuigen met zich draagt;
 't Getuigen van een rein gewisfe,
 Dat zij geen stof tot blozen vind,
 En verre dat zij laster mint,
 Hem doemt tot 's Afgronds Duisternisfe.

Heb dank, dat Gij 't ontfonte vuur
 In weezen hielt door Almachts aafem;
 Mij krachten gaaft van uur tot uur,
 Mijn stoffe, als door een liefde waasem,
 Deed vruchtbaar teelen toon op toon;
 Mijn Lied, aan 't zwellen ongewoon,
 Behoedde om al te laag te dalen!
 Heb driewerf, heb oneindig dank!
 Verhoed gij, dat nooit vuile klank,
 Vermag mijn Zangdrift te bepalen.

Bezegel, wat mijn stout gezang
 Aan Batoos Nakroost dorst voorspellen,
 Waak, waak voor Neêrlands Staatsbelang,
 En help den wanklen staat herstellen:
 Gij kent — gij kent — ons Volk, ô God!
 Gij weet het, hoe het steeds zijn lot,
 Beveelt aan uw geduchte handen?
 't Is waar, 't week vaak van uw bevel:
 Maar 't koomt als eertijds Israël,
 Staag weer voor u 't Zoen-Offet branden.

Aertsgoedheid! ja, mijn dankbaar Lied
 Zal met uw hulp mijn' Leeftijd duren.
 Als 't graf het zwijgen mij gebied,
 En insluit in zijn denkre muuren,
 Rust toch mijn stof slechts tot dien dach,
 Dat blinkend het verrijzen mach,
 Maar met onafgebroke klanken,
 Zal mijn onstoffelijke Geest,
 Die tijd, noch dood, noch afgrond vreest,
 Mijn God, den God van Neêrland danken.

Vaar-

Vaarwel dan, dierbaar Vaderland!
 Gods Liefdezorg moet voor hun waken,
 Die zich in elken levensstand,
 Ooit tot uw welzijn nuttig maken!
 Maar wie uw Heilstaat ondermijnt,
 Wien gij te groot, te machtig schijnt,
 Sla Ebals donder vrij te schanden.
 Vaarwel! — vaarwel! — blijf rijk, blijf vrij,
 Zo lang als de aarde de aarde zij,
 Tot zij door 't Oordeelvuur zal branden!

L 5

Hoort

Hooft vrij, Batavieren, wat de Oudheid van u zeide. —

Omnium harum gentium virtute praecipui Batavi, non multum ex ripa, sed insulam Rheni amnis colunt, Cattorum quondam populus, et seditione domestica in eas sedes transgressus, in quibus pars Romani imperii fierent. Manet honos & antiquae societatis insigne, nam nec tributis contemnuntur, nec publicanus atterit, exempti oneribus & oblationibus, & tantum in usum praeliorum sepositi, velut Tela atque arma, bellis reservantur.

Doch weet ook wat men van de Chaucen zeide, en ó dat het in Eeuwigheid een Lofpraak voor ons mogt blijven!

Populus inter Germanos nobilissimus, quique magnitudinem suam malit Justitiâ tueri, sine cupiditate sine impotentia, quieti secretique, nulla provocant bella, nullis raptibus aut latroceniis populantur. Idque praecipuum virtutis ac virium argumentum est, quod, ut superiores agant, non per injurias assequuntur. Prompta tamen omnibus arma, ac si res poscat, exercitus: plurimum Virorum equorumque: et quiescentibus eadem fama.

T A C I T U S.

C D E

Philosophie formale, ou de la logique
de la nature. Non différent de la philosophie
de la nature, ou de la philosophie
de la nature, ou de la philosophie
de la nature, ou de la philosophie

211

V R I J H E I D.

Philosophiae servias oportet, ut tibi contingat vera libertas. Non differtur in diem, qui se illi subjecit & tradidit. Statim circumagitur. Hoc enim ipsum Philosophiae servire, libertas est.

SENeca.

*

*

*

O

D

E.

Bij wien — bij wien — en in
 Wat Achtbaar woud, Godin,
 Acht men uw luister heilig?
 Waar leert elk Terp aan 't nageslacht,
 Hoe Godlijk men uw gaven acht,
 Voor 't woen der Tijden veilig?
 Waar schone kan men zien
 Het vlien,
 Der Helse dwinglandije —?
 Waar eedle Vrijheid blinkt uw gloor —?
 Hier, hier bij Batoos Helden Choor,
 Uw Gloor dien ik mijn Zangen wije.

Stroom

Stroom als de Rhijnstroom voort,
 Die de eedle Schaar bekoort
 Van Duitschlands vrije Neeven;
 Zwel somtijds uit uw bedding, zwel,
 Volg vrij o Toon! mijn Zielsgestel,
 Toon door wat geest gedreven,
 In streelend maatgeluit
 Zich uit,
 Een Zoon van vrije Vaadren.
 Geef, Vrijheid, aan mijn Tonen kragt,
 Voor 't Lied dat u word toegebracht,
 'k Kome u bekranst met Rozen naadren.

't Zij dat niet maatgeluit --
 Uw' afkomst, Hemelspruit,
 Wordt op een Toon gezongen,
 Als slechts een andre Flakius teek,
 Die Hemelbogen lokt en streelt,
 Wen tot Gods' thron gedrongen,
 Van ijver vol, het hart
 Verwart
 Voor 't need'rig oor loost tonen:
 Maar vol gevoel voor hoger Choor,
 Dan ziet de Dichter al in gloof,
 o Vrijheid bij Gods' reien woenen.

God

God spreekt, de Hemel hoort,
 Hij ziet zijn dondrend woord,
 Bij al zijn Englen drommen;
 Uit vrije zegt en Godheids min,
 Gehoort, volbragt, gehoorzaamt, in
 Elk hart ten top geklommen,
 Elk roept ze is onbesmet
 Uw Wet,
 o God! ja Heilig-Heilig!
 Elk voelt zich vrij en onbepaald:
 Want, Vrijheid, waar de Wijsheid straalt,
 Zijt ge in gehoorzaamheid ook veilig.

o Wonder, wonder God,
 Bij 't allervrijst genot,
 Van hunnen wil en reden,
 Buigt, door uw Goddelijk bevel,
 De Hemel voor uw hoog bevel;
 Met u verloofde zeden,
 Uw geest lokt hen tot vreugd
 Door deugd,
 't Is schikking, wijsheid, orden,
 Uw Choor door Heilige Ker beziel,
 Legt voor uw voetschabel gekniel,
 Om immer met volmaakt te worden.

Uw

Uw Hemels snarenspeel,
 o Wijze Raphaël,
 Geleide mijne toonen;
 Leer mij, o Geest, hoe voor deez' tijd,
 In de allereersten wreedsten strijd,
 Neêrstortte, Magten, Throonen,
 Voor 's aardrijks Morgenstond
 Verwond
 Door 't Blixemvuur geteekent,
 Heeft Satan daar hij brult en vloekt,
 't Geboorten nur der dwang geboekt,
 Met regt een Hellewigt gerekent.

Gevloekt is Dwinglandij,
 Gezeegend Heerschappij,
 Gehoorzaamheid veradelt,
 Zij steunt de Vrijheid, en de kracht
 Der Ziel wordt, door haar Oppermagt,
 Zelfs voor Gods oog ontzwadelt,
 De donder rolt, daar wort

Gestort

Uit de Amathistè-zalen,
 De slaaf der trotsheid Lucifer,
 Hij valt als een bezwalkte Ster,
 Om in den Afgrond neer te dalen.

In

ODE AAN DE VRIJHEID. 177

In de eeuwge duisternis,
 Waar niets, niets lichtend is;
 Dan 't heilloos zelfsverwijten;
 Waar donder, alzem, stank, en pijn;
 De Beulen van de zinnen zijn,
 En steeds weer wonden bijten.
 Hij vloekt, en vreest Gods macht,
 En tracht
 Vergeefs den dwang te slaven:
 Zo vaak hij in den zwarten poel
 Zich krimpt, ontdekt hij 't nieuw gevoel,
 Van pijn, en vrees, dat merk der slaven.

O Vrijheid, welk een val!
 Wat hoofddeel van 't Heelal;
 In de afgrond neergedonderd!
 Wat buiten de onbepakte macht!
 Herstelt uw luister door een kracht,
 Die de eeuwen houdt verwonderd!
 Hoe doch op 't grondloos niet

Geschied,
 Het scheppend wareld gronden!
 Ontzachtlijk ruim, waar zwerf ik heen,
 Waar word' in 't rijk der Eeuwigheên,
 Een moeder voor den tijd gevonden!

II

M

God

God wil, genoeg, 't gesehiet,
 Beletzels kent hij niet,
 Ik zie 't Heelal geschapen;
 Ik zie het wonder evenwicht,
 'k Zie wislend duisternis, en licht,
 't Ontwaakt wat placht te slapen.
 Het eeuwig Rijk der deugd
 Verheugd,

Doet duizend hallels hooren:
 Van 's Vrijheids rijk een deel,
 Een stipje van 't geheel,
 Onze aarde word geboren.

Vrij, vrij is 't minste stof,
 't Aemt alles 's hoogsten lof,
 Niets kent het wederstreven;
 Vrij zijt ge, Aartsvader, vrij is God,
 Vrij blijft gij, schoon 't een proefgebod,
 Hem u behaagt te geven;
 Waarom? — 't gaat vast, geen wet
 Belet,

Of stoort het vrij genieten,
 Hoe min behoeft gij, hoe veel goed,
 Doet in den ruimsten overvloed,
 God mildlijk op u nedervlieten!

Dan

ODE AAN DE VRIJHEID. 179

Dan Ach! — Helaas! — 't Heelal,
Mensch, d'voert van uw' val;
Ja, 'k zie de Heemlen treuren,
Nu ge onder pak van zeedlijk kwaad
Gebukt, uw' Vrijheid varen laat;
Ontsluit de hel haar deuren.
Sta Wijsheid, Vrijheid blij;
Dat zij
Hersteld, gered door wondren,
Niet voor de hel en afgrond zwieft,
Neen dees tref eer een blixemschicht,
En voel op nieuw Gods vreeslijk dondren:

Wat moet, wat kan geschien;
Om u het hoofd te bien,
O Vorst der duisternisse?
Moet, moet dees schoone kreits vergaan;
Moet, moet een nieuw Heelal ontstaan;
Dien bloedvlak uit te wischen?
o Mensch, o Godlijk beeld,
Wie heeld,
Van uwen val de wonden?
Wie heft de Vrijheid weert ten Troon?
Wie zal met Gode, na dien hoon,
In vast Tyras de vriendschap grondet:

M a

De

De loze Satan lacht,
 Uw val is, laas! volbracht,
 Uw' vrijheid is aan 't kwijnen;
 De trotsche hel heeft ketens reê,
 De mensch derft, laas! der zielen vree,
 Kent wroeging, angst en pijnen.

God roept den Hemelraad

En slaat

Meêdogende oogen neder;

„Wja zegt hij, wie herstelt mijn' hoon?
 „Wie brengt het menscldom tot mijn' throon,
 „En, spijt' de Hel, tot vrijheid weder?”

God zelf, uit God geteeld,
 Des Vaders zichtbaar beeld,
 Het Lam Gods nooit geboren,
 Gods zelf, Gods kracht, Gods Zoon, Gods Held,
 Die Lucifer heeft neêrgeveld,
 Rijst op, doet dus zich hooren;
 „Laat mij het schuldrantzoen
 Voldoen,
 „Dat twijffel vol na deezen,
 „De schepping vaag, of 't scheppen', of,
 „Verlossen van uw wraak, de stof
 „Moet van het hoogst verwondren weezen.”

Nu

Nu klinken hallels', — ja,
 De poel der ongena,
 Hoort die gewijde Toonen;
 De Satan krimpt om dat besluit,
 Hij voelt zijn' val, en feestgehuide,
 Doet daavren 's Hemels thronen,
 De vrijheid daar, zij looft,
 Het hoofd,
 Op nieuw gebeurd naar boven,
 Roept uit, „ ik zal, ik zal bestaan,
 „ En met gehoorzaamheid voortaan,
 „ Ten rije treên, om God te loven,

Als Gods beloftenis,
 Aan ons geschonken is,
 Kwaamt ge ook ó Vrijheid weder.
 Gehoorzaamheid, en Vrijheid Seth,
 Verbond u aan des hoogsten Wet,
 En God zag op u neder.
 't Verbasterd Kroost deez' aard
 Onwaard,
 Om 't slaafsche Juk der zonden,
 Kwam in den ouden Zondvloet om:
 Doch toen bleef Vrijheids eigendom,
 In de Ark van Noach, ongeschonden.

De Vrijheid bleef bestaan,
 En deed de zielen aan,
 Der Godgewijde Vaadren;
 Geloof is vrijheid, door haar kracht,
 Is Abrams Offer zelf volbracht.
 Wie waar gevoel in de aadren
 Bezit, vlecht' Lauërblaân,
 Voor daân,
 Uit vrije keuz' bedreven,
 Hier in rust deugd, dit is haar lof,
 Dat zij een waarheid, die haar trof,
 Kan, maar niet wil weerstreven.

De vroeger tijd alom,
 Wijdde u een Heiligdom;
 Gij vondt in duistere Keuwen,
 O Vrijheid minnaars, van uw glans,
 En bleekt op 't klaarst aan 's Hemelstrans.
 Gods Erfvolk de Hebreuwen,
 De Wet van plegtigheên,
 Of zeên,
 Aan Abrams Kroost gegeven,
 Liet wie 't geloof dier Vaders had,
 Volkomen vrij: maar boeide wat
 Zich stelde tot het hels weerstreven.

De

De Deugd maakte immer vrij,
 Voor niets, voor niets buigt hij,
 Hij kan als Vorst regeren.
 Hij, die het dartel Zingefstel,
 o Reden, onder uw bevel,
 Kan plichten oefnen leren,
 Hij ziet gehoorzaamheid
 Bereid,
 Vrijwillig nederbukken,
 Hij ziet den helschen dwang verneert,
 Gehoorzaamheid, gij triumpheert,
 In Satan zelfs zijn prooi te ontrukken.

De deugd, de deugd alleen,
 Maakte onzer Vaadren zeën,
 Voor 't Nakroost, zo behoorlijk,
 Daar Cham om 's Vaders naaktheid lacht,
 Heeft Sems en Japhets deugd betracht,
 Wat Kinderliefde keurt behoorlijk.
 Die 's Vaders vloek ontging,
 Ontging,
 Geen slaafsche dwinglandijen,
 Geen lid van Cham zijn nageslacht,
 Heeft recht den glans der deugd betracht,
 Of trachtete om zich te bevrijen.

Heel 't slaafsche Oosten buigt,
 't Welk Chams verneedring tuigt,
 Ook buigen zijn tijrannen;
 Van elk gevreesd, vreest wien hij ziet,
 Hij kent den glans der Vrijheid niet,
 z' Is van zijn throon verbannen.
 Van God beminden, wij
 Zijn vrij,
 Dank zij der Vaadren daden,
 Sprak niet Civilis, Eeuwen tuigt,
 Schoon 't Azië of Afryke buigt,
 Ons Belgen moet geen dwang beladen.

Hier eedle Vrijheid hier,
 In 't vrijste Staatsbestier,
 Woont gij sinds oude dagen,
 Gij, gij de tent van Sem ontvloën,
 Zaagt Japhets Huis en Altaar-goög,
 Op 's hoogsten welbehaagen,
 Vernield, maar 't heilig hout,
 Behout,
 Nog luister bij de Naven;
 Walhalla werd een Paradijs,
 Gods woord een gulden Ziekenspijs,
 En gij in waarheid hoog verheven.

o Paradijs gebloemt,
 o Vrijheid hoog geroemt;
 o Schat van eedle Zielen,
 o Voedsterling der reine deugd,
 Gij maakt hun vreugd tot heimelvreugd,
 Die meest gehoorzaam knielen,
 Voor hem, voor wien gedwee,
 De Zee
 Zich stilt, voor wien de Winden,
 Scharp luistrand zwijgen; voor een' God,
 Die op den toon van zijn gebod,
 Orkanen kan doch woën, of binden.

In 't ongenaakbaar licht,
 Waar hij zijn' Zetel sticht,
 Voor wien zich Serafs dekken,
 Daar woont gij zichtbaar, hier vereent,
 Gij stralen met dat licht vereent,
 Dat God zich aandoet trekken:
 Dus kan u 't Schepzel zien,
 Voor wien,
 De ongeschapen luister
 Is blindend, doch voor zijn gezicht,
 Zijt gij, als God, bekleed met licht,
 Dat bij uw eigen glans is duister.

o Adel van 't gemoed,
 o Eenig waarlijk goed,
 o Lust van hoger kringen,
 Gij woont op onze aarde, daar
 De God door deugd gewijde schaar
 Is 't naast aan Hemelingen;
 Bij 't uitverkoren Kroost,
 Wiens troost,
 De hoop is van 't vereenen;
 Bij wien om hun gelijke zeën,
 God dult verschil van plechtigheên,
 Daar hun zijn gunst is toegeschaenen.

Wij, wij van alle tijd
 Der Vrijheid toegewijd,
 Zijn vrijer dan voorhenen,
 Waarom, 't volvoerde Vreëverbond,
 Bracht Kindsrecht op het Wareldrond,
 Als 't Knechtschap is verdwenen.
 Gods uitverkoren Zoon,
 Ten throon,
 Aan 's Vaders zij gezeten,
 Die zelf heeft niet onwaard geacht,
 Elk Lid van Adams nageslacht,
 Zijn' Broeder door 't Geloof te heten.

De

Het Christendom bevrijd,
 Door hoop en min verblijd,
 En door geloof verkoren,
 Is vrijer dan ooit Volk voorheen,
 En heeft door Godgewijde Zeden,
 Den Heldienst afgezworen.
 't Is waar deez' levenstijd,

Geeft strijd:

Maar strijden is geen bukken,
 Gods engel stiert ons vlammeud zwaard,
 Tot met een Heilige legervaat,
 Wij voor Gods hogen Zetel rukken.

Mijn Broeders, ja, wel haast,
 Ziet gij Natuur verhaast,
 Als Bethlems wicht als Koning,
 Al de Aarde recht: de man van smert —
 Een Vorst van eer — Gij, Broeders, werdt,
 Trawanten zijner woning.
 Een daavrend Feestgejuig

Getuig,

Na 't einden aller eeuwen,
 Van de oorzaak van de Schepping vrij:
 Doch nooit moet valsche toon 'er bij,
 Den naam van Satan schreeuwen.

Neca

Neen, eeuwig noodlot stel
 De langgedoemde Hel,
 Vrij duizend Mijriaden
 Van standen, van 't verwijderst licht,
 Dat in 't gezaligd aangezicht,
 In 't rijk bliakt van genaden.
 Ja, 't noodlot dat ontving,

Een ring,

Om Zegels mede te drukken,
 Wat het verzegelt, dat blijft vast,
 Gods Almacht heeft het dus belast,
 Wat minder macht zal 't hem ontrukken?

Het zal verzeeglen ja,
 O Vrije eedle Broeders, dra,
 Den dwang in keetnen sluiten,
 Dan werpt het zelfs dien Zegelring,
 Die 't van Gods Almacht eens ontving,
 Van 't Rijk der dingen buiten,
 Voor eeuwig roest zij daar,

Alwaar,

Geen Seraf haar kan vinden:
 Maar Vrijheid, eedle Vrijheid, gij,
 Zult met gewijde Poëzij,
 Dat eeuwig harten binden.

Daar

ODE AAN DE VRIJHEID: 18)

Daar zal geen dwang meer zijn,
Geen nevel noch geen schijn,
En voor verengelde oogen,
Zult gij daar luistrijk praalen, gij,
o Vrijheid, en de heerschappij,
Van 't eeuwig alvermogen,
Zal bloeijen. Eeuwigheid, —
 Waar leid,
Uw' diepte mijne schreeden! —
Een één, — een punteloze lijn, —
God zal 'er al in alles zijn. —
Zwijg Zangster! — zwicht o flauwe reden.

DE VRIJHEID.

LIBERTAS OMNI PRETIO, PRETIOSIOR.

o Bona libertas, pretio pretiosior omni!
o Summum primumque decus, qua prorsus adempta
Nil gratum, nil dulce viris, & vivere mors est!
Aft pauper nocte atque die securus ubique,
Et quo fert animus, graditur: Sive ire per urbem,
Et varios lustrare locos, & cernere ludos,
Aut monumenta cupit: sive extra moenia mavult
Per cultos hortos, per florida prata vagari,
Aut desiderio ruris torquetur amoeni,
Nil prohibet, solus vadit, non indiget ullo
Servorum strepitu, & comitantum nube clientum:
Et, quoties stimulis agitur famis & sitis, ore
Haud dubio tutusque dapes ac pocula fumit:
Vilibus exiguisque cibis vescuntur in altis
Liberæ aves melius silvis: & dulcius escam
Quæsitam in campis, multoque labore paratam
Accipiunt, quam si cavea teneantur eburnea,
Aut in gemmato, atque aurato carcere clausæ
Pinguescant epulis regalibus, uberibusque.

PALINGENIUS.

D E
VOORTREFFELIJKHEID
VAN DEN
D I E N S T
AAN T
V A D E R L A N D,
E E N
L E E R G E D I C H T.

DE

VOORTREKKELIKHEID

^{AVANDE}
Dulce & decorum est pro patria mori.

Mors & fugacem persequitur virum:

Nec parcat imbellis juventae;

Poplitibus timidoque tergo.

HORATIUS. —

AVANDE

DE

VOORTREKKELIKHEID

Gelukkig Sterfeling die de oorzaak aller dingen,
En hun bestemming kent beneên dees wisselkringen
Die 't albestier vereert en God uit liefde vreest,
Zijn Heilig aanzijn voelt door de inspraak van zijn Geest;
Voor u beproeft hij niet, in aaklige oogenblikken,
De Waereldstetzels door zijn donders te verschrikken,
Neen; Eedlen, gij gelooft, gij kent uw hogen stand,
En zijt alleen bekwaam tot dienst van 't Vaderland;
Die niet verzekert is van leven na dit leven,
Is 't dwaas de zekerheid voor mogelijkheid te geven;
o Eedle Helden, die mijn Nimf verwinnaars groet,
Gij die getuigen zijt van Neêrlands deugd en moed,
o Boezems vrij van waan, o harten vol vertrouwen,
Wie deed u de oorlogs —, wie de zegevaan ontvouwen?

N

Spreek

Spreek dappre ZOUTMAN, was 't een blind of los geval,

Of wel die God die steeds de deugd beschermen zal,

Die 't krakend Lauwerloof tot eereprijs doet wasfen

Voor u, die in den strijd, met helmen en rondasfen

Gedekt, aan 't doodlijk loot de fiere boezems waagt,

U wien geen dondertoon in rook en damp verzaagt,

Nog dichte bekel van gevelde Legerfpeeren,

Of Oorlogsblixems, die in puin en asch verkeerem

De heerlijkheid der fteén, den als uw wakke hand

Voor de Eer, den Godsdienst van 't gezegend Vaderland,

Of de oude Vrijheid strijd, en 't Vaderland den zegen

Bestelt door 't zwaaijen van den zwaren Oorlogsdagen

Maar hoe wat vraag ik meer, ge erkent het en uw hoofd

Is de allereefte prijs van 't Vaderland beloofd,

Tuigt die, die bij hem waart, zagt gij den held verwijlen,

Of zaagt gij hem den dood in 't grimmig aanzicht jlen,

Was zijn bedaardheid en Bataafche mannenmoed

Niet tot een voorbeeld aan den ganschen Heldenfloe?

Viert Zangeres deez' dag, ons voegt, ons voegt het zingeh,

De Waterboog greft stof met al zijn Vloetfingen,

Juch diebaar Vaderland, en sta mijn juchen toe,

Gun dat ik ook mijn Plicht als mij betagnt voldebe,

k Be

'k Beproof voor 't Vaderland almeê mijn kunstvermogen,
 Maar gun mijn Zangeres bij zulk een loflijk pogen,
 Dat zij de Zegenpraal, verheffend, u het groot,
 Het schoon, het edel schetze in een heldhaften dood,
 't Bestaan der eere toone in loffelijke daden!
 Maar wie strekt mij ten loots om 't ondiep te doorwaden?
 Wie schut de pijlen van den laster, daar gewis
 Mijn teedre Zangeres voortaan het doel van is?
 Zijn 't onze zeeden nog de waarheid aan te kleven,
 En met het Vaderland te sterfen of te leven?
 o Al te ruime vraag — genoeg het Vaderland
 Heeft nog Beschermers, heeft nog Helden, ja men plant
 Hier nog tropheên voor het doen van wakke plichten,
 Dess dag strekke ook om u, mijn Zangster, voor te lichten!
 Geduchte dag, wie kon, wie kon uw heil voorzien;
 Hoe weinig weet de Mensch in 't geen hij ziet gelchên,
 Wat de uitflag wezen zal, hoe kan het lot zich keeren,
 Wie moest met Priams telg niet onheil profetêeren?
 Maar weinige, wier hart het Menschdom zo bêmind,
 Dat het ligt stof tot hoop in 's Broeders oogên vind,
 Maar gij verschijnt, breekt aan, en wij, wij zegenvieren,
 En de oude roem herleeft der dappre Batavieren,

En Gij mijn Vaderland ziet, daar men winnaar keert,
 Den dappren Heldenstoet door Volk en Vorst geëerd.
 Zie Eedle jonglingſchap hoe wappren hunne pluimen,
 Zo blank als 't vogt dat ze om hun kielen zagen ſchuimen.
 Wat is 't een Edel loon het ſtempel van den moed,
 In rood of blank metaal, gekogt voor Heldenbloed!
 En gij, ô braven, die uw' deugden ziet belonen,
 Ai, gun een oogenblik uw' aandacht aan mijn tonen,
 U fier de losſe pluim of glinſterend metaal,
 Die eedle Teekens van nog eedler Zeegenpraal,
 Het kan bij de inſpraak van het deugdzaam hart niet halen,
 Welks welluſt door geen pen eens Dichters is te malen,
 'k Verheug mij in uw moed, maar mij ſtreelt ook uw loon,
 'k Vind dankbaarheid, daar zij door teekens ſpreekt, ook ſchoon;
 Maar kan men aardſchen lof, bezit van Koningrijken,
 Bij 't edelſt loon der deugd, o helden, vergelijken,
 Bij 't hart met zich voldaan, als vrij van zelfsverwijt,
 't Geweten, immer in ons eigen voordeel plijt,
 o Staat Gods heilſtaat na, gij zijt de ſtaat van Helden,
 Bij wien hun plichten meer dan alle ſchatten gelden,
 Gelukkige, wat heil! gij ziet, gij zegenviert,
 Gij keert, in 't hart voldaan, van allen gelaurierd.

Gij

Gij, voelt de wroeging nooit waar mede God, verbolgen
 De Bloodaarts die hun plicht verzuimen wil vervolgen,
 Elk ogenblik vernieuwt u 't denkbèeld: 'k heb mijn plicht,
 Voor 't dierbaar Vaderland, als 't elk betaamt verricht,
 God zelf met uwe deugd en met 's volks ramp bewogen,
 Sloeg op uw daden in dat tijdschip gunstige ogen;
 Hij zelf bestierde uw' arm en heeft, op ons gebed,
 Het vlammeud' slagzwaard der Rechtvaardigheid gewet,
 En wat voorspeld die hulp aan ons zoo mild geschonken,
 Hoe moet zij 't Heldenvuur bij Batoës Kroost ontfonken,
 Hoe niet bevestigen in welgegronde Hoop,
 In 't eindloos stelzel van den wondren zamenloop.
 Der dingen, ons doen zien: wiens arm ons recht zal schaffen,
 En voor, zija euvelmoed het snood Brittanje straffen,
 Ons erf beschutten, en door ons, niet door Bourbon,
 De hoogmoed tugtigen van 't roekloos Albion,
 Door ons een vrije Zee aan gansch Europa geven,
 Indien Wij slechts getrouw aan zijne wetten kleven..

Gij die de voorzorg van de Godheid stout ontkend,
 Sta stil vermeetle dwaas, waar toe ter vlucht gerend,
 Waar toe in heldren dag spoorbijster af te dwaalen,
 Of schiet de Waarheidszon voor u geen heldre stralen;

Straakt, straalt zijn voorzorg u niet zelve in 't aangezicht,
 Wiens ongenaakbre throon bemanteld is met licht,
 Wiens adem alles doet bestaan en dus volduuren,
 Die duizent Zonnen heeft, als zoo veel Outervuren,
 Ontfoken tot zijn eer, en u, o aardworm, schiep,
 En tot beschouwen van dat wonder kunststuk riep;
 Door boven 't reedloos Vee, uw oog om hoog te heffen,
 Geloof, eer nog uw hoofd zijn donderkloten treffen,
 Betracht dit tijdsgewigt, hij, hij heeft ons gered,
 Leer hier de sterkte van een Christen door 't Gebed.
 Gij Heerscher, eindloos wijs! gij Vader, eindloos teder!
 Gij, gij slaat nog uw oog op Batoës Zoonen neder,
 Duld dan hoe onvolmaakt, dat met een blijden klank,
 Ik u voor-Neerlands Volk, mijn Landgenoten, dank,
 Gij God! gij Bondgod onzer Vaadren lang voor deezel!
 Verwaardig Neerlands volk om nog uw volk te wezen,
 Gij schonkt de Zegenpraal; geen blind of los geval,
 Maar moed door u gekweekt deed hier het kleinst getal,
 Den krakenden laurier van spitze steilten rokken,
 Zoo ziet men ons den stap van onze Vaadren drukken,
 Zo onder 's Hoogsten hulp ons nog in strijden groot,
 En onversaagt ook zelve in 't aanzien van de dood.

Gij

Gij Helden die hij tot zijn strijd heeft uitverkooren,
 Dank hem die dankend word geyerd van d'Englen Choren,
 Dank hem voor zijne hulp, voor uw behoudenis,
 Die Heer van Zegen, strijd, en doed, en leven is,
 Triumf o Batavier, triumf wij Zegenvieren,
 Bekransen wij ons hoofd met krakende lauwrieren,
 Ons moet geen loof ontstaan, wel aan dan zingen wij,
 Deez' dach gebied het: zijn wij vrolijk! zijn wij blij!
 Kom voegen wij 't muziek daar wij elkaar onthalen,
 o Broeders bij den wijn die in cristalle schalen,
 Blij flonkert aan den Disch, en zingen: niets op aard
 Is Batods nakroost meer dan de eedle vrijheid waart.

Dan ach in 't midden van die wel gepaste weelde,
 Die om de Zegenpraal ooit brave zielen streelde,
 Stoort ons een droeye maar, herhalend keer op keer,
 Helaas mijn Vaderland uw BERTINX is niet meer,
 Moest hij dan sneuvlen, hij, tot heil des volks geboren!
 Hij, onherstelbaar voor het Vaderland verloren!
 Hij, roem zijns Stamhuis, roem van 't Adelijk geslacht,
 Dat zoo veel Helden voor den Staat heeft voortgebracht;
 Van welkers grootheid wij alomte teekens vinden,
 Ja teekens, die 't altijd aan 't Vaderland verbinden:

Hij moest dan sneuven hij, de pijl voor hem geschikt,
 Zinkt uit de hand van 't spook zoo dikwerf als het mikt,
 Maar 't treft in 't eind gewis, ach moeten zij ook sneven,
 Wiens deugd hier eindeloos op aard verdient te leven,
 Ja 't is een stalen wet, de Bloodaart en de Held,
 Zijn beiden aan het woën van 't monster blootgesteld;
 Een zoon van Inachus of van zoo duistre Vaadren,
 Dat tot het oor des volks geen schijn zijn's naams kwam naden,
 Staan voor zijn pijlen bloot, het sterfot is gemeen,
 Doch hoe, is bij den Held en Bloodaart gantsch niet één,
 De Bloodaart vreest en vlugt, gij ziet hem nederploffen,
 Als 't schigtig Wilt ter vlugt door Atalant getroffen,
 't Is als een werktuig zonder veerkracht of gewigt:
 De Held daar tegen ziet den dood in 't aangezigt,
 En 't ijslijk wangedrocht acht hem meer Glorij waardig,
 Het bied den strijd hem aan en velt hem edelaardig.
 Hij tart het, daagt het uit, en schoon hij wort geveld,
 Hij blijft in 't uiterste de sterke man, de Held,
 Zijn dood is zelfs een loon voor 't kloek en dapper leven,
 Als hij voor 't Vaderland of voor den roem mag sneven,
 Sneeft hij op 't bed van eer of sterft hij afgeleest,
 Hoe 't zij hij blijft een Held, standvastig daar hij sneeft.

Zoo

Zoo waart ge, o BENTINK! daar gij bitter laagte kwijnt;
 Eer nog u 't Sterfot trof gemarteld door veel pijnen,
 Zoo waart gij vol gedukt, zoo waart gij nooit verschrikt,
 Maar met een stil gemoed, en in uw' staat geschikt;
 En gij verkreegt het loon van 't dapper Heldenleven,
 Het Waarlijk zoet, en schoon, voor 't Vaderland te sneven;
 Want als de Heldenziel stapt op de Starrenbaan,
 Zij ziet nog vaak te rugg' op haar voorleedne daan;
 Hoe zeer haar dan mishag' en moord en menschen slachting,
 Met lust herdenkt zij toch aan hare plichtbetrachting.

Sta, wie gij ook meugt zijn, mijn Geest een uitstap toe,
 Gun dat ik hier een Vlucht naar 't rijk der Geesten doe,
 Alwaar een zoete toon weergalmt van Pauken, Trommen,
 'k Zie bij Gods Englen Heir een reeks van Heldendrommen;
 'k Zie Salems Rijksmonarch, en Terachs vromen Zoon,
 'k Zie al de Zuilen hien van Isrëls Glorijkroon;
 Een reeks van Zlenders, en gewijde Priestrenscharen,
 Van Ovrigheeden in Gods heilige Wet ervaren,
 'k Zie nog een Eedlen rei, doch min verlichten stoet,
 Handhavers van de Wet die de Almagt in 't gemoed,
 Van al 't geschaapne prent, en die na 't licht der reden,
 Hun Land en Volk ten nut, hun plicht bij 't menschedom deden.

202 DE VOORTREFFELIJKHEID VAN DEN

Den wijsgeer Socrates, in 't naadrend Sterfuur groot,
Den Held, dien Marathon, dien Salamis vergoedt,
Den milden Cimon — maar wier noemt al de eedle namen,
Dier eedle Vaadren die den Naneef nog beschamen;
Hier zie ik allen, die, aan hunnen plicht getrouw,
Tot zuilen strekten van een nuttig Staatsgebouw,
Ik zie op dit Toneel de hoog verheven Schaaren,
De Paarden uit de kroon der Kerk, de Martelaaren,
Met duizend Vorsten door het Heilgeloof verlicht.
Hij die 't Gemeenebest heeft met Gods hulp gesticht,
Waar in ik 't licht ontving, zie ik met luister blinken,
En daar zijn eedle deugd-zijn' naam op aard doet klinken,
Daar galmt de Hemel zelfs, den lof van WILLEEM uit,
Zijn nakroost dat zo vaak 's Lands rampspoed heeft gestuit,
En spijt de ondankbaarheid ons niet dan goed deed wagten,
Pronkt hier met nog een reeks van dappere geslachten.
Wie zelfs op aarde zonder luister leefde, gloort.
Hier, was zijn hart oprecht, als 't licht in de Oosterpoort:
Hier kent men de eedlen eerst, hier vindt de deugd beloning;
Hier licht de Waarheid zelfs, Mesias is hier Koning,
De Held, de sterke Held, die hiel en dood verwon,
De Leeuw uit Judaas Stam, de heldre Middagzon.

Hier

Hier heerscht hij, en hier zal zijn goedheid eens verblijden,
 Hen, die thands voor het recht en 't heil der Volkren strijden,
 'k Zie tot dat grootsch Tooneel van rijn zonder end,
 Uit welker middenkreits de Heilzon stralen zend,
 U, BENTINK, toegevoegd, verwelkomd, opgenomen,
 En in een feestgewaad voor uwen Koning komen,
 Ik zie 't, maer 't is niet al; mijn geest, ontroerd, verrukt:
 Ontslagen van het stof dat haar op aarde drukt,
 Hoort zelfs een Englenzang, gevoelt de kracht dier tonen,
 En ziet de heldendeugd met luister daar belonen. —
 Ik zie u, BENTINK, ja — maar zagt! de Choorzang zwijgt,
 Mij dunkt dat de eedle Held bevel tot spreken krijgt,
 Hij buigt het hoofd, vangt aan, ik hoor, ik hoor hem spreken:
 „ Mijn Koning, ik ben de aarde, ik ben het stof ontweken,
 „ Ik zie mij voor uw Throon, wiens glans alle oogen blind,
 „ Doch zuivren wellust voed in 't hart dat deugd bemind;
 „ o Deugd, ó reine deugd, mijn wellust, mijn verlangen,
 „ Hoe heeft aan u mijn hart van jongs af aan gehangen,
 „ Schoon gij ons menschenmin gebied, toch word de Held
 „ Door u, waar 't nood vereischt, het zwaard ter hand gesteld,
 „ 't Is deugdzaam, hen die u veragten, streng te straffen,
 „ En aan de braven door de Waapnen recht te schaffen;
 „ Al.

- „ Almachtig Vader , gij , gij schaft des noods aan de aard ,
 „ Waar Vorsten twisten , recht door 't bloedig Oorlogszwaard ,
 „ De Krijgsman is niet min van nut ten allen tijden ,
 „ Als die met Waapnen van 't Geloof de Hel bestrijden ,
 „ U roeping heeft mijn staat bepaald , en ik voldaan ,
 „ Ik heb , dit zegt mijn hart , ik heb mijn plicht gedaan ,
 „ 'k Vogt voor de Vrijheid , door uw goedheid ons geschonken ,
 „ Een vuur , door u gekweekt , deed mij de borst ontfonken ,
 „ Ik streed voor 't Vaderlant , voor 't Vaderland , dat , vrij ,
 „ Voor genen Zetel bukt , dan voor uw heerschappij ,
 „ Dat alle dwang vervloekt , waar ieder in zijn Woning ,
 „ In schaduw uwer gunst met recht gezegd word Koning ,
 „ Voor 't Vaderland dat nooit het recht der Volken schond ,
 „ Maar steeds gestand deed aan elk wettig Staatsverbond ,
 „ 'k Streed voor een Volk en Land , berugt voor onverwinnend ,
 „ Toch teffens voor oprecht en waarlijk vredeminnend ,
 „ Ik heb met Heldenmoed mijn Staat , mijn Volk gedient ,
 „ In 't Oorlog Vreë gehoopt , dit past een Menschevriend ;
 „ Gij , Eeuwige Almagt , stroom en Bronaar van genaden ,
 „ In welker goedheid glans zig mijne ziel mag baden ,
 „ Gij zelf , gij keurt het goed , dat men zijn recht verweert ,
 „ Gij zelf , gij hebt uw Volk des Oorlogs kunst geleert ,
 „ Wan-

„ Wanneer ge aan Gideon bevel gaafte zig te weeren;
 „ Uw arm, deed zelf den Held van Israël triumpheeren.
 „ Hoe smelt mijn dankbre geest van wellust! maar dit streeft,
 „ Alle andren wellust voor: 'k heb niet vergeefsich geleefd!
 „ Waar zou ik grooter prijs, en schooner lauwen winnen?
 „ Ik stap door Helden daan den zaalgen Hemel binnen.”

Hier zwijgt hij — Silo wend een Blik van zijn gezigt,
 Op 't Vriendlijkst naar den Held, vol van genadelicht,
 En bied hem zelfs den palm der Eere daar de reien,
 Hun Zang wêér paren met de Hemelsche Schalmeien.
 Beklaag, mijn Vaderland, beklag den Held niet meer;
 Die aan zijn wonden sterft, sterft op het bed van eer,
 Wijdt aan zijn schijn en die nog levend zijn, uw achting,
 Vereeuwig hunnen naam door eedle plichtbetragting,
 Nog zie ik 't schoon Tonsel, schoon 't in 't verschiet verflauwt,
 Gelijk het deinzend licht wanneer 't des avonds daauwt;
 Noch door een flauwe straâl houd' ik in 't oog de Woning,
 Van d'allersterksten Held van d'allergrootsten Koning,
 Daar, waar hij plaats bereid voor al de Helden-schaar,
 Die nog voor 't Vaderland den ramp trotst en 't gevaar —
 Genoeg, mijn geest; genoeg, keer, keer tot de aarde weder,
 Een oogenblik maar ach! daar valt het schutdoek neder!

Ik

206 DE VOORTREFFELIJKHEID VAN DEN

Ik veed mijn Zang tot u, ô frifche Jonglingschap,
 Wier klimmende Ouderdom haast opfijgt tot dien trap,
 Dat ge aan het Vaderland kunt nutten diest bewijzen,
 Beloon der Vaadren hoop, geef ftof om u te prijzen,
 Maar bij uitnemendheid, Gij, die uit Betods jeugd,
 Uw roem, uw glorië fteit in moed en Heldendeugd,
 Tragt na bedaarden moed; doch om daar toe te komen,
 Zoo leer, hoe 't zij, den dood niet wenschen, nog niet fchroomen;
 Denk dat fchoon 't lichaam als een Wafklomp zal ontleen,
 Uw eedle Geest toch zal voor de eeuwigheid beftaan,
 Dat, dat ge op de aarde leeft, de voorfmaak is van 't leven,
 Dat gij, genieten zult in d'Engelfland verheven:
 't Is hier een Proefjaar voor uw Ziel op Gods bevel,
 Gebod dat fteeds voor u aanbiddlijk 'is, en wel,
 Onthou, hoe 't u moog gaan, onthou u fteeds van klagen,
 Leer met een ftijl gemoed, wat ge ook moet lijden, dragen —
 Leer eindlijk, brave jeugd, geen fterftot is zoo ligt;
 Als de allerschoonfte dood in 't oefnen van zijn plicht.
 o Vrijgeboornen, gij! gij eedle Heldenzielen!
 Wat kan toch uw beftaan, wat toch uw hoop vernielen,
 Wat is dit leeven! dan een ijde rook! een droom —!
 Een onvermijddijk kwaad baart aan geen wijze fchroom;

Zo-

Zodanig is de dood, geen vlugt van hondert jaaren,
 Zult ge immer met de Hoop, o Stervling evenaaren,
 Vest, vest uw uitzicht dan in 't rijk der eeuwigheên,
 Wat is een deelbre tijd bij dat ondeelbaar één.

O Kindelooze hoop! gij zijt niet te evenaaren
 Met oogenblikken, die als ongestuime baren,
 Zich immer volgen, die, hoe ze ook geschakelt staan;
 Noch deelbaar blijven tot z' in 't kleinste niet, vergaan.

O Hoop, bestendigat goed, ô wisselvolle tijden,
 O Oorsprong van ons heil, ô bronnen van ons lijden,
 't Bestendigat is ons heil; het licht vervliegende is
 Van smertelijk gevoel, van werkelijk gemis.

Een bron: de wijze mensch moet steeds na 't goede trachten;
 Dit is erebegel, waard in alles hoog te achten.

Zoekt iets, mijn vrienden, iets, in duur uw hoop gelijk,

Op aard te stigten, heft uw' namen uit het slijk,

Tragt hier bij de Edelsten der Schepslen uit te blinken,

Bouwt Eertrophcên, die schoon ge ook in 't Graf meugt zinken,

Uw lof bepleiten bij den Nanee, denkt, hoe klinkt,

Uitmunten zijt bij 't Volk dat in zich-zelfen blinkt!

Bij klapper Heldenvolk, beroemd door brave zeden,

Bestierd door Wetten, op de grondslag van de reden

Ge-

208 DE VOORTREFFELIJKHEID VAN DEN

Gebouwd, waar kiefche fmaak op haren zetel zit,
 En waar 's Volks vrijheid dient aan de Ovrigheid ter wit,
 Om bij een Heldenvolk gelijk een star te gloren,
 Dat tot zijn eigen Heil flegts wil naar wetten horen,
 En munt ons Volk niet uit? ja gantsch Europa staart,
 Op ons, aan wien geen Volk ter Waereld evenaart.
 Wij waren 't niet voorheen; neen toonden w' ons ook heden,
 In Vreë en Oorlogstijd, gehegt aan d'oude-zeden,
 Spaart dan door 't zout der eere uw' namen voor bederf;
 Leeft voor uw Vaderland; maar, bischt de nood het, sterf.

Maar wort ge eens mannen; ziet gij eens uw wettige erven,
 Onttrekt u de eer dan niet, voor 't Vaderland te sterven;
 Hoopt gij uw naam te zien vereeuwigt in uw Kroost,
 Zorgt dat het nergens voor den naam zijns Vaders bloost:
 't Is waar, 't is waan, die 't Kroost doet om den Vader lijden;
 Maar toch gewettigd door 't verloop van zoo veel tijden,
 Ook heeft hij schijn van recht: het Kroost word naar den Stam
 Getekend, uit welks tronk het eerst te voorschijn kwam;
 Gij zijt dan wie gij zijt, boogt ge op uw laatre looten,
 Treedt in het Choor der Eer, voor niemant is 't gesloten:
 Dingt, dingt, paart kragt van ziel met grootheid van 't gemoed,
 En zijt ge ook voortgereeld uit een Doorluchtig bloed;

Tracht

DIENTST AAN 'T VADERLAND. 209

Tracht dan door grootheid boven 't groote u zelfs te heffen,
Ja uwe Vaadren noch in deugden te overtreffen,
Volgt, dit voegt Neêrlands jeugt, een ZOUTMAN ging u voor,
Een BENTINK, KINSBERG en een DEDEL baanden 't spoor,
Doet, doet als zij uw naam in zegening beklijven,
Dat we ook uw Heldendaan in 's Lands Geschiedboek schrijven,
Dingt ook naar eeuwige Eer; blijft bij den Nazaat groot.

Niets, Broeders, is zoo schoon als de eedle Heldendood,
De dood voor 't Vaderland — vraagt niet wat zal 't mij baten,
Als ik niet meer zal zijn? denkt wie gij na zult laten,
Afzetzels van u zelfs, gij zelfs, ja gij, gij leeft,
In 't Kroost dat God door u den Staat geschonken heeft.
Denkt schoonge uw tijd al rekt, eens moet uw sterfuur komen,
De rijke Krezus heeft niet min dien slag te schromen,
Schoon hij in schatten zwemt op zijnen gulden Throon,
Als in het Oorlogs Veld Philippus groote Zoon.
Den Bloodaart zal geen eer, geen tranen, geen beklagen,
Verzellen, daar hij word naar 't duister graf gedragen,
Geen Nanëef zou uw Asch dan zeegnen, neen o neen,
Gij wiert geboren, had geleefd, waart overleên,
Geen Sterfling zou met lof daar na van u nog spreken:
Maar door den Heldendood zijt gij het graf ontweken,

O

Een
Een

Een sterfot kunt gij niet ontvliên, 't gaat vast: wel nu,
 Kiest, daar gij sterven moet, het eêlste, 't staat aan u.
 'k Beken, het denkbeeld van te scheiden uit dit leven
 Kan op den eersten blik geen schepzel wellust geven,
 Niet zijn is ijsfelijk, maar sta dat denkbeeld af,
 Zijt, zijt gij Christenen, zo schroomt niet meer voor 't graf;
 Is de Aard uw moeder niet? nam ze in haar schoot den braven,
 Den Godsheld niet? wierd niet Mesias ook begraven?
 Zij is weer van den vloek gezuivert, ja zij lag
 Al haar verschrikking af op dien gewenschten dag,
 Toen wierd, toen wierd het graf de weg tot beter leven,
 Toen wierd de Satan aan een eeuwgen boei gegeven,
 Toen wierd de Hemel eerst een Hemel, en de dood,
 Van 't grieveud werktuig, van zijn prikkel gantsch ontbloot;
 Toont dat gij Christnen zijt; het word door daan bewezen,
 Hij, die ontferflijk is, heeft niet voor 't graf te vrezen.
 Bedenk dan Heldenkroost, bedenk dan, na den dood
 Word uwe Ziel eerst recht volkomen, eerst recht groot;
 Wat Wellust moet het haar niet in den Heilstaat baren,
 Als zij zo luisterrijk ter Starren is gevaren,
 Maal u den wellust van een ziel in zegenpraal,
 Zo uit den strijd gestapt in de Opperhemelzaal,

Maar

Maar keert gij in Triumf te rugg' na grote daden,
 Zoo sijt ge u levensrest in schaauw van lauwerbladen,
 De grijsheid staart op u, de jeugt rijst uit haar steê,
 En gij geniet op aard een waren Hemelvree,
 Zijt gij Olijmpiers, gekroont in alle strijden,
 Zo blijft uw naam het woën trotseeren aller tijden;
 Zoo vint ge als zij op aard alreeds het Heldenloon,
 En ziet u in een rang gesteld als halve Goôn,
 Uw Zonen volgen u, daar zij ten strijde streven,
 En is de loop voleind van 't dapper Heldenleven,
 Dan boogt uw ziel op 't heil, dat immer zal bestaan,
 Schoon Aard en Hemel, ja de Zon voorbij mogt gaan,
 't Volk, dat u heeft gekent zal bij u Doodbus weenen,
 Terwijl 's Lands dankbaarheid in kostbre marmiersteenen,
 Uw namen bijtlen doet bij al uw Heldendaan,
 Op dat uw lof steeds bij den Naneef blijf bestaan.
 Volhard dan Heldenjeugt, betoon u in gevaren
 Een Ringmuur voor den Staat voor Haardsteen en Altaren.

Maar 'k zing hier niet alleen voor u, wien mannemoed
 In 't vuur der oogen blinkt, en spreekt in 't ziedend bloed,
 Het is niet min voor u o Broeders, dat wij schrijven,
 Die nut zijt voor den Staat schoon wars van Krijgsbedrijven,

212 DE VOORTREFFELIJKHEID VAN DEN

Wij zijn die lieden niet gelijk die, te eng bepaald,
 Niets schoons zien dan in 't beeld, dat voor hunne oogen dwaalt;
 Neen, wordt de glans van 't een ook voor ons oog ontzwadeld,
 Het anders nuttige blijft niet te min veradelt,
 Niet om haar zelfs prijs ik de dapperheid, o neen;
 Om haar gevolg, om 't heil, om 't nut van 't algemeen!
 Kent, kent de reden vrij, waarom wij Helden loven,
 En komt 't vooroordeel door gezont verstand te boven,
 De dood voor 't Vaderland is nuttig; daarom schoon,
 't Gevoel van wel te doen, zie hier het Heldenloon,
 De Mensch, in al wat hij bestaat, beoogt zig zelven,
 En wilt gij zien uw naam geplaatst aan Stargewelven,
 Roert billijke eerezucht u, leert vrienden, leert van mij,
 Z' is niet in u: maar in 't belang der Maatschappij,
 't Livrei van 't Vaderland, hoe zeer 't ons mag behagen,
 Zet nimmer luister bij aan hun, die 't zelve dragen,
 Geen zwevend Vederbosch geeft eere, o brave jeugd,
 Neen de eer, mijn vrienden, is de schaduw van de deugd,
 De dood voor 't Vaderland is schoon, nadien zulk sneven
 Het heil bewerkt van hun, die met of na ons leven,
 En 't kleed is achtbaar door den brave die het draagt.
 De Zweedfche Karel, hoe beroemt voor onverzaagt,

Hoort

Hoort gij oneindig min verheffen dan wel laken,
 Dat men uw naam gedenkt, kan nooit uw roem volmaken,
 Maar dat men steeds u naam gedenkt in zegening,
 Dit 's Eer, die maakt u groot, meer vrij, meer zonderling.
 Bepeins hoe nut te zijn, leer, hoe met ziel en zinnen,
 Al 't Menschdom als één Volk teerhartig te beminnen,
 Bepaal dan, 't staat u vrij, uw zucht voor 't Vaderland,
 Werk daadlijk tot zijn heil in een of andren stand.
 Wie dat gij ook meugt zijn, wilt ge eenmaal zijn geprezen,
 Gij moet de Maatschappij ten nut en welstand wezen,
 't Heil van 't geheel zij al uw wenschen al uw lust,
 Stoor nooit, bevorder steeds, de zachte kalmte en rust,
 Let, let in ieder staat op trouw en burger-plichten,
 En acht u nooit te klein om waarlijk nut te stichten;
 Volg welk beroep 't u lust, wees nuttig, zijt gewis,
 Dat ware roem en eer voor u te hopen is;
 Want buiten 't Oorlogsveld zijn duizend' eedle daden,
 Waar voor men kransen vlecht van onoverweldbare bladen,
 Om nut te zijn is eer, 't is eer daar na te staan,
 Daar is geen staat, waar men geen eer gepaart kan gaan,
 De ware Grootheid is aan 't Kroonrecht niet gebonden,
 Maar heeft vaak in de hut een wis verblijf gevonden;

Zij huist in 't hart alleen, de zielsgesteltenis,
 Geen Tijtel, maakt, dat men of prijs of laakbaar is:
 Wil dan, o edel Kroost van Bato, blijken geven,
 Hoe iemand groot kan zijn in ieder staat van 't leven,
 Denk aan de Vrijheid steeds en hem, die haar beschut,
 En zoekt gij lof, zoo leef het Vaderland ten nut.

't Is nochtands waar, dat gij den nijd dus hebt te schroomen,
 Maar deugt, die kracht der ziel, kan dien te boven komen,
 Bedenk toch altoos, dat ge op aarde leven moet,
 Met heel het menschdom, wel of kwalijk opgevoed:
 De drieste Domheid zal verdiensten in u honen,
 't Laaghartigste gebroed u 't meest verachting tonen;
 Betoon hier kracht van geest, weet, dat bij 't schoonst schildrij
 Zal men de rondheid zien, de schaduw nuttig zij,
 De Zonneglans boort schoonst door dikke neevlen heven,
 En is dat hemelsch oog recht voor ons oog verscheenen,
 't Strijkt dan de neevlen weg, zo, zo, o brave jeugd,
 Zoo zegenpralen ook en wetenschap en deugd;
 De lage laster om haar zuivren glans verbolgen,
 Vermoeit zich te vergeefs om deugden te vervolgen,
 De deugd heeft vleugelen, vindze onbegangbre paân,
 Dan kiest zij hoger vlucht in steê van stil te staan,

En

En kon zij treuren, zij zou wenende betrachten
 De dwazen, die zoo vuil als boos haar hier verachten.
 Ontfang, Bataafsche jeugd, deez les, ga ongesboord,
 Waar lofsijke eerzucht roept met mannenstappen voort;
 Ga voort en sta niet stil, ding naar den lof der wijzen,
 En de inspraak van uw hart zal dat volharder prijzen,
 Uw ziel, haar grootheid vol, zal hier een Hemelvreugd
 Genieten tot een loon van onbezwalkte Deugd.

Ik eind, maar eer ik eind, moet ik, o dappre Helden,
 En u, o jongelingschap, mijn dierste wenschen melden:
 Dan moet, o Heldenrei, uw luister steeds bestaan,
 Zo, lang in 't blozende Oost de Dagtoorts op zal gaan,
 En voor ons kortziend oog in 't Westen nederzinken,
 Zo lang de zilveren Maan aan 's Hemels trans zal blinken,
 Zo lang 't Gestarnt, of 't waar de kroon der Godheid, gloort,
 En al 't geschapendom de stem des Donders hoort;
 En eindelijk moeten onverwelkbare Eerlauwriren,
 In 't zalig Geestenrijk, u voor Gods trooh versieren;
 Volg gij in nut te zijn, o jeugd hun voorbeeld na,
 Zo kome ook eens uw deugd het Vaderland te staâ,
 Dit zij elks spreuk, daar ge eens wilt Heldeneer verwerven:
 't Is zoet, en schoon, in nood, voor 't Vaderland te sterven.

En Gij, wiens Vaderzorg zoo wel het minste stof,
 Als 't blinkend Burgerheir van 't Opperhemelhof,
 Met een gelijke maat van teêrheid begenadigt,
 En Epgel, Mensch en Mier gelijklijk mild verzadigt,
 Doch elk na zijn natuur, en de eischen van zijn' stand,
 'k Beyeel aan U de zorg van 't lieve Vaderland,
 'k Weet alles is bepaalt, maar Gij schept welbehagen,
 In alles wat U word met eerbied opgedragen,
 Ach! onze Vrijheid is Uw dierst genadepand,
 Bescherm die, Vader, door Uw Hemelsche onderstand,
 Tot we ons de kluisters der vergankelijkheid ontwingen,
 Om 't Hemelsch Hallel voor Uw hoogen troon te zingen.

UIT.

* * *

UITBREIDING

VAN DE

IL ODE VAN HET 3. BOEK

VAN

H O R A T I U S.

Bataven, hoort mijn Zang! men maak al vroeg zijn Zeon,
Bij 't dreunen van de Trom en vliegende Cornetten,
Aan nuttige Armoede en aan strenge tucht gewoon,
Zoo leer hij na den last te bet de schouders zetten:
Hij menn' het moedig ros, hij zwaai de Legerbijl,
Dat Theems en Taag en Rhijn en IJser voor hem beven,
En schoon ge al leeft in vree, nog moet gij onderwijl
Uw Jongling zien, gehard in nat en kou te leven;

En, zal hij dapper zijn, waag hem aan doods gevaar;
Verlaaf hem aan geen rust op zachte Ledikanten,
Zijn Paviljoen bestaa, wort hij de rust gewaar,
In 't dekkleed, schitterende van gloënde Diamanten.
Dat vrij, dat vrij op hem, van 's Vijands legerwal,
Op hem, op hem alleen uit al de strijdbre drommen
Het Oog der Moeder des bevogtne Vijands vall',
Zijn Heldenmoed doe vrij des Vijands Bruid verstormen,
Het hart door angst geschroeft looze uit de holle borst:
Een drom van zuchten, dat haar zwoegent hart niet ruste,
Hem ziende, die na 't bloed van haren Bruijom dorst;
Zij kwetze 't malsch Albast gevormt voor teedren luste,
Zij scheur het Vorstlijk Kleed van gloeiend Inkarnaat,
En kenn' mijn Batavier aan 't oog vol Blixemstralen;
Hij spreekt, de Donder rolt, schrik moet op haar gelaat
De nare trekken van de jongste stuipen malen;
Men hoor deez' wreede taal, deez' zucht vrij uit haar mond:
o Hemel! hoed, dat niet in 't midden van het strijden,
Mijn Koninglijke vriend worde in den slag gewond!
Laat, laat mijn Bruidegom vooral dien Krijgsleeuw' mijden,
Wien de Oorlogswuede drijft, waar door hij ijslijk treft!
Hij verwt met Menschenbloed zijn klauwen, schud zijn manen,
Hij

Hij krult, hij krult den staart, dien hij in 't woën verheft —
Mijn Bruidegom, uit vrees voor u zijn deze tranen,

Gij zijt een Held, maar bij den dapp'ren Batavier
Als 't teder wicht bij u; zijn Blick zelfs zou u slachten,

Wat breede schouderen; 'k bespeur in ieder spier
Baarblijkelijk afgedrukt Alcides Reuzenkrachten.

Dus klage vrij een Maagd, 's Helds aanschijn gloeie als vuur,
Hij strij, hij overwin, doe 't bloed des Vijands stromen,

En, naakt hem in het eind ook zijn noodlottig uur,
't Bevinde hem een Held of 't vroeg of laat mag komen.

't Is zoet, 't is waarlijk schoon, den dood, den wreedsten dood,
Voor 't dierbaar Vaderland, gelijk een Held te sterven;

Het aaklig spook is meest in woën en wreedheid groot,
En doet ook zonder strijd den blode 't leven derven,

Het treft, waar 't treffen kan, 't ontrukkt het levenslicht,
In spijt van smeken en van ouderlijke tranen,

Den jonggeborenen, 't zó lief, zo teder wicht,
En scheurt het van hun hart: 't spaart Vorst nog Onderdanen.

Deugd, deugd, oneindig verr' van alle laagheid af,
Blinkt als der Starren glans met onbezwalkten luister,

Zij is zich zelfs, schoon niets haar eer of glorië gaf,
Ten zeker loon; zij, zij alleen erkent geen kluister,

Zij

Zij, zij alleen is ook in banden waarlijk vrij,
 En ziet op den Olijfp der Goden gouden Troonen.
 't Vooroordeel van het graauw, acht zij van geen waardij,
 Zij kan, beleedigd, zelfs die haar veracht verschonen;
 En waarom zou zij niet? want wie de reine deugd,
 Wie haar verachters ooit durft lasteren of honen,
 Verdient meêdogenheid, als de uitgelate vreugd,
 Waar mede 't Kint ons komt een Waterbel vertopen,
 Der Wijzen aandacht niet: hij wort van zelfs de spot,
 Van al wie eerlijk denkt, de blaam van alle tijden.
 't Vuur, dat de deugt beproeft, is wel een bitter lot,
 Maar zij is 't goud gelijk, verdurende alle lijden,
 Zij, zij ontsluit het slot uit eeuwig Diamant,
 Der Cristallijnen poort, waar mee des Hemels zalen
 Gesloten zijn voor hem, die, zijn natuur te schand,
 Min tot den Hemel klom, dan tot het stof ging dalen:
 Door heel 't geschapendom vindt zij een effen baan,
 Zij is een kracht; geen stof, geen zwakheid kan haar teuglen,
 De doorneweegen zelfs zijn haar begangbre paan,
 Waar 't treden moeilijk valt, daar, daar gebruikt zij vleuglen,
 Wel hem! die kracht van geest, die reine deugd bezit!
 Gewijde stilte! in u, in uw geheimenissen

Be-

Bestaat zijn loon, gegrift met blinkent hagelwit,
In zuivren toetsteen van een ongekreukt gewisfen.

o Reine deugt ik zie, ik zie uw heldren glans,
Uw, uw bezitting zij vrij pijniging op aarde,

Uw oefning straf; ik oog op een verheev'nen trans,
Wees toch mijn deel! ik voel, ik ken uw hoge waarde.

Wijk ver, wijk ver van mij, boosaartig schandlijk rot,
Dat alle gruwlen teelt, van bloed en tranen dronken,

Wier Gouddorst vuig metaal verheft tot uwcn God;
Aan gulden Keetenen der gierigheid geklonken!

Gij die tot walgens toe geniet, maar nooit voldaan,
In d'overvloed door naar gebrek schijnt om te komen,
Gij, zijt gij Britten? wijkt — Gods wraakvuur fel in 't slaan,
Heeft tot in eeuwigheid, wie zich vergrijpt, te schromen:

Verachters van Gods wet, van 't allerhoogst gebod,
o Schenders, schenders van de Heiligste verbonden,
Die uwe Broed'ren stoort in 't eeuwig vrij genot,
Vergruist de Zuil die we op den reinften Godsdienst gronden;
Nooit zeilen we in één Boot, nooit dekke ons 't zelfde dak;
Ik vrees altoos in 't gras voor 't bijten van een Adder,
Hij dreigt zoo lang men hem den bovenkop niet brak,
De boosheid heeft voor deugt een te gevaarlijk zwadder,

Hoe

Hoe sterk de deugt ook zij, zij ducht Sirenenzang,
Zij kan des Menschen geest verlaten in dit leven,
De Ziel, op Aard' ter School, heeft op haar waar belang,
Dit zij onze eerste les, voornaamlijk acht te geven.

O.V.E.R.

OVERDENKINGEN.

Want mijn gehemelte zal de waarheid voorbedachtelijk
uitspreken, en de godloosheid is mijne lippen een
grouwel.

S A L O M O.

EERSTE FRAGMENT.

*Quod si me lyricis Vatribus inferes,
Sublimi feriam sidera vertice.*

HORATIUS.

Heilige Oogenblikken! o Tijd voor gevoelen, voor zuiver gewaarworden gemaakt! Wat ondervindt mijne ziel al hemelsche zoetheden, wanneer ik wake, daar andere slapen! Noemt het geen vermetelheid, o gij strenge Kunstrechtters, als ook de Dichter 't ordenslint der Wijsbegeerte meens te draagen, maar van eene warme eindeloos veel gevoelende, uitstortende, overwinnende nog meer dan overtuigende Wijsbegeerte, waardoor men geniet en doet genieten; maar, bid ik u, wacht van hem min aaneenschakelende waarheid, dan wel eene menigte waarheden op zich zelve staande bewezen voor 't gevoel en dikwerf raadzels voor de zinnen. — Gij zoudt te recht, o Kunstrechtters, van mij kunnen vorderen schakel, bewijs, wen ik koelder minnaar, onbestemder vriend, en werkeloozer lid in de huishouding der menschelijkheid was; nu wacht in mijne overdenkingen eene vlucht van gedachten, die ik schrijf omze aan 't hart mijner Lezeren medetedeelen, aan 't hart, dat gevoelen kan, dat open, dat ruim genoeg is om te ontvangen,

P

gen,

gen, even als eene wond, waar bij geen ontsteking plaats vindt, en wie alle balsam verzacht, terwijl zelfs de pijnigende prikkellng een aangenaam gevoel achterlaat.

Sta af gij, die nog ongewijd zijt, en 't zal een eerst teken van uwe verbetering zijn, mij en 't geheele denkbeeld van mijn bestaan van u te verwijderen, tot dat gij 't u kunt vertegenwoordigen, als met het oog, waarmede een Engel ziet, die de ziel betracht door het kleed heen, dat haar omhangt, die in de donkerste plooiën ook nog de zuivere kleur ontwaart; en werp mij niet tegen, dat het onmogelijk is dus te zien, onderscheidende kennis van licht en schaduw kunt gij erlangen; en de ziel tekent zich door daden en tekenen naar buiten. Leer zien of zwijg; zie niet meer of minder dan 'er is, als een Engel, zeg ik, die voor eerst oorspronkelijke kracht ziet, en alle zwakheid gaarne door hooger licht herschiep, of in eeuwigheid verstak, en, nog eens, dat oog is ook het oog van een' mensch; of kan 't oog van 't beeld der Godheid anders gesteld zijn? Neen, neen, in den oorspronkelijken staat, veit Liefde het oordeel: — Maar 't oog van hem, die 't licht vreest en niet meer licht geniet dan om de diepte van zijn' jammerstaat te zien, dat oog, dat onherstelbaar met het onherstelbaar hart bedorven is, verzuimt de zon te zien, en bepaalt zich bij hare vlekken; het oog des Satans. Mensch, wat contrast! — Hoe verheffend is het voor de menschelijke natuur 't stof met de Godheid te verbinden en te vereenigen; het dierlijk leven met dat der Geesten, en het teer gevoel van 't hart met de aandoening der zinnen! Maar o hoe diep vernederend is 't voor even die zelfde natuur een band te zijn, die hellen aarde scheidt, het verslaauwend dierlijk leven aan den geestelijken dood, en bedorven zinnen bestemt, om het edel gevoel van 't hart te verstikken, en uit die verstikte bedorven zaden vruchten

ten voorttebrengen, die 't geheel uitwendig bekleedsel misvormen.

Laster, Nijd en Haat kunnen hem, die recht doet, grieven, maar alleen in 't voorbijgaan; waarheid slaart haast alle nevelen op; ondeugden verwekken bij den sterken geen volglust maar medelijden. Een belasterde, benijde, gehate zwakke dekt zig met hetzelfde wapentuig: maar de sterke van natuur gebruikt een dadelijk geweer doch steunt op zijne knods niet (a). Eene zelfde oorzaak noopt de hongerige Leeuw in 't nest van haar welpen op te staan, en door 't woud om spijs te brullen en den Adelaar, om scherpsziende in de lucht herom te zwerven en te klapwieken, maar ook den Vos, om op roof te loeren, en den Nachtuil in 't geheim te sluipen. Maar hoe verschillend is hier de uitvoering! — Hier is werking, grootheid, kracht en daad; daar loeren, zwakheid, list. — o Krachteloze boosheid, gij verwekt bij den sterken, wel hetzelfde als bij den zwakken, maar overtuigt hem te gelijk van zijne meenderheid. De toorn van den Edelen maakt beschaamd, van den Welgezinden baart berouw; droefheid geeft aan den Bedaarden een weinig meer ernst, de liefde van den welbeschaafden opent zijn voorhoofd, maakt hem ernstig sta-oogend, en zijne lippen bespreekt. — Deugd, deugd is kracht; zij is een boom van hemelsche planting; zij woont in 't verhevene der menschelijke natuur en ziet met verma-ding op de vruchten der vernederde menschelijkheid.

Ik herhale 't met reden nog eens, ik schrijf voor 't hart, en dit mijn besluitend stuk zal vol waarheid zijn, enkel waarheid wezen; vrij, maar niet ordenloos en een hartstochte-teke.

(a) Penes malos est maledicere, penes justos recte facere, of de gelijks iets bij LAËRT.

tekenende (b) wenk voor die mij niet kent, maar een geheel zedelijk gelaat - tekenende (c) voor alle die mij kennen.

Het is macht, maar, o God, verwijder van mij alle ontkennende duisternis, en laat den nacht geen en kwetsenden invloed op mijne zinnen hebben! Dat veeleer mij de stilte bepale, en hooger geest mij soms ter vlucht geleide! want het onderwerp dat mij bepaalt; eischt niet zelden een' verheffenden toon. — **VADERLANDSCHE GEDENKSTUKKEN.** — Maar hoe! Is 't niet vermeten van u, die ons gewrocht zijt, dus te spreken? — Wel ver— zijt ge ons gewrocht? Neen, neen, ik bracht slechts weinigen van u tot een punt. Hemel! zou dit mijn onderwerp geen grootheid had, wat zou mijn zang hebben! — **LINNE'** schaart het rijk der natuur, **NEWTON** bepaalt hare wetten, **WOLF** regelt en vergelijkt verschillende getallen, **LEIBNITZ** leert de wegen der Godheid met de menschen, **LAVATER** de geschiktste woning voor de schoonste ziel kennen; maar was 'er in 't rijk der natuur minder orde, minder wet en regel? Was 'er minder ware overeenkomst tusschen schijnbare verschillen, of de wegen der Godheid voorheen minder zeker? Of tekende het gelaat des menschen minder waarachtig de ziele voor hare bepaling? — Wat vragen! — Waarheid, Verhevenheid, Grootheid liggen in 't onderwerp zelf, maar de aandoening, dieze op ons verwekt, in de behandeling des Schrijvers.

De lof der Batavieren in het tegenwoordig tijds gewricht! Verwondert u niet, mijn Landgenooten, over den plicht, dien ik mij hier te vervullen verbind, dien van een' Lof-
zin

(b) Pathognomisch.

(c) Characteristiq, Physognomisch.

zinger (*d*), die in uitgestrektheid voor dien van een Lofredenaar (*e*) niet wijkt. De Lofzanger, die zijn onderwerp niet kent in alle kleuren, lastert, die te veel zegt, schendt de waarheid; die te min zegt, steelt; die gevolgen ziet zonder oorzaken, is krank, en ijlt: maar die oorzaken ontwaart en tot geen gevolgen durft besluiten, handelt beneden de waardigheid van 't beeld, dat in hem woont. — Hij is zwak, en hoe gevaarlijk is die staat voor de deugd! zwak, en o zwakheid is de moeder aller afwijking; kracht, alleen houdt de balans tegen zinnelooze verlokzelen, tot ondeugd. — Broeders, weest sterk en dult, dat ik het trachte te zijn. Ziet hier den inhoud mijner zes Lierzangen, het Oorlog, de Zegepraal, de Staat der Kunsten en die zedelijke Gemoeds-gefteldheid van ons Volk; nu onderzoekt, zijn 't stoffe voor 't Lierdicht? doorleest, weegt en wikt. — Heb ik 't evenwicht getroffen: vindt gij waarheid, volheid, genoegzaamheid; dan erkent, dat het onderwerp een' lofzang waardig is, en als ik 's licht en bruin getroffen, niet te veel, niet te min gezegd heb, dan doet mij recht en weigert mij mijne plaats onder de Vaderlandsche Lierdichters niet.

Nu volgt mij in deel voor deel van dit stuk te betrachten, opdat 'er geen bewijs van mantel overblijve, waaronder een ander hart zoude kunnen schuilen, dan 't hem betaamt te hebben, die zich van braafheid beroemt.

(*d*) Hymnologus.

(*e*) Panegyrista.

P 3

FWEEDE

TWEEDE FRAGMENT.

*Pulcrum etiam scitu est, an conveniat sapienti
Horrida, Mayartis tractari ferociter arma.*

PALINGENIUS.

In 's Watelds morgenstond was het ondiër oorlog nog niet uit de Helle losgebroken, maar 't verscheen echter in 's aardrijks jeugd en veel te vroeg. De staat des oorlogs is een staat tegen de natuur, en, zonder tusschenkomstige gevallen, zou die staat op den Zangberg alleen stofte aan treurtoonon geven: maar gelijk zij of aanvallende of verdedigende is, en de aanval verschillende oorzaken, en tot verdediging de partij verschillende rechten hebben kan, behalven 't recht, dat de reden aan den mensch, den muil aan den leeuw, en klauw en snavel aan 't roofgewogelte, en aan de zwakkeren de list gaf, 't recht, zeg ik, om al 't hatelijke van zich te verwijderen, en hif en leven te beschermen, even zo kan ook, om tusschenkomstige gevallen, een treurlied een lofzang worden. — Ik ben, 't is waar, niet geroepen, om de haadelwijs van de Mogendheden van Europa op een' gezagvoerenden toon te beslissen; en o dat het niemand sterker deed dan ik! Maar de reden is ook mijn deel, en 't gebruik der zintuigen is ook mij vergund. Dadén voor 't oog der geheele Wareld gebeurd

beurd, gezien van allen, zijn onder 't oog van allen, en om die te beoordeelen, behoeft de mensch geen meerder gezach dan de reden, en dit is op Gods gezach.

Wanneer de nagebuur in eenen gevaarlijken oorlog is ingewikkeld, maar zijn gebuur voor onvermogen kent tot hulp, ten zij ten kosten van zijne veiligheid, en hem maakt, zijn' bijstand afdwingt, al is 't ook onder schijn van recht, zo zal 't in eeuwigheid geen billijkheid zijn. o Hoe trachte niet onze Staat zijn' regel van strikte onzijdigheid te houden! Hoe evenmatig handelden 's Lands Hooge Machten! Maar kan ook 't hoofd verantwoord voor ieder' splinter, die in de ledenmaten steekt, of, om klaarder te spreken, kan 't hoofd 'et voor verantwoord, wien de ledenmaten zondigen niet door voortbrengzelen van 't verstand, maar door driften, die geen hooger' zetel bereiken dan het hart. Ik beken het, het oordeel kan de driften matigen; maar, o gij, die zo wel de menschelijke daden weet te ziften, die het rijdstip van verkiezing, het besluit en de daad zo wel weet te onderscheiden, ook in de meest verhaaste daden, kenners van 't hart, kenners van den mensch, oordeelt gij, hoe moeilijk 't is de hartstochten te teugelen; en is dit zwaar bij een' mensch, hoe eindeloos moeilijker in 't lichaam van een' Staat, en is de wil niet reeds eene deugd! de wil van de hartstochten te temmen? — Neen, men ziet, dat de hartstocht van eigen belang bij de handeldrijvende menigte dikwerf de stem van Vaderlandsliefde smoort, dat dat edele instinct, dat de teugel van recht, die 't algemeen belang is, dikwerf niet sterk genoeg werkt, is u niet te wijten, en — maar ik zet hier liefst een punt.

Lang en lafhartig genoeg had ons Groot-Brittanje getergd, om te morren, en zijn aanval geeft recht genoeg tot onze verdediging, wreed en hatelyk genoeg is zijn

gedrag, om ons te rechtvaardigen, en de voorzorg van den Souverain is zoo stipt geweest in dezen, dat wij zonder Brittanje te beledigen (want ook dit behoort men geen' vijand te doen; men strijde, men doe' afbreuk in 't openbaar, dit voegt aan braven; schelden, lasteren en hopen is 't werk van boosdoenders, die de galg maar naauwlijks ontloopen, en zulks bestaan, om de aandacht des volks van hare lasterlijke daden te verwijderen, Alexanders bestrijden alleen gewapenden) zonder Brittanje te beledigen, zeg ik, kunnen wij uit dit oorlog een' Lofzang trekken.

Ja op zodanig eene wijze, o Landgenooten, kan een oorlogzang voor een volk een lofzang zijn, als 't volk gedwongen zijnde, echter in alles rechtmatig handelt. o Hoe zeer hebben wij de onzijdigheid betracht! Kan Groot-Brittanje zich beklagen, dat wij, als Frankrijk, de Noord-Americaanen in den opstand tegen hunnen wettigen Heer gesterkt hebben? Neen, neen, hunne handelwijs met ons is zonder enig betamen, maar ze is een gevolg van hunne wanhoop.

DERDE

DERDE FRAGMENT.

Est modus in Rebus.

Eene Geestvervoering (*f*) kan uit verschillende beginselen voortkomen, en of ze is schoon, of vergeeflijk of schadelijk; duurtze te lang en wisseltze met de bedaarde beschouwing niet af, die de ziel doet redenkavelen en de drijven of hartstochten (*g*), welke een' rechtschapen grond hebben door de reden bestendig tot het voorwerp der geestvervoering doet overhellen, dan wordtze ligt razernij. In een' vrijen burger in een Gemeenebest is 't uitmuntend, dat hij zijne rechten handhaaft, de liefde voort Vaderland is, bij 't eerst ontstaan van 't ware gevoel 'er van, eene geestvervoering niet minder sterk, dan de liefde tot eene schone, en deze geestvervoering is schoon: want niets is 'er in de natuur dat haar tegenspreekt: Wij behoeven daarom niet ophouden wareldburgers te zijn. De zucht tot vrijheid midden in 't genot van dezelve, voor ons zelve, is om even die reden voortreffelijk: maar dat die vrijgeboren man tie beginsels van vrijheidszucht en menschliefde, met eene geestvervoering van een' oogenblik voor een ander volk, tegen recht verdedigt, hergeen aan zijn volk bij uitneemtheid het recht behoort, ten kosten van een derde volk, dat hem even

(f) Enthusiasmus.*(g)* Passiones.

na, zo niet (de onlusten ter zijde gesteld) nader is, dat is slechts eene verschonelijke geestvervoering: doch wanneer een man zoo ver verrukt is, dat hij tusschen twee personen, die beide door 't zwaard een oogmerk trachten of trachteden te bereiken op een' denden, waartoe de eene uit aloude grondbrieven recht heeft, en de tweede alleen 't recht van sterkte, eene gelijke grootheid vindt, omdatze beide hun plan moedig uitvoeren, die geestvervoering noem ik schadelijk, omdat de op zodanig eene wijs verrukte, maar een stro behoeft overtestappen, om den moed, waarmede *Thomas Morus* (h) voor den bijl knielt, gelijktstellen, met de verftoktheid, waarmede een *Jaco*, de pijnbank doorstaat.

De schoone Geestverrukking, als zij de hartstochten in beweging zet, zo dat de zenuwen spannen, dan is 't oogenblik daar, dan begint men te redenkavelen; besluiten en daden volgen, en verkoelt de eerste aandoening al iets, geen nood, de kloppende, de prikkelende beweging van 't hart, die vluchtig was, maakt plaats voor eene bedaarde welgewigte aandoening, die door de reden als eene werking van ziel en zinnen te samen versterkt wordt en bestendig is, zo dat de hartstocht gematigd, eene bestendige overhelling der ziele wordt, welke de zedekundige kendens van 't menschelijk hart inclinatie noemt.

Zodanig is 't ook gelegen met de vergevelijke Geestvervoering; maar de werking van de reden is geheel anders, die hartstocht verkoelt door 't waar gebruik derzelve niet alleen, maar vervalt, en voor zo verre zij onbestendig is, is zij vergevelijk. 't Geweten is hier in een groot vriend van de reden en 't zedelijk gevoel, maar 't heirleger van nieu-

(h) Groot-Cancelier van Engeland in de XVI. Eeuw, onder Hendrik den VIII. onthalsd Ao. 1535.

nieuwe driften zijn ijselijk geduchte vijanden van den menschen, wanneer zij met eene vergevelijke vervoering fantasmen; bij voorbeeld, de mensch ziet, dat hij in zijne verrukking afwijkt van de overeenstemming, die in 't zedelijk rijk der natuur niet min dan in 't zichtbare is; hij gevoelt zijne verplichting, om tot die volkomenheid medetewerken, maar door eene geestverrukking is hij afgedwaald en zijn hoogmoed belet hem terugtekeeren: dan wordt de vergevelijke geestvervoering geen overhelting van de ziel zo lang 'er een grein reden is, maar eene verstokking van 't hart en houdt op verschoonelijk te zijn voor hem, voor wien alle plichten volkomen zijn, om dat alle wetten der billijkheid in 't menschelijk hart met denzelfden vinger der Godheid geschreven zijn.

Eindelijk de schadelijke Geestvervoering is een kind van de dwaling 't zij wezenlijke of toevallige, de redenkaveling baat 'er niet; want in 't fundament van de redening zelve ligt de dwaling en 't gansche gebouw zou moeten omvergerukt worden, om 'er een nieuw en goed inde plaats te zetten; en is 't 'er nu zoo meê gelegen, dat op 't gemoed van hem, die uit goede beginselen dwaalt, de driften eene zo overheerschende macht hebben, dat het verbeteren zwarigheden inheeft, hoe veel meer daar, waar eene volstrekte vernietiging van beginselen moet plaats vinden! Vandaar komt het dan ook, dat de schadelijke Geestvervoering, zo als wij die geschetst hebben, als eene ijkoorts woedt. Langdurig en gestreng onderzoek van zaken, 't dikwerf vragen, wat is waarheid? het geheel veranderen van beschouwen, kunnen alleengenezing aanbrengen; en, opdat ik dat geene, wat ik van de Geestvervoering gezegd hebbe, hier tegens alle vervolgers eene rusting aandoe, zo zeg ik u, Lezer, dat de schoone Geestvervoering ook 't be-

beginfel van de liefde Gods en zijns evennaastens is; dat de vergevelijke de staat is van volkeren aan veelgoderij (i) schuldig, die echter op de minste roeping zich der verkiezing waardig maaken; en eindelijk de schadelijke Geestvervoering; zo als wij die beschreven hebben, is de volkomen verderven staat van 't hart, welke zonder volkomen wedergeboorte onherstelbaar is; en, indien ik het vernietigen van 't geheel Stelsel (Systema) der redeneringe, in een' mensch van dwaling tot waarheid, eens in een woord beschrijven zoude, zou 'er dan een woord te smeden zijn, dat beter mijne gedachten uitdrukte dan WEDERGEBOORTE?

Dat tusschenvoegfel, Lezers, verwondert u mischien, maar leest het als eene waarheid, die op zich zelve staat; en wilt gij weten, waaraan gij het te danken hebt, aan vergelijken van 't recht tot vrijmaking van de Vereenigde Nederlanden en Noord-America, die ik somtijds met smert heb moeten aanhooren, en welker dwaling te grof is, om tegentegaan.

(i) Polytheismus.

VIERDE

VIERDE FRAGMENT.

Victa Cadit Sphinx.

Help mij nu, o stilte, een' oogenblik onze zegepraal betrachten, en doe mijne aanmerkingen gegrond zijn!

O Gij Burgers in steden, Ledenmaaten der maatschappij, sinds zoo lang aan de levenswijs en burgerschappen gewoon bij wien de liefde en bevalligheden zoo vele Tempelen hebben opgericht, en die zoo gemeenzaam in de heiligdommen der Zanggodinnen verkeert, kan 't bij u eene vraag wezen, of eene Zegepraal stof voor een' Lofzang is? Neen. — Maar de Zegepraal, op Doggersbank? — Ja — o Belgen, staat niet op met gansche heirlegers van tegenwerpingen! Ik Bijt liet u niet zacht in het oor, maar ik zeg het met luider stemme, en o mogtze, als de bazuin van een' Aartsengel, klinken, van 't eene tot het andere uiterste des Aardbodems! — Dit is waarheid, eene bittere waarheid voor Groot-Brittanje, zij kwamen, zagen, vloden. DOGGERSBANK was voor hen, wat ROSBACH voor Gallië was. Zegepraal, o Eer der Helden! o Eer des Volks! o Zegepraal! 't is te vergeefs, dat schreeuwers opstaan, en u niet beslissend noemen. Gij hebt wel ons oorlogslot niet beflist; maar waar heeft zulks ooit een enkel treffen van gedeelten van legers of vloden gedaan? Gij echter beflist ons genoeg — en wat? Dat de oude moed nog niet is uitgedoofd. — Dat wij nog met het gewaad der Vaderen hun hart niet afgelegd hebben, — Dat de kracht van ziel niet door
de

de plooijen van 't kleed, maar door die van 't gelaat nog blijkt. — Maar gij beslist nog meer door de gevolgen. De eermunt met het randschrift, **MILDDADIGHEID DES PRINSEN VAN ORANJE (k)** spat den Laster voor 't voorhoofd, heet hem kort te zwijgen, en maakt de Zegenpraal volkomen.

o Eer der Helden en der Volken, eene eer, die ik nooit kon vrezen, dat door eenige omstandigheden in de stille uren des Nachts eenige overdenkingen mij zouden kunnen, of voor 't volk van Nederland behoeven te nopen om te verdedigen. Maar Gij, o God, die ons hoort, die ons ziet, wanneer ons niemand hoort, en wij voor 't oog van al de Waereld verstoken zijn, o geef mij licht en kracht! Het monster immers, dat zich verheft, en waartegen men een enkel woord dient te zeggen, is, wel is waar, ligt te wederleggen; maar 't is echter al weder een voortbrengfel van den ouden doodvijand van 't menschelijk geslacht, Satan, die hoe zeer hij door den bliksem der waarheid gebrandmerkt is, echter nog zijn stalen voorhoofd durft opsteken. — Het is bij al de Waereld bekend, dat geen Legerhoofd de souveraine Instructien mag overtreden, of 'er tegen handelen, veel minder die als kleinigheden over 't hoofd zien; doch, om hier iets meer van te zeggen, wénk ik mijne Lezers tot het doodvonnis aan *T. Manlius* uitgevoerd, en weinige jaren daarna ook tegen *Q. Maximus Rullianus* uitgesproken. Zie hier wat hun gebeurd is: *T. Manlius Torquatus*, vader van den eersten en *P. Decius* Consules, in een' oorlog tegen de Sabijnen, herhalen de strenge krijgswet, dat niemand der overige opperhoofden door uitdagingen ofte anderszins tot handgemeenschap met de vijanden zoude mogen komen, dat

(k) *Munificentia Principis Auriaci.*

dan met uitdrukkelijk bevel der Consules: *T. Manlius*, ten bitterste getergd door de vijanden, overtreedt het bevel; keert als verwinnaar weder; wordt door zijn Vader ter dood gedoemd en sterft. Dat dit vonnis en opgevolgde straf van een vader omtrent zijn zoon veel hardigheid schijnt te hebben, is niet te ontkennen; maar gelijk de wetten in de hand der Aardrijks-Heeren tot heil der volkeren zijn, nademaal God door zijne huishouding zelve deze leering geeft, die schrandere mensch- en -zedekenners, als *DE GROOT*, *BURLAMAQUI* en *VATEL* (en ik zou thands nog levende kunnen noemen, vreesde ik hunne zedigheid niet te kwetsen) als een regel aangetekend hebben, te weten, dat de band der samenleving, 't geluk, de veiligheid en rust der bijzondere leden te beschermen tot grondslag moet hebben; zo is 't ook gewis, dat eene overigheid zich behoort aantemerkten als Gods dienaressen en alle personen in 't stuk van recht of billijkheid als leden van 't zelfde lichaam, en tot het Gemeenebest in een en 't zelfden verband staande, en zodanig beschouwd, behoort geen vader- of zoon-schap in aanmerking te komen.

In 't Consulaat van *L. Furius Camillus* en *D. Junius Brutus Scaeva* Rome, met de Samaiten in oorlog, besloot ook tot eene oorlogsverklaring tegen de Vestiniers', *Camillus* wordt tot den eersten, *Brutus* tot den laatsten gezonden; *Camillus*, door eene krankheid overvallen, buiten staat gesteld te vertrekken, krijgt bevel een Dictator te kiezen: hij verkiest *L. Papyrius Cursor* en deze stelt tot opperhoofd van 't paarden-volk. *Q. Fabius Maximus Rullianus* aan. De Dictator wordt genoodzaakt naar Rome te keeren, maar laat een strikt bevel achter, in zijn afwezen, op geene wijze te strijden; maar *Fabius*, na zijn vertrek, ziet de kans schoon, overtreedt het bevel en zegepraalt; bericht zulks naar
Ro-

Rome; verbindt het krijgsvolk aan zich, wel gevoelende zijne misdaad. De Dictator keert te rug; roept *Fabius* in 't gericht; verhoort hem op vraagpunten: deze niet kunnende beantwoorden, en op eene hoende wijze zich van den Dictator beklagende, geeft deze de Roedendragers last hem vasttehouden: door de Soldaaten beschermd een soort van oproer ontstaande, wordt het vonnis tot den anderen dag uitgesteld. *Fabius*, op raad van zijne vrienden, neemt den tijd waar, vlucht naar Rome. De Dictator volgt hem, handhaaft zijn recht. Noch de redenvoering des vaders van *M. Fabius*, noch het beroepen op 't volk baat; de Dictator spreekt na hem voor 't volk; eischt, dat zijn geschieden hooggezag hersteld worde. *Fabius*, offchoon hij de grootheid van den Raad, de liefde des volks voor zich had; de bescherming der Gemeensmannen, ja al wat maar gezag bezat, alleen het sterkste niet, te weten, de wet; *Fabius* scheen verloren. De redenvoering des Dictators vermaste de gemoederen door den donder der wetten. De Raad zweeg de Gemeenslieden lieten af; maar 't volk ving aan te smecken: nu kon de Dictator uitwissching en vergiffenis verleen; nu mogt de wet zwijgen, daar zij spraken, om wier geluk alleen de wetten zijn. Zie hier dan twee voorbeelden, hoe streng men de krijgstrucht vervolgt, en zulks is recht, en die de gestrengheid van de krijgswetten bij ons begeert te weten, behoeft alleen de krijgsartikelen te lezen. Merkt nu op, mijne waarde Lezers, wat monster die *Harmodius Friso* is, die om 't uitmuntend Hoofd (1) van 't Gemeenebest (vermocht de Boosheid zulks) zwartemaaken, 't volk verhaalt, dat de Helden, op Doggersbank, zijn bevel niet waargenomen hebben; dat zijne ho-

gd

(1) Caput Eminens

ge bevelen volkomen strijdig waren; en dus willende de Helden prijzen, begaat hij de dwaasheid, om hun daden op te dringen, gelijk met die der beide aangehaalde voorbeelden, denkende niet, dat zijne loftuiting een laster is, en in zich eene beschuldiging van gekwetste Majesteit vervat (*m*). Maar, Broeders, zoo verraaft zich altoos de domme heil. Men behoeft, om de eer der Helden hier te verdedigen aan 't volk alleen de snode werktuigen des Satans te leren kennen, en dan hun gezicht weder te bepalen op de wijs, hoe zij in 't Vaderland en bij den Vorst ontvangen zijn; dat einde- loos verschilt met het onthaal van de beide voorbeelden. En, o mijne Vaderlandsche Medeburgers, dit is u eer, gij gruuwt voor zulk slag van Harmodiusfen, en rekt uw ge- duld een' oogenblik, en gij zult hem nog meer verfoeijen.

Pisistratus, door list meester van den burg van Athene geworden, na in de dertig jaren, die hij geregeerd had, de zeventien laatste in rust te hebben doorgebracht, stierf in vrede met den lof van de schoone kunsten in Athene te hebben doen bloeijen en zeer zachtzinnig gezegeerd te hebben. *CICERO* (*n*) geeft hem de eer van de Dichtstukken van *Homerus* tot de kennis der Athenienzers gebrach't te hebben. Hij overliet de regering aan zijne Zoonen *Hippias* en *Hipparchus*, dewelke altoos voortgingen de Athenienzers te beschaven, te verbeteren en dus gelukkiger te maken; zo 't anderzins waarachtig is, dat de fraaije wetenschappen iets tot ons geluk doen; en dat geluk strekte zich tot bij de veldelingen toe uit. De Prins *Hipparchus* werd door een' zekeren *Harmodius* (let wel, dat deze de aanlegger was) belèdigd, die daarop deszelf zuster een' openbaaren hoon

(*m*) Of wat wil dit Woord van *Marclanus*, eadem lege tenetur quæ injussu principis bellum gesserit.

(*n*) In *Lib. de Orat.* 3. n. 127.

hoon aandeel. Dit was wel niet te prijzen; maar 't gaf *Harmodius* geen recht tot zijn volgend gedrag. *Harmodius* neemt zijn vriend (zo schelmen vrienden hebben kunnen, dat ik ontken) hij neemt, laat ik liever zeggen, zijn schendbroeder *Aristogito* in den arm, wraak bestierde beiden; en zij besluiten tot vorstenmoorden, op een zeker feest uittevoeren; een feest, hetwelk te Athene, om de vijf jaaren ter eere van *Minerva* gevierd werd (o). — De boosdoenders, op den bestemden dag, gaan vroeg uit; zij zien *Hippias*, maar willen zich eerst van *Hipparchus* wreken; dezen vinden zij, vermoorden hem, maar worden gegrepen en komen om. Merk hier bij aan, dat alle wanbedrijven, dewelken de getrouwste Geschiedschrijvers *Hippias* telastleggen, eerst na deze daad, en als een gevolg uit dezelve voortkomen. Nu, dierbare Landgenoten, die dit leest, weet gij wie, en wat, de *Harmodius* van Athene geweest is, die 't veel ligt ook te voren niet geweten hebt. Maar welk eene Pest van de samenleving is nu de *Harmodius Friso*, een kind van den vader der leugenen, een muiter tegen het gezag, dat uit onze Constitutie voortkomt, en waarmede 's lands welvaart verbonden is, een valsche vergelijker, en, om dit te tonen, zal ik alleen zeggen, dat *Pisistratus* door list en daarna door geweld zich meester van 't vrije volk gemaakt had, en zonder 't volk regeerde; en, mijne Bataven, nu vraag ik u, voor God en uw gewisfen, wie de Grondlegger van uw Gemeenebest was? Ik beroep mij op de grondwet, de Unie te Utrecht gesloten, op 't Gradschrift voor Willem den Ien, te Delft, op uw behouder in 't hachgeijkste tijdstip, Willem den derden, op de drift, waarmede gij Willem den vierden verkoost; op de liefde, waarmede gij

(o) Panathenea.

gij onzen tegenwoordigen gezegenden Erf- Stadhoudcr in alle
 steden ontvangen hebt; op uwe natuurlijke zucht voor de
 stadhouderlijke regering, en het doorluchtig Huis van
 Oranje, Zegt mij, mijne Broeders, waar is't verschil tus-
 schen dat Huis en dat van *Pisistratus*? en even zoo min,
 hoop ik, zal 'er eene vergelijking met de daad tuschen
 die beide *Harmodiusen* komen, en dit is ook weinig te
 duchten in een' lasthartig' schotschrijver. Maar, waar-
 de Landgenoten, als gij dit alles samen betracht, hoe groot
 moeten dan in uwe oogen worden de personen, die in die
 schendschrift gelasterd worden, al is 't in de Aanteke-
 ningen, een *Hofstede*, *Luzac* en *Bilderdijk*! Ten minsten ik zou
 wanen dat het een ware eer voor mij was, zo ik van zulk
 een Monster niet minder, dan van anderen van dat soort tot
 de afgrond gelaakt wierd.

VIJFDE FRAGMENT.

Fato prudentia major,

VIRGILIUS.

Young, nog gedenk ik met wellust, dat, in de gevaarlijkste jaren mijner jeugdelingschap, de lezing uwer nachten, zo ze mij al niet volkomen deugdzaam maakten, mij ten minste vaak deden wenschen deugdzaam te zijn. Ik voel nog eene zekere dankbaarheid voor uwen Nederduitschen Vertaler (*p*), die mij te stade kwam, toen ik uwe eigen taal niet verstond, en, daar ik hier ettelijke woorden van u moet inrukken, wil ik mij van zijne Vertaling nog bedienen.

Dus spreekt die Dichter met bewoners van zalige gewesten en vraagt hen: „Hebt gij nimmer gehoord van den
 „mensch, noch van de aarde, het dolhuis van 't Heel-al,
 „waar de Reden, die bij u gezond bleef, dol is, het kroost
 „der waarheid opvoedt als was 't haar eigen en de affchu-
 „welijke het tederste bemint: zelfs op dien gewijden berg,
 „waar een Heiligheid woont, waar de Reden voor onfeil-
 „baar word verklaart, en gelijk een God dondert, zelfs
 „daar worden de duivelen in snoodheid door heiligen over-
 „troffen. Wat de duivelen voor onrecht houden, weeten
 „onze heiligen tot recht te louteren, en leeren dus vrien-
 „delijk aan de domme hel hunne eigen zwarte kunsten; ter-
 „wijl de onderwezen Satan om hunne zedeleer grimlacht.”

Maar

(*p*) Den Heer Lublink

Maar ik behoef hier op Rome's aanblikfems niet te zien (q), o neen, maar dit verzucht ik tot U, volkomen God-mensch, verwinnaar des Afgronds, Messias, sla gij in genade het oog neder op onze vaderlandsche rechtzinnige Kerk; verhoed gij, dat niet daar een helsche toverdamp de Leraars benevéle, om de muiters van Israël, als beschermers van staat, of een heerschzuchtigen slaaf, die razernij genoeg heeft, om een dollen hoop voortegaan, voor een wettigen Koning uitroepen. o Laat hij ons het woord, dat de zegen van Girzim en den vloek van Ebal draagt, dus niet tot eene leuze des oproers misbruikt worden; laat de rechtzinnige Kerk altoos in de zaligheid belang blijven stellen, en offchoon geen vrees de deugd kan kweken, laat echter de verdoemenis niet al hare afschrik verliezen! — Vrienden der Waarheid, Minnaars van uw Vaderland, van Volk en Vorst, bidt met mij, en schroomt niet voor de Waarheid, voor de Eendracht rondborstig uittekomen; denkt 'er aan, hoe stoutmoedig een groot Verdediger van goddelijke waarheid (r) zeide, dezelve openbaar te zullen verdedigen, schoon in de stad, waar hij spreken moest, meer duivels dan dakpannen waren. Ik beken, Vrienden der Waarheid, 't is mij een raadsel, dat men overtuigd, gevoelig aangedaan van een eeuwig bestaan, nog schroomt. Wat kunnen wij, mijne Broeders, in dit land van vreemdelingschap verliezen? terwijl wij de eeuwige zaligheid winnen, stervende te midden in 't voldoen van onze vaderlandsche plichten.

(q) Zie de Aanteekening van den Heer Lublink L. d. onder dit Fragment.

(r) Martinus Lutherus.

ZESDE FRAGMENT.

*Ergo ne injustus Deus & crudelis haberi
 Ac dici merito possit, fateare necesse est,
 Non aboleri animas leto, sed virere semper,
 Non secus ac Divi in coelo vel in aëra vivunt,
 Corporis expertes, nec non somnique cibique.*

PALINGENIUS.

Nu volgt mij, o gij, die geduld hebt, om waarheid te betrachten; Vrienden van de Waarheid, tot u vervoeg ik mij, en zeg 't u, de Kunsten en Wetenschappen, in dit Gemeenebest bloeiende, zijn waarlijk stoffen voor een Lierzang. Vraagt niet, of dit een stuk van verschil kan worden? — Of mijn schrijven hier nietodeloos is? Het is ten minste te wenschen, dat een gedeelte van dit invoegsel eens geheel te ontheren worde; maar nu nog moet ik over 't stuk der kunsten schrijven, om mijn hart te voldoen, en de eer van den Landzaat tegen den bedorven smaak recht te handhaven. o Kunsten, hoe vele zijn 'er, die geheel van de zeden der Voorvaderen afgedwaald, alle vruchten van eigen grond verachten! Dus word het tijd, dat eens die vruchten eene hoofdstoffe voor den Lofzang worden. Met recht moest de toon, die den Lierzang voegde, zwellen; ja ik mogt wel voor mijn Vaderland wenschen, schoon 't geen belangeloze wensch is, uwe lier, o Lesbische Zangeres! Of heb ik minder recht dan *Flakkus* (s)? Vrienden der Waarheid, ik moet bij deze nieuwe Verhandeling u weder herinneren, wat gij van mij te wachten hebt; of volgt mijn gevoel, of wacht mij hier te rug en staat toe, dat ik

(s) *Hor.* L. 1. O. 1. v. 33.

aan mijne gedachten eene vlucht toesta, die boven de Alpen stijgt, waarop men gemeenlijk het TOT HIER TOE zet (1).

Help God! te veel licht verblindt; maar 't oog, door uwe genade verlicht, bezit een moederlicht in zich en trekt het van de voorwerpen niet tot zich. Oorspronkelijk Licht, gij zijt ten minste een afstraalzel van 't voorhangzel des Heilighdoms. Sterfeling, welk eene kunstkamer is de gehele Natuur! Alles is 'er oorspronkelijk in, niets onderling af-

drukzel; zelfs de oogenblikken zijn elkander niet gelijk, en hoe de schepping ieder oogenblik veroudt; het toneel is nieuw, en geen voormalig keert weer in eeuwigheid!

o Onuitputtelijke Rijkdom van Orde en Wijsheid! en echter, o Wonder! draagt ieder toneel dezelfde overeenkomst met dezelfde eeuwige eenheid! Nog eens, alles is oorspronke-

lijk; de Natuur, die goddelijke kunstkamer, duikt geen onderlinge afdruksels; en 't minste deeltje draagt, zoo wel als 't geheel, een volkomen, een ondeelbaar afdrukfel van eene eehige Godheid. o Wonder Ketten van het geschapendom!

zichtbaar beeld van een' onzichtbaren God! van den onzichtbaren God; die in alles gezien word, met oogen ge-

zien, door al wat is! Maar, o Natuur, indien ik minder gevoel was; en deelswijze in uwe wonderen kunstkamer wil-

de rondgaan, nasporend rondgaan, en 't beeld der God-

heid van in den eersten Throons Seraf tot in 't minste stof op-

sporen, wat boek van goddelijke algenoezaamheid (u)

zou ik te schrijven vinden! Maar o alle menschelijke gedach-

ten van dat tijdstip af, toen Adam nog rechtvaardig voor God stond, en gedachten dacht, zuiver als de Cherub, die zich in dankbaarheid verliest tot het oogenblik toe, dat het eeuwige noodlot het laatste zegel aan de bestemming van Hel

en

(1) Non plus ultra.

(u) Divina autarkia.

en Hemel hecht; alle die gedachten zeg ik te samen vereenigd denken dit onderwerp niet door, en God alleen kan God verstaan. In dit ontzaglijk onderwerp, o *Leibnitz*, drijft uwe *Theodicea* om, als de kleinste diamant van den gordel des nachts in 't eindeloos Heel-al. — Dit zou het groot geheel, de sleutel tot alle godspraken zijn; dit was wijsheid, volkomen wijsheid; ja de eerstgeboren Throons-Heraut was niet vatbaar voor meer. — Wat boek! en echter de stof voor dat geschrift, Menschen! Natuurgenoten, ligt bloot voor ons gevoel; de mogelijkheid en trek te schrijven huist in onze eigen Ziele. — Maar hoe is dit waarheid? o Gij, die gevoelen kunt, zegt mij, gevoelt gij de aanwezende Godheid? Gevoelt gij de orde in 't Rijk der Natuur? Gevoelt gij uw' trek tot weten? uw vermogen tot vorderen? uwe ontwikkelende kracht van uitvoeren? Weet gij, wat waarheid in God is, Broeders? en blijft u nu nog twijfel over? Zijn dit geen Onweerstaanbare bewijzen voor de onsterfelijkheid uwer ziel? onweerstaanbare bewijzen, dat dit leven een schooltijd is, dat onze ziel hier in eene onderste Classe van hare ontdekkingen is; dat, daarze hier eindeloos klimt, en tusschen de meest verlichte stervende Christen, en de oppervlakkigdenkendste Seraph nog een afstand is, wijder dan de snelste zonnestraal in eeuwen zou kunnen bereiken, dat daar zeg ik nog een' Eeuwigheid voor handen moet zijn, zal zij ooit tot die volkomenheid opstijgen, waartoe de gansche natuur bewijst dat zij voor geschikt is. Ik moet u hier niet schijnen bij vergroting te spreken: denkt, wat de aarde nog voor onze vordering heeft. De bloote kennis van 't menschelijk hart, nog die, die in ieder Aa van zijne hand geschreven, in ieder punt en stip van hem gezet, zichtbare teekens toont van de ziel en 't bedrog der veinzerij verijdel. A Daar is nog eene onafzienelijke lengte! en om alle twijfel wegnemen, ziet het

rijk

rijk der dingen in, betracht u zelvan de waarheid in God, en roept uit, dat het geen tot de bevordering van uwe volkomenheid voorhanden is, en de eeuwigheid alleen elkander opwegen; en tegens elkander in de schaal gelagt alleen de evenaar juist in een punt, als de Goddelijke Wijsheid bepalen, En schijnt deze uitroeping aanvaags eene geestvervoering, geen nood, nadere beschouwing zal u doen zien, dat het gevoel van deze waarheid eene onafscheidelijke eigenschap (v) in uwe ziele is, even als de zucht tot behoud gehecht is aan uw dierlijk leven. — o Kweken wij die eigenschap! Laten wij niet meer twijfelen, maar in onze vordering tot volkomenheid voortgaan, immer aan de voorbereidselen tot dat grote boek (w) te arbeiden, het onvergangelijke in iedere vergangelijke te beschouwen! Hoger geest zal ons moed verlenen; de krachten onzer ziele zullen zich snel en sneller ontwikkelen; wij zullen, als gevorderde leerlingen, van het veranderend toneel aftappen; en gelooven wij vrij ons hart, ons gevoel, daar ons geen stof ontbreekt, om den arbeid voortzetten, zal ons geendrift tot voltooijen, noch geen eeuwigheid, om te arbeiden, ontbreken.

De kunsten, waardoor ik gelegenheid nam dit Stuk in-terukken, brachten mij op de kunstkamer van 't Heel-al, en dit deed mij redenkavelen tot de onsterfelijkheid der ziele, een leerstuk, dat ik in deze dagen niet mag achterlaten te behandelen, daar 't veel wederspraak in Europa ontmoet, en veler anderen gedrag toont, dat zij 't of geheel niet gelooven of 'er ten minste, aan twijfelen; schoon zij 't al niet wederspreken: ten minste ik stel vast, dat geen schotschriften van menschen, die aan God, onsterfelijkheid der ziele of oordeelsdag gelooven, komen kunnen.

Daar

(v) Waar van te voren gesproken is, te weeten God in alles.

(w) De divina autarkala.

Daar het nu gewis is, dat dat leersluk een allergrootste waarberg voor onze veiligheid onderling is; voor 't behoud van de Eendracht, en tegelijk eene waarheid is, die wij gevoelen, zo liet ons gevoel geheel en al verbastert is; daar denke het volk vrij, wat ijselfelikheden te wachten stonden, als men 'er gehoor aan die wanstalligen ontkenning gaf, dat God verhoede! — Maar 't word tijd van dezen uitstep tot de vaderlandsche kunsten wedertekeren.

ZEVENDE

ZEVENDE FRAGMENT.

Quid sapiunt melius quam Caetera turba fe-
ratum.

PALINGENIUS.

Kunst is nabootzing der Natuur; Natuur de Kunstkamer der Godheid; het beeld der Godheid, kenbaar in trekken, die 't gevoel aandoen; is de voortreffelijkheid der kunst nu eens Vraag? en zijn nu alle kunsten voortreffelijk? Dringen zij niet alle tot een geheel? Wat zouden voortreffelijker wezens dan menschen niet met verachting moeten nederzien op dezen of geenen geleerden dichter of kunstenaar, die zo weinig Wijsgeer was, dat hij zijn weten van eene hooge beziende, met verachting van 't andere oordeelde, en door die trotse dwaasheid, de bektrompenheid van zijne ziel te kennen gaf! Alle immers arbeiden wij aan een geheel. Alles gevorderdste, roept hier uit, het is stukwerk; maar eerbiedigt de kunsten aan alle oorden, voornamelijk is uw Vaderland; en gij, zo gij 'er zijt, die geen lof voor menschen kunst gedooft, sta af, gij zijt in de samenleving ongewild; en gij, die de voorrang niet wilt geven aan uw volk, waar 't met reden bestaan kan, gij hebt uw land en volk niet lief; en wil het volk u al niet als een onnut lid afsnijden, 't wachte zich echter vooral wel u niet in werking te stellen; gij zoudt schaden, en zo niet al door kwaadhartigheid, ten minste door

door onverschilligheid en koelheid. Gij verrukte minnaars van vreemde vruchten, gij zijt in uw Vaderland vreemdelingen, en hebt geen deel aan ons volk. Siert u met uitheemsche pluimen; en ach dat het geloogen was, wat ik zo vaak gehoord hebbe! — o die Energie der Fransche Taal! — Hoe zacht fluisterend blaast het Engelsch in 't oor! — Ik kan geen Neêrduitsch stuk met smaak lezen. — Ja, wat dit alles overschreeuwt, onze landtaal is eene taal voor 't gepeupel. — Maar kan ik zulke lieden voor met gezond verstand begaafd achten? — Weten zij dan niet, dat de talen slechts dienaarsen van 't verstand zijn, om onze begrippen naar buiten aan onze medemenschen mededeelen? Is men op schoonheid, orde en rangschikking gesteld, goed; men betrachte die in 't verstand; men verzamele veel juiste, veel klare, veel evenmatige begrippen; de wijze van die aangenaam aan anderen overtebrengen volgt, even als goede voortbrengselen door een welbestierd goed werktuig voortkomen. Nopens de landtaal is dit wel, u, zo gij 'er waart die haar veracht, zou ik moeten ten uiterste verachten; en hoe wenscht mijn hart, dat 'er niemand mag zijn, die zich behoeft te ergeren, dat ik alle zodanige, die hier in Nederland volop genieten, en met hunne ziel en zinnen, ja tederste aandoeningen, in vreemde gewesten zijn, onder het laagste gepeupel stelle, en dit echter niet uitzonderende, dat 'er eene zucht bij een' vreemdeling voor zijn geboorteland moet overblijven, mita hij 't land van verkiezing in liefde voor 't land van bestemming stelle. Mijn hart is vrij en dit vonnis Vaderlandsch.

ACHTSTE FRAGMENT.

Quis porro, praeter periculum horridi & ignoti maris, Asia, aut Africa, aut Italia relicta, Germaniam peteret? informen terris, asperam Coelo, tristem cultu aspectaque, nisi (en dit voldoet) si patria sit.

TACITUS.

Maar waarom is het Vaderland zoo zeer te verkiezen? Bataven, laar deze mijne reden aan 't Vaderland aan ulieden u tot antwoord verstreken; ik hoope dat zij alles in eens afdoen zal.

O Mijn Vaderland, mij dierbaarder en nader aangaande dan mijn bestaan! dierbaarder, daar gij ligt zonder mij kost en zoude bestaan, ik echter zonder u niet; dierbaarder, daar gij min om mijn zijt, dan ik u toebehorend ben, en alévenwel eindeloos meer doet tot mijne volkomenheid dan ik tot de uwe. Gij maakt mijn waar geluk. Minnaars der Waarheid, vermengd dit niet met voorspoed (x). Het eerste

(x) Geluk is een goed, uit deugden voortkomende en onafscheidebaar van de Ziel, die zich gevoelt vergezeld met eene tevredenheid van 't geweten; word alleen in den uitersten staat van rampspoed verloren, waar geen herstel is, als b. v. de verdoemenis. Voorspoed, een voortbrengsel van onze vlijt en 't welwillen van anderen, of 't medewerken van toevallen, volgt blind braven en goeden, maar ook lachartigen en kwaden, de laatste ver 't meeste; zij is echter nog van de Fortuin verschillend: want die gene, die gezegd word voorspoed te hebben, hadt zich een zeker Plan voorgesteld, 't geen hem gesukt. Over de Fortuin vind ik, dat *Cebes* wel zegt: *Fortuna. Nec coeca tantummodo, sed & furda etiam.* De *Felicitas* is aller bestemming; *Prosperitas* zelden van de deugdzamen; *coeca & furda Fortuna* voor die haar grijpen.

eerste is ten allen tijden het aandeel van die recht doet, het laatste zeer zelden, en ook dien afgod te aanbidden is het werk van nederige slaven van dit leven.

Heel 't aardrijk kan geen enkel volk zijn; en ofschoon God beveelt heel 't Menschdom te beminnen, belet ons dit niet bij uitnemenheid verbonden te zijn met hen, met wien de rust en onze omstandigheden ons bij uitnemenheid verbinden. De liefde aan God verschuldigt spreks te sterk in 't hart van ieder levendig schepsel, dan dat ik 'er iets van zeggen wil. Alleen dit wil ik slechts aanmerken, dat ofschoon wij menschen van eenen vader afstammen, onze broederlijke liefde, in zo lang eene reeks van geslachten, tot ongevoel toe verflaauwd moet zijn, of geheel ufgedooft wezen. De liefde des evennaasten steunt mij op eenebroederschap met betrekking tot den Stamvader, dan op een gemeene betrekking onderling, door 't gelijk verband, waarin wij menschen te samen tot God staan. Dit verband of de liefde des evennaasten kan immer onder enkele personen, om verschillende oorzaken, nader toegehaald worden. Zo verbindt ons Christenen een naauwer band om 't bloed van U, Mesias! Maar gelijk ook wij nog tot denzelfden staat of kerkhuishouding niet alle behoren: zo is met de geloofsgenoten het verbond naauwer, die uit het punt hunner beginselen tot het algemeene doel der Christenen langs denzelfden regel gaan; welke regel korter, gemakkelijker en zekerder is, naar mate dat ze rechter is (y), en even zoo met landgenoten, om de oorzaken, die hen onderling binden, als eene zelfde opperste macht, gemeen belang, op de eigen grondwet steunende, en door dezelfde bij-

(y) En welke regel kan geschikter zijn dan die, dewelke uit beginselen werkt, waardoor God alles den Mensch niets word, en zonder den eersten een Tyran of den laatste een bloot werktuig te maken?

bijzondere wetten gezocht, verkregen en beschermd; en onder die landgenooten weder naauwer de geloofsgenooten bij dezelven sloot, men sta mij hier een' uitstap toe, onder geheel het Christendom; is dit een zekere regel, dat eene wijze van God te dienen, volgens deze of geene geloofsbelijdenis; eene kerkvergadering, die men 's lands openbaren kerk als den Eersten in rang noemt (z), bestaat offschoon de overigen gevoelens, welke geene kettenijfe ofte lasterlijke leerstellingen hebben, word vrije godsdienstoefening vergund. De onbepaalde macht des lands behoort altoos tot de openbaren (a) kerk. Het is van een allereersten belang, zelfs voor de andersgevoelenden en 't geheel gemeene wezen in ieder land, dat alle, die met eenig gezag bekleed zijn, tot eene zelfde, dat is, tot die openbare kerk behoren, en dat alle met hart en ziel die kerk (echter zonder bijgeloof) toegedaan zijn; waaruit bij alle regerende leden van elk land behoort voorttenlocijen eene bijzondere bescherming en zo veel in hen is vermeerdering van den openbaren godsdienste, ver van alle onderdrukking der andersgezinden; en voorts, daar de redelijke mensch met God en zijn' wil bekend behoort te wezen, daar word in alle redelijke schepselen voorondersteld, dat zij, bij 't omhelzen van eenig gevoelen ofte partij, met hun gewoelen raadplagen, en de drangreden van dat genē, hetwelk zij verkiezen, voor overtuigend houden, en de andere als dwalingen verwerpen, de dwalende beklagen, zachtzinnig en naar de leer der liefde behandelen, maar de dwaling

(z) Ik heb liefst praëdominerend dus gebruikt en zo 't overhoofschend zou moeyen zijn, behoort die uitdrukking 'er alleen op te zien, dat de regerende leden van staat tot die Kerkvergadering moeten behoren.

(a) Men zou hier zeer dwaas doen, dit te ontkennen, en de ontkening met voorbeelden van *Keur-Saxen* en *Wurtemberg* te slaven, alzo de Vorsten van 't Duitfche Rijk geen onbepaalde macht hebben, maar névens hunne Stenden regeren. Zie *Smith Jes Rom. Germ. Tit. de Person. III.*

ling geen' voet geeven, en is dit de algemeene menschenplicht, en dat wel niet blotelijk in de natuur, maar door een werkdadig verbond naauwer toegehaald tuschen God en den Christen, zo door de leer als door 't genot der zichtbare teekenen in 't sacrament des Heiligen Avondmaals, zo is 't ook een plicht voor alle Regenten: ten einde de drangredenen, die hen gewonnen hebben, door hun voorbeeld van hoogachting voor den Heiligen Godsdienst, vele zielen voor God in Christus winnen.

Behalven de banden nu opgegeven, zijn 'er nog banden, die ons naauwer verbinden dan die van land- of geloofsgenootschap; te weten, de zachte banden des bloeds; zij binden naauwer, en de Apostel der Heidenen, Paulus, erkent ook dit: want zonder dat ik aan wil roeren de inpraak van 't bloed of de goddelijke wetten omtrent de bloedverwanten van eerbied of liefde, waarop ook steunt de toegestane bloedwraak aan een' naastbestaanden van een' doodgeslagenen bij de Joden (b), of huwelijks wetten in algemeene voorvallen, zo wil ik liever dit staven met zijne oplossing van eene gewichtige zwaarigheid, te weten, wanneer de godsdienst scheidt personen voor God in den echt verbonden en wel voor een van beider bekering; en door den Heiligen Geest voorgelicht, zegt hij, zij zullen niet scheiden; want het geloof van dezen, zal ook genen tot zaligheid zijn (c). Dus zijn wij in de liefde des naasten wel algemeen aan 't menschelijk geslacht, maar bepaelder aan onze broeders in Christus, nog sterker aan onze geloofs en noodwendiger aan onze lands, nader bijzonder aan lands- en geloofsgenoten in dezelfde personen vereend, en onverbreekbaar

(b) Zie Michaëlis 2 Deel van den bloedwreker Goel.

(c) Zie den 1en Zendbrief Pauli aan de Corinth. C. 7. vs. 10-13. —

baar allernaast aan onze bloedverwanten naar hun rang. Echt- en vriendschaps verbintenissen zijn bij uitnemendheid heilig in de oogen der Godheid. Wij houden dus niet op Waredburgers te zijn door leden van een' staat te worden, even zo min als men ophoudt aan 't Vaderland te behoren door inwoning en bijzondere burgerschap van eene stad; en, om hier nog een wiskunstig bewijs bijtebrengen, zeg ik, dat om een volkomen Alphabeth te hebben, 'er alle Letters behoren te zijn; dat zo 'er eens eene rangschikking is, de eerste letter met de tweede en derde nader verband zal hebben dan met de middelste of laatste; dat echter alle tot de volkomenheid van 't Alphabeth behoren, en het chands niet anders zijn kan, behoudens die zelfde orde, of ook de graden van afstand behoren 'er toe. Ik acht het nu genoegzaam te zijn, wat ik met betrekking tot de verschillende verbanden gezegd heb, maar nu, om alle dubbelzinnigheid te ontgaan, moet ik aanmerken, dat, ofschoon ik 't verband van 't bloed, echt- en vriendschap nader acht (zo als 't zelve ook in waarheid is) dan landgenootschap ofte eenig ander verband, zo is dit met betrekking tot de enkele personen van land- of geloofgenoten: maar eene andere is de betrekking aangaande het gemeene wezen van staat of kerk. Hier zwijgt bloedverwantschap, hier zwijgen alle enkele deelen, wanneer 't geheel spreekt. B. V. met betrekking tot het verband met de kerk of den staat vallen nimmer vergelijkingen omtrent andere enkele personen of leeden; want in die beide is eene hoofdbedoeling, die volkomen met onze natuur overeenstemt, zodat de enkele hier van afdwalende leden ofschoon, met betrekking van haar verband tot ons, door bloedverwantschap of ander verbond zeer na, hier nooit te vergelijken zijn; want het naast verbindende verbindt niet zo zeer als ons geluk, en verre, dat wij om eenig verbond ons

R

geluk

geluk zouden opofferen, behoort ieder verband tot ons geluk te dienen (d). Die voortreffelijke hoofdbedoeling van kerk en staat is, met betrekking tot alle leden en onderhorigen, 't geluk met de eer der Godheid verbonden; het ware zelfs belang. En wat is overeenkomstiger onze natuur dan ons zelve te beminnen? Ieder scheepsel voelt een' trek naar geluk, en eene liefde voor de oorzaak van dat geluk, dus moeten de middelen, die ons tot hetzelfde geleiden voor alles ons dierbaar zijn, en in kerk en in staat leggen deze. Geen wonder, als een rechtschapen burger zijn vaderland of die gemeenschap van menschen zich dierbaarder noemt dan zijn tegenwoordig bestaan. Zelf kerk en staat beschikken de middelen tot geluk, in hen liggen die middelen, ja, 't geluk zelf; in ons een vermogen van deszelfs genieting en aanwending en ons huidig bestaan is niet meer dan een tijd, *waarin*. Houdt dat bestaan op, weinig verlies in zich zelve voor ons, 't wisselt met eene eeuwigheid af, eens zijnde, zijn wij voor de eeuwigheid; maar 't geluk en de middelen ter bereiking en de wijs, hoe wij de eeuwigheid zullen genieten, gevoel ik, en o minnaars der waarheid, gij gevoelt het met mij, moet ons eindeloos dierbaarder zijn, het gaat ons nader aan dan ons tegenwoordig leven. — Maar nu tot het Vaderland. Zie hier, waarom 't ons zo dierbaar behoort te zijn. Die samenleving bevestigt ons in 't genot van de schatten der natuur voor anderen, die opent onze ziel voor de begrippen van den godsdienst, welke een onfeilbaar middel tot de zaligheid is; die verwijdt ons hart voor 't warme gevoel van edele aandoeningen, voormaken van eeu-

(d) NB. Ik verzoek mijn Lezer, om 't verschil tusschen geluk en voorspoed te stellen. Daar is geen contract zelfs 't pactum nudum in de natuur, om 't welk gestand te doen, wy onzen voorspoed niet mogen en moeten opofferen; maar ons geluk is van hier niet, en ook een pactum, daar tegen aantegeaan, verbindt niet.

eeuwig geluk, en wat iets meer zij, en dit geloof is volstaande om de vruchten van zijn' grond verkieslijk te maken. Nu dan sta mij vrij toe, dat ik het noeme dierbaarder en mij nader aangaande dan mijn bestaan van heden. Hoe nader aangaande dan mijn huidig bestaan? o Ja! Maar welk een heirleger van tegenwerpingen zal het *Egoismus* (e) mij hier maken! Maar, o doodvijand van de samenleving, uw naam is zo valsch als alles, wat gij leert, om u te wederleggen is hier genoeg gezegd. — Nog weinige woorden, en ik acht alles voldongen. Oplettend op de huishouding der Godheid, de overeenstemming der dingen, en ook zonder van buiten afkomende begrippen verzekerd van mijne eeuwige voortdoring, in eene vrolijke overdenking des doods, herinner ik mij, hoe gij smeekte, *Klopstock*, daar gij uw lied van den Godmensch zongt. „Moederlijk land, aarde, ik zie u dan weder? zijt van mij gegroet, gij, die in uwen koelen schoot, mij eens tot hen, die in God ontslapen zijn, begraven, verzamelen en mijn gebeente zacht bedekken zult. Maar ach! en dit smeek ik van mijnen Verlosser, laat het eerst dan zijn, als ik het heilig lied, dat ik van hem zing, ten einde bracht hebbe!” En 't is door die gewisheid van voortdoring, gesterkt door den heiligen Godsdienst, welks kepnis met alles wat wij bezitten of weten, ik, en alle, aan 't dierbare Vaderland schuldig zijn, dat ik vaststelle, onwrikbaar vast, jazo, dat schoon een Engel anders leerde, ik zijne lessen verwerpen zoude, mij, mijn vaderland nader dan 't aardsch bestaan aantegaan; want wel haast en ook ik zal verscheiden zijn. Wat is eene vlucht

(e) Een mode-woord, dat natuwerlijks bitlegging vereischt, omdat het in onze dagen in vele monden is; ja zelfs galant schijnt. Het komt voort uit beginsels van een hart, dat van alle orde afwijkt en zweeft op de toppen van lieden, die klein genoeg zijn, zich afgescheiden van 't groot plak den volkomenheid te beschouwen.

vlucht van weinige jaren! ja wat eene eeuw! en de Rechter van alles, de geduchte Rechter beklint zijn' zetel ook voor mij. Wee mij! Wee u! dan alle, die hier vooraf de goddelijke inspraak in uw geweten gesmoord hebt! Triumf dan de verdedigers der waarheid en minnaars van hun vaderland! En hoe zal daar de voormalige tijd van mijn bestaan mij baten, om te bewijzen, dat ik deel aan 't goddelijk bloed uit genade te vorderen heb. Niet door de bescherming van dit stof der verwezing, voor ieder stofje voor ieder tochtje en windje; niet door de opzameling van schatten, die vergaan; niet door de eerzucht, waaronder wereldsteden tot puinhoopen worden en de yferen zool het golvende graan, der lachende akkers vertreedt; wien 't zuchtende landvolk met gewrongen handen de oogen ten hemel slaat, als vroegen zij den Almacht, hoe zijn zucht naar orde zulk eene verwoestende wanorde gedogen kan. Neen, neen, door alle deze niet! Door uitgeoefende plichten, door zucht naar volkomenheid, door liefde voor volk en vaderland en door onbeschroomde bescherming der waarheid. — Ja, 't vaderland zal pleiten, en deze uren *waarin* niet, niet dit bestaan. Verre! Dit huidig bestaan zal onderzocht worden. Rechtvaardigheid houdt de Balans, daden en vermogens worden gewogen en de Evenaar beflist onherroepelijk voor de eeuwigheid. Het Vaderland zal 'er pleiten. Terecht dan, al was mijne dankbaarheid slapende, waakt mijn belang (het rechtschapen zelfselang, welks uitzichten aan de andere zijde van 't graf zijn) en dat noopt mij, mij van dien voorpraak te verzekeren:

Uit deze beginselen, o Broeders, betaamt het ons allen te handelen; en o, dit zucht mijne ziel tot u, o God, laat mij rechtschapen leven! Laat ook mij de aarde zacht bedekken; maar dan eerst, dan, als ik mijne plichten in 't gemeen aan de Menschelijkheid en in 't bijzonder aan 't

Va.

Vaderland betracht hebbe, en mijne schuld betaald is, opdat een gewichtige voorspraak uwe genadegift voor mij verkrijgbaar, make.

Broeders, Vrienden der Waarheid, dit is eene luidklinkende uitspraak, alles wat van 't Vaderland is, strijdt het tegen de zedelijke deugd niet, is te verkiezen, en uwe dankbaarheid aan 't Vaderland, en uw belang met hetzelfde, en 't belang van den grootsten dag, alles, alles noopt u tot de plichten, die 'k hier heb trachten aanteprizen.

NEGENDE FRAGMENT.

*Ergo festina morbi Cognoscere causam;
Utque illi facile occurras, Contraria sume.*

PALINGENIUS.

Tacitus beschrijft den Batavier, als getrouw en braaf, zonder heb- of dwangzucht, en alle tijden getuigen, dat dit waarachtig is; en o hoe moet mijn hart dan het toeval zegenen, zo 't anderzints een toeval is, dat mijn bestaan bepaalde tot dit land, en dus mijn lot aan dit Batavië hechte, en aan een Volk, wiens losspraak ik hier opmake, ofschoon met klachten vergezeld.

Maar nu stijgen mijne gedachten ter vlucht, hoger dan 't Aonisch gebergte, of 't stelsel der Wareld, en een stroom van zachter geruisch dan verdichte Aganippen, van groter schatten dan de Pizon, van meerder genezing dan de beek Siloach, stromende langs verhevenen orakel dan dat van Jerusaleem, een stroom, die eeuwige liederen nabauwt, een' schat der zaligheid ook in de zielen der menschen uitgiet, wonden geneest, die dieper verholten zitten dan de bodem des afgronds, en vlietende voorbij 't Altaar van den God-mensch, alwaar 't geheim van den toekomstigen dag des zegenpralenden Konings verborgen ligt, in archiven, noit door geschapen wezens ingezien, maar altoos open voor 't oog van een' drieëinig God; en hier, hier lande ik aan en kome tot u, o juichende Reien, die vrolijk

lijk zongt, toen de goddelijke wil als uit den hoofdsche-
 del der wijsheid, duizend wareden ontspringen deed, en
 onder deze mijn moederlijk land, mijne aarde, laat mij hier
 rusten, indien menschelijke gedachten hier rusten kunnen, en
 Ulieden vraag ik (want gij weet het, gij kent den staat onzer
 bevatting: want gij zaagt Adam geboren worden) — „ zo
 „ ik de volkomenheid bevatten kan, waarmee dit rijk des
 „ lichts beheerscht word, zo leert mij uwe volkomen
 „ vrijheid kennen, verbonden met de eeuwige voorbeschik-
 „ king der eeuwige Godheid. o Doet mij den eerstgebo-
 „ van alle eerstgeborenen zien, den Leibnits onder de En-
 „ gelen, dat hij mij de Theodicaea des Hemels lere; dat
 „ hij mij in de goddelijke huishouding onderwijze, en ver-
 „ hale, wat, o Myriaden van kinderen des lichts, u behield,
 „ toen Satan, de boosdoender, 't zwarte plan van oproer
 „ ontworpen ter uitvoering bracht, toen hij de helsche ke-
 „ tenen van slavernij voor den vrijen Hemel gesmeed had,
 „ en met zijne boze scharen het voorgeburgte voor den
 „ troon der Godheid bestormde. Toch vooraf, zo klach-
 „ ten tot u komen mogen, zoo hoort de mijne over hem
 „ wiens naam voorheen zo blinkend onder U lieden was
 „ (*Lucifer*), maar die nu geheel uit het boek des Levens
 „ gewischt is. Hoort mijne klacht over hem, (den Satan):
 „ Gij weet her, gij kent dien zaijer van 't zaad des op-
 „ roers, dien heersch- en dwangzuchtigen, die voorheen
 „ de booste onderneming deed, maar ook de stoutste,
 „ zodat alleen een onsterfelijk wezen die kon onderne-
 „ men. Maar ook u geheugt, hoe de Held, de Kracht
 „ Gods, de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, zijn' ge-
 „ dachten donder, dien toen nog geen geschapen wezen
 „ kende, uit zijne schuilplaats hervoortriep; gij zaagt de
 „ gelederen van zijne slagordenen splijten; gij zaagt de

R 4

„ ver-

„ verschrikkelijke wanorde zijner scharen; maar ook gij
 „ zaagt, hoe 't gansche heir in de eeuwige duisternis stor-
 „ tede; Ulieden heugt dit. Maar o herinnert u ook ons ge-
 „ slacht! Menschen kunnen hier niet onbekend zijn, be-
 „ woonders van een gestarnte, dat later oorsprong, een
 „ geslacht, u nabestaande, in zich zelve vol oorspronge-
 „ lijke onschuld, bedorven door de Hel, geslacht bij ons
 „ het eind en de kroon der schepping, geslacht, gevormd
 „ om alles te genieten, alles te smaken. Maar waartoe
 „ verhaal ik Ulieden dit, Hemellingen! Immers hier bij dezen
 „ altaar is reeds de tweede Sabath (f) gevierd. o Gij kent
 „ ons, ja, gij kunt meelijden hebben met het lot van Adams
 „ zonen; en even als zij, wier geloof op aarde levende
 „ is, ziet gij naar den geheimvollen tijd van den derden,
 „ den grootsten en albepalenden Sabath uit; en Satan zelf
 „ ziet dien geduchten dag reeds als nabij te gemoet: Dus
 „ woedt hij te sterker, en wel onder ons, om 't Rijk van
 „ Hem bij ons te verstoren, dien gijlieden geknield aan-
 „ bidt. Hij woedt alom, maar ik klaag bijzonder over
 „ zijne woede bij mijn volk, en gij, die door God ver-
 „ licht, het stelzel van duizend Wareden in uwe gedachten
 „ ligter met alle bijzonderheden overziet, dan ons oog een
 „ warelddeeltje op eene Landkaart, gij, gij kent van mijne
 „ woonplaats stip voor stip en uwe gelaatkundige oogen door-
 „ zien

(f) By dezen altaar is reeds de tweede Sabath gevierd. De gedachte is
 van Klopstock overgenomen en heeft grond in de heilige waarheden zelve.
 Of zou om 's menschen verlossing minder een feest in den Hemel gevierd
 zijn, dan om zijne schepping? De eerste Sabath na 't volbrachte werk der
 Schepping heb ik in mijne Ode aan de Vrijheid tot grond gegeven de blijd-
 schap der Engelen, dat daar nieuwe redelijke Schepselen in 't bijzonder,
 door geheel de schepping in 't algemeen 't rijk des lichts vermeerderd was.
 De tweede Sabath is, waar de breuk door de Hel veroorzaakt geheeld
 werd. En wat? wat zal de derde zijn? De volkomen ondergang van 't
 rijk der Boosheid.

„ zien door een' trek van ieders wezen, in welk eene lijn
 „ hij van den Stamvader der menschen afdaalt; o kent dan
 „ ook mij, leest uit mijn gelaat mijne geschokte ziel! Of
 „ zou ik van Batavië, mijn Vaderland geen teekens dra-
 „ gen? O gij verlichte Engelen, duldt, dat ik u bijzon-
 „ der verhaale den staat mijns lands! en hoe, (maar ook
 „ hoe vruchteloos) hij, wien God verdoemde en met zij-
 „ nen bliksem brandmerkte en dien gij veracht, aldaar woedt.
 „ Mijn Vaderland, door de onvermoeide zorg en vlijt van
 „ Prinzen (zoo noemen wij eersten op aarde) groot en aan-
 „ zienelijk, met betrekking tot de aarde, en vrij, zo gij,
 „ o Hemellingen, anderszins vrij zijt, was gelukkig; doch
 „ ziet ons nu in oorlog (in 't klein een afdrukfel van den
 „ staat, waarvan gij door den opstand des Duivels kennis
 „ verkreegt) in oorlog en niet genoegzaam gewapend. Voor-
 „ zichtigheid alleen kon ons beschermen en gewin van tijd
 „ was goud, en dit was eene gelegenheid voor den Koning
 „ der Duisternis; deze wilde hij zich niet laten ontslip-
 „ pen. Hier kon hij 't zaad van oproer zaijen, om, of het
 „ hem gelukte, of het wortels schoot, duizend te doen om-
 „ komen, burgerbloed te doen stromen, ten einde vele,
 „ ach! vele onverzæend met God in 't midden der slach-
 „ ting sneuvelende, hem ten prooi wierden, om zijn Rijk
 „ te vermeerderen, en 't Rijk van Hem, bij wiens altaar
 „ gij hier staat, waarbij ik u bezweer, hebt mijn volk
 „ lief! te verkleinen. Geen middel bleef onbeproefd, een
 „ geschrift, waarvan het ontwerp in de hel zelve gesmeed
 „ was, werd alomme verspreid, en, o gruwel! betijeld
 „ aan *Neêrlands Volk*. En welk eene gruwelijke aanmoedi-
 „ ging volgde hier niet op! Zelf de boze Satan bediende
 „ zich van de kunst, die alleen den Hemel behoort. Gru-
 „ wel over gruwel, tot dat eindelijk de laatste aanspraak
 „ volgde,

„ volgde, o schande! De hoofdbedoeling des Duivels heb-
 „ ik u voorheen gezegd, maar gelijk de duizeling zijns
 „ vals zijn verstand beneveld heeft, zo is hij, schoon hij
 „ zijne monsters vervormt, niet kunstig genoeg, om hun den
 „ schijn van deugden te doen aanneemen. Wij alle zagen,
 „ dat hij de boze ondankbaarheid gebruikte, wij sidderden,
 „ niet uit vreeze, maar door eene trilling in 't bloed; veroor-
 „ zaakt door eene drift, om dien Helhond tekeertegaan;
 „ en gruuwt, ja gruuwt, gij Engelen! Het middel om
 „ zijn doel te bereiken was een boze laster tegen een
 „ Zoon en Erfgenaam van deugden en waardigheden der
 „ Prinsfen, zijne Voorvaderen, Zuilen der Kerk en des Staats,
 „ ja, greep moeds genoeg, om in hem de hoge opper-
 „ macht te honen, ja God zelf; en van alles, diende in
 „ 't gruwelijke plan, zelf de vrijheid, de hemelsche vrij-
 „ heid; even of een volk niet vrij kon zijn en een' Josua
 „ aan 't hoofd hebben; en o! maar dit schreeuwt, ver-
 „ scheurende wolven gaan om, niet in schaapsklederen,
 „ maar in die van Herders! Ja, 't geloof, uit den brand
 „ gered, is in 't uiterste gevaar op aarde bij ons, en Gods
 „ genade verschopt wordende, zal zodanig een vrije wil nog
 „ eens geleerd worden, waardoor men 't eeuwig besluit
 „ ontkent? En wee u, toekomstende tijden! Stuit men dit
 „ kwaad niet, wacht dan een nakroost, waaronder eene
 „ volkomen verwoesting overhand zal hebben. Maar neen,
 „ ging de Duivel weleer, als ik een' Dichter (g) geloo-
 „ ven mag, in 't gelaat van een' Baals Priester, om, en
 „ vermogt hij tegen Gideon niets, dan zal hij ook nu
 „ niets vermogen: en zekere Godgeleerde van de zuivere
 „ ware Kerk zeide voor eenigen tijd te recht, de Duivel

„ is

(g) F. v. Steenvijk in zijn Gideon,

„ is een verwonnen (maar laat ik liever met betrekking tot
 „ ons zeggen) vaak verslagen vijand. Ja, Hamellingen,
 „ een Vorsten-Verdediger een Verdediger der grondwet is
 „ genoeg (h), waarheid schuift alle nevelen weg; en ook
 „ dit wil ik tot lof des Volks zeggen, het eerst ontstane
 „ monster werd ten strengste vervolgd, en in 't algemeen
 „ deden geene lochenwichelaars het kwaad, dat zij zochten,
 „ Het was alles te vergeefs, geen woedende Satan ver-
 „ mogt iets, en zie hier den Lof, dien ik aan 't zedelijk
 „ Carácter des Volks wijde, ik zwaai dien mild toe; hij
 „ behoort mijnen Landgenoten dubbeld. — Alles is te
 „ vergeefs; want mijne Broeders gedragen zich als 't
 „ aan verlost betaamt; zij volgen de eerste les, *Hebt*
 „ *elkander lief*; geen miltzucht rukt het zwaard uit de
 „ schede, noch geeft het eene vermoedelijke Veerkracht (i),
 „ om te woeden tegen zijn eigen heil, tegen de Voorstanders
 „ van de aloude voorrechten des Volks of hunne Zo-
 „ nen (k). Nog geven wij den Keizer, wat des Keizers
 is,

(h) Zie het Boekje de Stadhouderlijke Regering en 't Stadhouderlijke Huis verdedigd.

(i) Verdoemelijke veerkracht te recht! Maar veerkracht van waar dat woord? vraagt gij, Lezer. Het is een mode-woord en gebruikt mischien, om gelegenheid te hebben 't belachelijke misbruik aantetonen. Wat is Veerkracht? Eene natuurlijke wederwerking tegen eene onnatuurlijke buiging; een lichaam dus een gelijk vermogen aan beide zijden hebbende, uit zijne richting gebracht door eenig van buiten afkomend vermogen, word aan de eene zijde gedrukt, aan de andere zijde gerekt, dat werkend vermogen weggenomen, houdt de drukking op; de krachten worden gelijk, en 't lichaam keert tot zijne natuurlijke richting; en wat begrip men dus aan veerkracht hecht, 'er komen altoos begrippen van vanbuitenwerkende vermogens bij, en in 't veerkrachtig lichaam nooit geen ander begrip dan van lijdelijke eigenschap.

(k) Als Willem den Eersten schier het Graaffchap van Holland werd opgedrongen, verwees hij zulks en wilde het niet aannemen, zonder dat de Gildens en Schutterijen 'er mede in bewilligden, ziende op de oude rechten, dewelken die Broederfchappen in ons land en in de Vrije Rijkssteden hebben.

„ is, en nog op de goddelijke genade hopende, Gode
„ wat Godes is. Nu heb ik, o Hemellingen, u mijne
„ klachten ingebracht, o doet mij hem nu zien, dien wij
„ Eloa noemen! dat hij mij lere de wegen der Godheid!
„ Want, o gij Kinderen des Lichts, gij ongevallen, die
„ kracht, die kracht, die u de hel deed weerstaan, die
„ kracht helpt ook mijn volk. o Dat hij mij dan lere,
„ opdat ik een lied bare tot bevestiging van deze volko-
„ menheid!”

Maar ach! wat wolken omgeven mij en voeren mijn' geest
als op den wagen des Propheet's, in mijnen kerker! Alles,
alles zwijgt voor mijne zinnen, maar mijn gevoelig hart
keert vol waarheid te rug. Aan mijn gevoel is de lering
geschied, en mijn hart klopt van de waarheid. Mijne vraag
is beantwoord, als ik vroeg, wat de kinderen des lichts be-
hield? en een ogenblik dat ik adem hale! dan, dan, Vrien-
den der waarheid, zal ik ook u beantwoorden, ook voor u
doen horen, wat het Rijk des Lichts behield.

TIENDE

 TIENDE FRAGMENT.

Virtus in astra tendit, in mortem timor.

SENEC. in HERCUL.

Dat Heersch-en Dwangzucht, gevoegd bij den verdoemlijken Hoogmoed van geen meerder' te willen erkennen, de naaste oorzaak van den opstand des Duivels was, is klaar. Dat hij zijne boze schaaren de vrijheid des Hemels eerst deed min-, daarna verachten, is buiten twiifel. Maar hoe! de Vrijheid? Ja, en wel na haar eerst van dezelve en van hare rechten, als onsterfelijke wezens, valsche begrippen ingeboezend, en ware Vrijheid met wet-en hoofdeloosheid vermengd te hebben.

Nu, beken ik, kunt gij meer en gewichtiger vragen doen, dan de Sphinx, en mij dunkt alle deze rollen mij te gemoet. — Wat kan de moeder-oorzaak geweest zijn? want uwe naastgegevene is geen eerste. Vanwaar die Kinderen der Boosheid, daar geen boosheid is? Gij zoudt ons schier tot Perfen maken en twee oorzaken doen stellen; en vanwaar de mogelijkheid om valsche begrippen van eene eenheid te verwekken, daar geen nevel is, die 'er een' verduisterenden schutdoek voorhangt? — Ik beken het, dit al zijn tegenwerpingen van gewicht, maar zij laten zich, na eenige aanmerkingen, beantwoorden. De grondoorzaak van ieder uitwerking is boven de vatbaarheid van geschape wezens omtrent alle dingen, en de kennis van die (*scientia causarum primarum*) is nog eindeloos boven de (*Autarkeia divina*), betrach-

trachting van Gods algenoegezaamheid in alles verheven, en wij immers kennen geene eerste tusfchen oorzaak, waarvan 't ook zij. Wij kennen God door de zichtbare Wæreld als eene oorzaak van alle orde, wy kennen Hem als den onzichtbaren, van wien al 't zichtbare en onzichtbare; als den Geest, van wien al 't lichamelijke, maar ook 't geestelijke afhangt, maar wij vallen veelal direct van Hem op de naaste oorzaak van 't geën wij zien, en daarom dewijl juist de middelwegen tusfchen eene moederoorzaak en uiterst gewrocht ons raadzelepen zijn, en diep verborgen. Gij, vrager, zult nu ligt besluiten, dat ook in Hem, in wien wij de moederoorzaken alles goeds stellen, zonder de middelwegen alle te kennen, ook de oorzaak van 't kwaad is; maar ik bid u niet te haastig; waarom besloten, eer men aan de Reden gevraagd heeft, of men dus besluiten kan? en deze verwerpt het, omdat geene strijdige eigenschappen in God te dulden zijn. En waar bin? Wijl die strijdige eigenschappen te samen een voortbrengfel zouden moeten voortbrengen om gekend te worden, en zegegen elkander? een gelijk gewicht houden, en dus God zelf wederom ophouden, zoude eene opperste eerste oorzaak, zelf door oorzaak van 't kwaad te zijn, te kunnen wezen. 'Er is dus iets anders oorzaak van, gelijk gij gevoelt, o Vragger! — Maar wat! Ik zal met *Socrates* u zelf doen antwoorden, na nog eene gemaakte aanmerking: Stel u tusfchen den Wijsgeer en Landbouwer in, Vraag den laatsten, waar om de vruchten op dien en geen anderen tijd wasden? Hij zal u zeggen, omdat 'er wasdom in de lucht is, en niets is gemeenzamer dan zijn spreekwoord 't is groeizaam weér; terwijl de natuurkundige u de eigenschap van uitdijning door de warmte leert kennen in alle lichamen, en stel, dat hij u zegt, wij willen ons bij een weinig bepalen, om te beter te zien, hoe 't met den wasdom gaat, alle lichamen zijn uit

uit de vier Hoofdstoffen saamgesteld; alles is in eene eeuwige beweging; in 't rijk der dingen word niets vernietigd; en zelf 't geen wij bederf noemen is vruchtbaarheid; de lichamen tot in de kleinste deeltjes toe zijn met aderen doorsneden, en vol buisjes, waar de verschillende hoofdstoffen op eendeloos verschillende wijzen, naar 't verschil der lichamen, vergaderen en gekleinst worden, welke verschillende samenmenging de verscheiden aandoeningen verwekt, die op onze zinnen hebben; de samenkomst der hoofdstoffen komt voort door eene aantrekkende kracht, zo als wij door 't voortbrengfel zien, en waarvan de oorzaak behaiven die wij in God stellen, en wij de onderhouding noemen, verborgen is. Dus de eene opzodanig eene wijze, de andere dus redenkavelend, en wel ingezien, is de eerste een leerling in de onderste, de tweede nauwelijks in de derde klasse; deze ontwikkelt tot aan zijn zinnelijk gevoel, gene gaat een paar stappen wijder, en komt tot de hoofdstoffen en derzelver samenkomst toe; maar beide hebben zij aandoening van 't wezen, dat de dode stof in beweging zet. Ziet gij nu niet, dat tusschen de hoogste middelloorzaak, die wij bereiken en de wijze hoe God tot daar werkt, nog duizend middelwegen zijn? en deze, die ter zaak dienen, bevatten wij niet, maar voelen de gewrochten. Wat zullen wij nu begrijpen van iets, waarvan de oorzaak der oorzaken geen oorzaak zijn kan; dat ook geen eeuwige grondoorzaak hebben kan; dat wij echter ontdekken te zijn; dat wij zeker weten dat is? Wat anders, o Vragers, maar teffens Vrienden der Waarheid, gij antwoordt; uw hart spreekt; wat zegt het? Dat het niet begrijpen van dit geheim 't eigen van een geschapen wezen is; dat hier geloof te hulp komen moet; dat die in de geheimste archiven der Godheid opgesloten; voor den

ver-

verlichtsten Aartsengel ook zelf een raadsel is. Wij kennen de dingen door de gevolgen: Satan viel, 'er is een boosdoender, een rebel des Hemels geweest; voorgaande Fragmenten hebben hem genoeg uit zijne werken doen kennen; maar nu, nu komt het tot de vraag: o Myriaden van Kinderen des Lichts, wat behield u? Wat? De zuiverheid uwer begrippen, de ware kennis der vrijheid; gij gevoelde, wat het het was, en waarin dat bestond uw geluk; gij erkende, dat de overeenstemming in de wegen der Godheid uw eeuwig heil met de dadelijke orde verbonden; dat, om in alle uwe daden vrij te zijn, gij slechts op uw geluk en 't welzijn van 't Geheel behoefde te zien; dat, om een' waarlijk vrijen wil te houden, uw wil en de behoeften van uw hart moesten overeenstemmen, om uwe eeuwige bestemming medetewerken, dat ieder wezen een' ingeschapen trek (*Instinct*) heeft, dat het tot geluk leidt; dat God aller heil wil; dat wij alleen dwalen door een valsch begrip van geluk; dat de wil met het instinct overeenstemmend vrij is; dat die wil ook daar vrij blijft, waar geen valsche begrippen afdwaling veroorzaken kunnen, en waar wij dus willen wat God wil. Dit zijn grondwaarheden (*Axiomata*) voor een gevoelig hart, en hiermede is de stelling als een begrip bij gevolg, (*dat de wil en daden der redelijke wezens, zoo lang die goed zijn, alleen vrij zijn, en volkomen overeenstemmend met Gods besluit en de eeuwige bestemming der geschapene wezens;*) ten naauwste verbonden. Ik voel, dat ik, schrijvende van die waarheid, zo vol worde dat ik een boek, in plaats van een Fragment stellen zou; dus zet ik bij de beschrijving van dat geene, wat ook de Hemelingen dus in gezien hebben een punt; Maar zegge ten overvloede, dat als Dwaling, Boosheid en Boosheid den val der Duivelen voortbracht, dat Waarheid, Deugd en die Kracht Gods

Gods het behoud der zegenpralende rijen was, en trek tot gevolg, dat alles wat tot behoud van orden en, bevordering tot volkomenheid onzer aller bestemming dient, waartoe eene gehoorzaamheid aan de wetten en eerbied voor de personen, dieze dadelijk doen werken, als ook aan hen, die onder hen Regenten zijn, hogelijk dient, dat die gehoorzaamheid de ziel der samenleving is; de samenleving een band der menschelijkheid is; ja dat 't eerste middel, om bij God een Engel te worden, is, hier op aarde een mensch te zijn.

*Weg met het boozen rot, dat aller daden doemt,
En alle kundigheid uit dweepzucht ijdel noemt;
God haat die dwaasheid, en naar zijner wijsheids orden,
Zal die hier leeft als mensch, bij hem een Engel worden.*

FRAGMENT uit een van mijne nog ongedrukte Stukken

O Vrienden der Waarheid, is deze gevolgtrekking recht, zo vermaan ik u, blijft gelukkig, blijf bestaan even zoo als 't rijk des Lichts bleef bestaan; verwerpt hem onder wat gewaad hij u verschijnt, die anders leert, al was hij een Engel. Of, Broeders, zijn deze lesfen valsch, doet dan de zonde weg uit het midden van u, en spaart ons geen' oogeblik.

ELFDE FRAGMENT.

— *emitur sola vertute potestas.*

CLAUDIANUS.

Broeders, Zonen van 't Geluk, wien dikwerf de voorspoed ontvlucht, zoude ik mij ophouden u in een bijzonder Fragment de Vrijheid te schilderen, of hebt gijze niet genoeg gevat, toen ik over den Staat der Hemellingen sprak? Ziet gij niet duidelijk genoeg, dat de gehoorzaame Hemel vrij, de oproerige Hel dwangzuchtich en slaafsch is? Neen, neen eene politieke beschrijving van Vrijheid moet gij van mij niet wachten. Wilt gij echter hier van iets, 'er zijn doorluchtiger Schrijvers (1), zij kunnen en zullen u voldoen. Ik zal u nog een weak voor 't laatste stuk geven, de Voortreffelijkheid van den dienst aan Vaderland. Dit is een Leergedicht; maar ik wil mij met geen regels ophouden in Fragmenten voor 't hart geschreven; maar hoort vrij, wat leer ik 'er in gegeven hebbe. Voor eerst, dat voor den dienst van 't land alleen geschikt zijn zij, die 't liefhebben, niet met de drift van een patriotismus als dat van de schreeuw-ers in openbare Koffi-Huizen, die geen Volks noch Wereldkennis bezitten, dat van hen ook niet te vorderen is, die zeer nuttige ten minste onschadelijke wezens in de Maatschap-
pij

(1) *Pestel* in *Commentario de Republica Batava en Laxac* Hollands Rijkdom in 't Derde Deel.

een staat gesien kunnen om te voldoen, of om dat een ander op dezelfde stof verhit werd, ons voorkomt: de eeter der uitvoering beaamt, maar beide die bezakten vervallen geheel uit mijn plan, zo rampen of een verbaasend dood mij belieten te voldoen aan die beloften, des lechts, Vrienden der Waarheid, dat gij mij ontflagen konnt: zo een ander mij voorkomt en 't wel des, geen goed, 'et zal voor mij altoos stof overblijven, om iets nutigs te doen en mij zelfs strekend zijn: nademaal mij die stelling uitgemerkt te zien meer toert dan de eeter der waarheid.

TWAALFDE FRAGMENT.

Alverdedigend Besluit.

Onder de vurigste gebeden; die ooit van ons Vaderland voor Gods troon gestort zijn, zijn die te tellen, die wij voor de geboorte van dezen Prins storteden. God heeft gehoord en verhoord, en gaf ons dien Stadhouder op ons gebed en aan dien van den Hemel afgebeden, en van God geschonken Stadhouder droeg ik dit geheele Werk op, uit eene hoogachting, die ik en alle rechtschapen lieden en aan den persoon des Stadhouders en aan dat Huis verschuldigd zijn. De Stadhouderlijke Regeering en 't Stadhouderlijke Huis verdedigen word thans door een veel kundiger en dus geschikter en eerder hiertoe geroepenen gedaan, die schoon hij zijn naam verzwijgt (waaraan ik geloof, dat hij zeer wel deet) zulks

chter niet om zijne principes behoefte te doen, die altoos voortreffelijkst zijn; dus zou het historische hier overbodig zijn: Edoeh, opdat men zie, dat die geene, die belangeloos de waarheid willen verdedigen stoff tot in 't oncin-dige hebben, wil ik de tegenstrevers van dat doortuchtige Huis met wapenen tekeergaan, waar voor ook de booste sidderen; is te niet terstond, ten minste als zij op den sterf-bed liggen, maar hoe? Gereed, ja gereed om dadelijk voor God te verschijnen — ja te verschijnen! — maar niet bereid.

In 't jaar 1748, o geduchte God, voor wien ik wane in mijn oorsprongelijk niet te verzinken, als ik aan u denk, voor u o God bekende doen ons volk, dat gij, door den *eersten Willem*, ons uit den diensthuize van Spanje geleid had, als door een anderen *Mozes*; dat *Maurits* een tweede *Josua* geweest was; datwe onder *Frederik Hendrik* een' tweeden *David*, een' man naar Gods harte, rust genoten hadden; dat gij, om onze misdaden, dien Vader des Vaderlands en kort daarna zijn zone *Willem den II.* ons ontrukte; ja datge, om ons te kastijden, *Cromwel*, die van 't bloed van uwen gezalfden den moordbijn had doen druipen, verwekte; voorts dat wij u, o God, verworpen hadden in den persoon van *Willem den Derden*; dat gij de vijanden uwes naams zelf tegen ons verwekte, om onze ondankbaarheid te straffen, te weten, *Lodewijk den Veertienden*, Koning van Frankryk, *Karel den Tweeden*, Koning van Engeland, en *Barend van Galen*, Bisschop (m) van Munster; dat gij, na onze vernedering ons barmhartig waant, ons de oogen deed openen, een' anderen *Salomon*, *Willem den Derden*, deed verkiezen; dat wij ook toen

(*) Men vindt de woeke dier Vijanden der Hervormde Kerk, en de brog van Neerlands lijden in dien tijd nergens schoonder en beknopter beschreven dan de twee redevoeringen van den Hoogleeraar P. BURMAN *de Belgica effluvia, & de Cause Belgicae affluvia*.

pij zouden kunnen zijn; behalven dit schadelijk gescreuw; maar die 't land in de gestelde form van regeering lief hebben uit zucht tot orden; die 'er Goed en Bloed, is 't nood, vrolijk voor opofferen kunnen; en wie kan 't 'er voor opofferen? Die, volgens een stip van ons eersten Fragment, de boosheid uit kracht van geweten versmaden kan; die met de schone Geestvervoering van liefde, in 't derde Fragment beschreeven, aangedaan is; met den moed van den Held voor de waarheid, in 't vijfde Fragment aangestipt, aangedaan, gevoelig overtuigd van de waarheid der onsterfelijkheid; die ik in 't zesde Fragment heb aangedrongen, een Voorstander van de Vaderlandsche Kunst, en niet een verachter van de schoonheden onzes arbeids, dien ik in 't zevende Fragment heb trachten te beschamen; die aan alle zijne verbin-tenissen voldoet, en inzonderheid; die door zijn gedrag de algemeene kerk vermeerdert en den heerschenden Godsdiens, ook voor andersgezinden beminnelijk maakt; die bij alles; wat wij in 't achtste Fragment gezegd hebben, een levendig voor gevoel van den haast aannaderenden dach en van het uiterste gericht heeft; wiens hart voor de gruwelen, in 't negende Fragment aan Hersellingen verhaald, een afschrik heeft; maar die even als daar van mijne landgenooten, verhaald wordt, de woelende hel vruchteloos laat arbeiden, en die in een algemeen verval bestand is, als de Engelen des Lichts, welker behoud in het tiende Fragment behandeld is. En wat soort van een' mensch is dit? Een mensch, die door eene rechtschapen opvoeding boven den nevel van onkunde is; geen Christen, omdat zich de voorzaten Christenen noemden; neen, een Christen, in wiens ziel het bloed van Golgotha spreekt; die door u, Mesias, tot den Vader komt; geen verachtelijk navolger van den schadelijken So-
 phist; welke bij geene Mogendheden geduld word. Een

wel opgevoed en onverzaagd en groot Christen is alleen een Patriot, alleen te vertrouwen! En deze ook alleen kan zeggen:

't Is zoet en schoon voor 't Vaderland te sneeuwen!

Doch gelijk Vrienden der Waarheid, die eene grondstelling is meer bewezen door 't gevoel als wel voor de zinnen; want, om het als een Christen te zeggen, bij wien eerbzucht tot nareem 't laatst behoort in aanmerking te komen, moet het gezegd worden, uit aanmerking van Gods volkomenheid in wijze huishouding en verplichting tot de bevordering van 't geluk zijns evennaasten, en zijne rechtmaatige hoope op zaligheid, daar hij in 't uitoefenen zijner plichten sneeft, zoo is dat die stof ook wel eens voor de zinnen mogt uitgearbeid worden; want de Christen heeft niet altoos 't geheele plan der Goddelijke huishouding voor oogen, en offchoon dit zoo ware, 't verdient echter uitarbeiding; spoorgelijke waarheden, hoe vaak herhaald, behouden nog altoos den smaak van nieuwhed. Een verborgen trek in mij heeft mij lang genoopt, hier van geschakeld te schrijven, maar bij moed tot die onderneeming wordt iets meer bedaardheid vereischt, dan in deeze jaaren tot nog toe mijn aandeel is; meer belezenheid, meer kennis van 't menschelijk hart; meer overdenking aangaande de wegen der Godheid. Ons Leergedicht heeft maar weinig vrenken, en ook in een Fragment zullen wij niets meerder zeggen. Alleen dewijl die trek altoos levendig blijft, ga ik voort mij tot dat stuk te bereiden, hoopende het eens met goed gevolg te doen. Men zegge mij nu niet, dat het onvorbazichtig is een belofte van dien aard, dit kan ik alleen om twee redenen zijn, gebrek aan 't vermogen, omdat wij buiten

dan een van die rechtvaardigen zijn, die afgemaaid worden,
om den bozen dag niet te zien.

En o Gij, geduchte drieënige, driemaal Heilige God,
die in barmhertige gevaaren hem beschermt, dien uwe Genade
heeft verkooren om rechtredenden, en van hem geen traan
vruchteloos op de aarde vallen laat, noch hem als een mid-
del zonder oorzaak of tweede oorzaak zonder voortbrengzel
zijn laat; ja zelf daar Gij, als hij sneuvelt, met zijn stroom-
mend bloed een geur van Nardus verspreidt, die meer
anderen verwekt om hem te volgen in recht te doen, en
dus ook zijn sterven vaak den laide gewin laat zijn;
o Gij, dien wij niet beminnen of vrezen kunnen zo lang
eene iedele menschen vrees, ofte vrees voor de werken
van den Vorst der Duisternis ons van 't goede en openbaar
verdedigen der Waarheid te rug houdt, die ons een leven
geschonken hebt, om ons te dienen tot een tijd van voor-
bereiding tot een zaliger staat, en dus niet wilt, dat wij
't verrockeloozen, maar ook niet, dat wij het als ons eenigst
goed beschouwen, en al ons heil aan deze zijde van 't graf stel-
len, maar dat wij 't met voorzichtigheid bewaren als het met
de orden der dingen tot uwe hoge bestemming beantwoordt,
alzo ieder oogenblik dienen kan, om onze volkomenheid te be-
vorderen, om geschikter tot den staat der Hemelingen te wor-
den; edoch wanneer 't uws naams eere of 't heil van het lieve
vaderland vordert, welk weg schenken, en aldus met een
tien dubbelen stap ter volkomenheid vele stappen afleggen;
o Gij, voor wien de moed in nijpende gevaaren niet mis-
der zaligend is, dan het verwaarlozen des levens verworpe-
lijk, dan alle doelen uws Rijks tot volkomen geluk van 't
geheel beftiert en van uwe redelijke schepselen vordert, dat
zij, zo veel in hen is, uwe huishouding betrachtende, tot de
grote volkomenheid medewerken, en, om dat wijze oogmerk

te bereiken, 't geslacht der menschen in vele maatschappijen verdeeld hebt, en dus zichtbaar geroond, dat gij wilt, dat wij wel in 't algemeen der menschelijke maatschappij, maar in 't bijzonder den Vaderland dienen moeten, en, bij alle uitheemsche aanvallen, dat deel, als ons eigen beschermen; en gelijk ieder rijk, dat in zich zelve verdeeld is, verstoord word (c), en geen rampzaligen staat is dan daar men ophoudt een volk te zijn, zo is 't de eerste zichtbaarste plicht, van een burger en ook in 't hart geschreven, de eendracht te bevoorwaarden tot aller heil, waarmede zijn heil verbonden is, en veel eer te sterven, en dus zich tot den dood voorbereid en bekoudens uwe genade, van zijde zaligheid verzekerd te houden, dan zo vele wezens te wagen, van welken doods bereidvaardigheid hij niet kan verzekerd zijn, en voor welker verlies, zo zij door zijne ophitsing gesneveld waren, hij voor uw gerecht zou moeten verantwoorden, waar niemand ook voor zich zelf bestaan kan; o Gij geduchte God, u smeek ik voor mijn dierbaar Vaderland, in dit stille uur, van uw aanzijn, van de gedachten des doods en der eeuwigheid vol. o Lâten ook mijne tranen niet vruchteloos op de aarde vallen, en met het stof vertreden worden! Weer alle iedde vrees! Zegen gij de wapenen, in alle, die gij gegeven hebt om 't rijk der duisternis te bestrijden! Geef, dat heet 't volk van Nederland, het kostbare leven, dien tijd van genade niet verwaarloze, maar maak ons ook bereidwillig, om uws nâms eere of ten dienste des Vaderlands Goed, Bloed en Leven op te offeren! Help ons uwe wijze bestemming inzien, en tot de algemeene ruste medewerken, als tot het plan der volkomenheid! Dat ieder van

(c) Dit zijn de uitdrukkelijke woorden in de aanvang der Bulle van Karel IV., *Ein jeglich Rich das in im selben zertheilt ist, das wurt zerflort, vel omne regnum in se divitum dissolabitur.* — In initio Bullae auriæ.

toen reden gehad hadden uw naam te boven en Psalm en zingen en wat al meer zijt doch dat gij, God, dien Vorst nauwelijks de aardsehe voor de hemelsche kroon had lieg veruilen, of dat wij ons wederom omkeerden en onze nekken verhardden; dat gij, God, ons ja op den *Veertienden Lodewijk*, deed genadig zegenpraalen, maar dat wij daar door hoogmoedig werden; waarom dan gij ook, o God, ons de vruchten onzer zegenpraal benam door 't verraad van Engeland, en wij gedwongen werden een schandelijk verdraantegaan, waarin wij van ieder gehoopt werden. Alwerden beschuldigden wij ons daar van blind genoeg geweest te zijn, om naar geen beschermmer om te willen zien. Wij erkenden dat in de Stadhouderloze regering onze schatkist uitgeput en ons gebante uitgezogen werd door Pacheers; dat de onderdaan verarmd, dat onze vrijheid en voorrecht vertrappt werden, onze achting buiten 't land verloren ging; nog meer, dat toen onze Grenssteden in handen der zijanden vielen, onze voortgangers verblind bleven, alsof men liet ver het Vaderland verloren zag gaan; dan dat hetzelfde behouden zoude worden door de verheffing van een uitverkoren knecht *Willem den Vierden*, Prins van Oranje-Nassau; tot de hoge eesampten, die de Vorsten van dat Huis met veel glorie bekleed hadden, en door wiensge ons altoos, o God, uit gevaaren gered had. Dit alles bekenden wij, loovende God, dat hij ons de oogen geopend had en *Willem den Vierden* doen verkiezen, en ik stip niets meer uit die geboden aan, dan alleen dit, dat wij nooit hevigen sneecten; dat toen, en wel voor 't Stadhouderlijke Huis, voor dezen tenwoordigen Stadhouder in 't bijzonder, toen *Graaf van Buren*, zodanige verzuchtingen stegen tot Gods droom, en dat derzelver inhoud waarachtig was, blijkt, en omdat God geen leugenbode verhoeren kan, gelijk hij deze verhoord

hoord heeft, tweedens, omdat zedelijk om gebod met leugenen vervuld zijnde, voor God eene zonde tegen den Heiligen Geest zoude geweest zijn, dewelke ons het geschiedverhaal des Nieuwen Testaments leert, dat voorbedrig en blijkaar gestraft word (*) en niet langzaam. Hoe zou de goduchte God zo zijn Heiligdom ontceerd gezien hebben en vandaar onwaarheden voor zijn' throno gebragt en zijn' gedachten blijken niet op het hoofd van de schuldigen doen nederdalen? Neent, Landgenoten, die schuld bekentenisfen waren waarachtig, de boete behaagde God; want hij verhoorde ons gebod: En dit, dit is onse verdediging voor uwe Stadhouders, uit den Hemel zelve.

De ijzing en affchrik, die iemand moet treffen op het denkbeeld van zoo veel ondankbaarheid als dat hais heeft ondergaan, bij de zucht tot deszelfs grootheid en behoud, die uit de beschouwing van deszelfs nut moet ontstaan; maar nog iets meer, de wijze, waarop wij dien Vorst zien mishandelt in openbare geschriften, zoo dat wij dien doorlochtigen persoon in 't einde zijner memorie 'er zelf over horen klagen, klagen met woorden, die ieder eerlijk hart treffen moeten, zie hier de oorzaken, die mij tot een' ongemeenen stap aangezet hebben, te weten tot dien, om dit werk in de bescherming des Stadhouders te beveelen ja zonder vooraf daar toe verlof te vragen bedienende mij van een gewoon Autheur recht, erkennende dat die Vorst die kracht te beschermen heeft in ons Vaderland, zo lang God genadig over ons is, en ons niet in den grondeloozen poel onzes verderfs stort; het geen te duchten is, zoo de boosheid der eeuw zegenpraalt; maar ook dan heeft mijn werk geen beseberming meer nodig. Geluk! ja heil ons! zoo wij dan

(*) In 't geval van Ananias in actie speffolerum.

ons de Eendracht bevordere, en in zijn hart een nieuwe hulde aan den knoop der Eendracht, welken wij in onzen gezeegenden Erf-Stadhouder erkennen, zweere! Bekeer, bekeer, o God, alle die kwaalijgezind, die het rechtschapen burgerbloed niet stromen voelen! Vermeerder omme algemeene rechtgezinde Kerk! Weer af alle dwalingen, die hoe langs hoe meer insluipen! Geef dat wij door den wensch deugdzzaam te zijn deugdzamer worden; en dus een genoegzaam deel aan 't zoenbloed verkrijgen, om in uw gericht voor u te bestaan! En, o mogt mijne bede hier baten! o God vergua ons allen zaligheid uit genade! — Maar nu roept een hoger plicht dan de plicht van menschenlijkheid die van een Christen mij, o God, ik smeek u voor allen, ook voor mijne vijanden, verdelgze niet, maar help, dat zij leeren inzien hoe vruchteloos ze woeden, dat alle laster wen zij mij wanen kwaad te doen, een wezentlijk Gped aan mij, maar leed aan hun doet: want wen al mijn broeders het kwaad met mij gedacht hebben: gij dèch beschikt het goed o God. Ja dat wat meer wat Schreeuwender dan Laster is; dat ook hun gewet zwaart, op mijne onschult schaart, immers zij behoorden, dit in te zien, alleen wen zij opletten dat offchoon ik niet in 't vuur lope, ik voor hun oog echter openbaar, zo nachts als daags ga, en wat zou 't gewet mij baten, wen mijn borst niet met den driedubbelen koperen Pantzer van onschult gedekt was, uwe voorzorg o God behoed mij en des ben ik gerust, Gij doet het dreigen der boosheid in dunne lucht verteert worden. o Breng de boosheid van eenige weinige te rugg', en verlicht de jongelingen in wien 't een verkeerd ingezien PATRIOTISMUS is, verkeert ingezien door 't blindwerk van 't valsch vernuft misleid, of zal ik omkomen, laat dan mijn dood een zeegenpraal zijn: o God! God! Geef, kan en mag 't bestaan, vrede aan al de aarde, opdat zij een voorbeeld van den Hemel worde.

Vaart

• Vaart wel, Vrienden der Waarheid, vaart wel, bemint mij als uwen broeder, die alleen zo verre uwe liefde vordert, als hij onbeschoord de waarheid gestand doet; zijn deze Fragmenten hier genoeg beschaafd, zoo overziet het gunstig in stukken, die geen uitstel leden, en waartoe ik slechts weinige nachten aanwenden kon, en welken te schrijven mijn hart mij eebter als een' plicht opleide. Vaart wel.

